

รายงาน
การประเมินผลโครงการการศึกษาวิธีการ
ฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ
เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

คำนำ

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภोधุดดารา จังหวัดราชบุรี ได้ถือกำเนิดขึ้นจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2528 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่ และเป็นต้นแบบในการศึกษาและทดลองวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมด้วยวิธีธรรมชาติ

รายงานฉบับนี้เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการฯ โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ในปีงบประมาณ 2567 ซึ่งเป็นการติดตามผลภายหลังจากการประเมินครั้งก่อนในปีงบประมาณ 2554 การประเมินครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงและพัฒนากิจการของโครงการฯ ในบริบทปัจจุบัน และเพื่อประเมินประโยชน์สุขของชุมชนอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการดำเนินงานโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมของราษฎรในพื้นที่

รายงานฉบับนี้ได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่างๆ ได้แก่ ประชาชนในตำบลเขาชะงุ้ม, ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, เจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินการ, ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร, และผู้นำศูนย์เรียนรู้ โดยนำเสนอผลการศึกษาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ, การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, และการบริหารจัดการโครงการฯ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานโครงการฯ ในอนาคต และเป็นแนวทางในการพัฒนาและขยายผลองค์ความรู้จากโครงการฯ ไปสู่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

กลุ่มติดตามประเมินผล
สำนักงาน กปร.
พฤษภาคม 2568

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริเริ่มต้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2529 จากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช โดยพื้นที่ได้รับการน้อมเกล้าฯ ถวายโดย พลตำรวจตรี ทักษ์ ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา ตั้งอยู่ที่ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สภาพพื้นที่ก่อนโครงการเป็นดินร่วนปนทรายและปนกรวดหิน มีชั้นดานแข็งอยู่ด้านล่าง มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูง บางส่วนมีการขุดลูกรังไปขาย ทำให้ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร มีการใช้ที่ดินผิดวิธีทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และเกิดสภาพแห้งแล้ง ขนาดพื้นที่โครงการ 869 ไร่ 3 งาน 27.4 ตารางวา พื้นที่ป่าเขาเขียว 3,041 ไร่ พื้นที่ขยายผล 12 หมู่บ้าน ในตำบลเขาชะงุ้ม รวม 45,018 ไร่ ประชากรในพื้นที่ขยายผล 9,539 ราย (3,559 ครัวเรือน) การดำเนินงานโดยกรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาทดลองวิธีการปรับปรุงดิน เป็นศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริดำเนินการในลักษณะศูนย์ศึกษาวิจัย สาธิต และทดสอบวิธีการฟื้นฟูดิน มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและอนุรักษ์ทรัพยากร

ตลอดระยะเวลากว่า 39 ปีที่ผ่านมา ทางสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในปีงบประมาณ 2554 พบว่า การดำเนินงานฯ มีความสอดคล้องกับ แนวพระราชดำริ สอดคล้องตามกรอบแผนแม่บทของโครงการฯ มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโครงการฯ อย่างไรก็ตามในสภาวะการณ์ ปัจจุบัน โครงการฯ มีการเปลี่ยนแปลงบริบททางด้าน บุคลากร สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการดำเนินการประเมินผลโครงการฯ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการโดย ในปีงบประมาณ 2567 สำนักงาน กปร. เห็นสมควรให้มีการประเมินประโยชน์สุขของชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมของราษฎรในพื้นที่โครงการฯ และใกล้เคียงตลอดจนการค้นหาลู่ทางความสำเร็จ ข้อจำกัด และบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการและขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินจะช่วยให้เห็นถึงรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพระราชดำริอย่างเป็นรูปธรรม

▶ วัตถุประสงค์ของการประเมินผล (ปี 2567)

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ รวมทั้งการขยายผลและถ่ายทอดองค์ความรู้
2. เพื่อประเมินประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการและพื้นที่ขยายผลในมิติสังคม สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วม
3. เพื่อหาปัจจัยแห่งความสำเร็จและความเปลี่ยนแปลงหลังการประเมินผลปี 2544 รวมทั้งให้แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการ

แนวทางการประเมินผลการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีงบประมาณ 2567 มีการศึกษาจำแนกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เช่น ข้อมูลทั่วไปของตำบลเขาชะงุ้ม ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการฯ ในช่วง 3-5 ปีที่ผ่านมา แผนปฏิบัติราชการของสำนักงาน กปร. และแผนแม่บทโครงการฯ (2) การศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้แก่ ประชาชนตำบลเขาชะงุ้ม ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินการ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และผู้นำศูนย์เรียนรู้

▶ ผลการศึกษาโดยสรุป

กลุ่มประชาชนตำบลเขาชะงุ้ม

ข้อมูลทั่วไป ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 55 ปีขึ้นไป มีบ้านพักเป็นของตนเอง มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน นับถือศาสนาพุทธ มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 5,001-10,000 บาทต่อเดือน และมีอาชีพหลักคือเกษตรกร **ภาวะเศรษฐกิจครัวเรือน** ส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ไม่มีเงินออม และมีหนี้สิน **คุณภาพชีวิต** โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่การนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีจากโครงการฯ ไปใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาเสียดินในชุมชนอยู่ในระดับมาก **การมีส่วนร่วม** การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโครงการฯ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการอบรม/ถ่ายทอดเทคโนโลยีอยู่ในระดับปานกลาง **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ** อยู่ในระดับปานกลางโดยประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ดินน้ำและป่าไม้

กลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อมูลทั่วไป ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 45-55 ปี มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน 10-15 ปี **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ส่วนใหญ่เห็นว่าคุณภาพดิน น้ำ และป่าดีขึ้น กิจกรรมการอนุรักษ์ดินและป่ามีมากกว่ากิจกรรมการอนุรักษ์น้ำ **ปัญหาด้านสังคม** คือ ปัญหาเสียดินเป็นปัญหาที่ถูกระบุมากที่สุด **การพัฒนาคุณภาพชีวิต** พบว่า อาชีพหลักของคนในชุมชนคือเกษตรกร ส่วนใหญ่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพจากหน่วยงานรัฐ และต้องการการส่งเสริมด้านแหล่งน้ำมากที่สุด **การมีส่วนร่วม** ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานโครงการฯ ประเด็น

ปัญหาอุปสรรค คือ การมีส่วนร่วมยังจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้นำ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ไม่มีประสิทธิภาพ การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช และประเด็น

ข้อเสนอแนะ คือ ปรับปรุงกลไกการมีส่วนร่วม เพิ่มช่องทางการสื่อสาร สร้างแหล่งน้ำในชุมชน ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการเกษตร และบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดในการแก้ไขปัญหาเสียดิน

กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินการ

ข้อมูลทั่วไป ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 35-45 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี และมีระยะเวลาปฏิบัติงานในโครงการน้อยกว่า 5 ปี **ผลสัมฤทธิ์และการถ่ายทอดองค์ความรู้** ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผลในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการศึกษา **การบริหารจัดการ** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด **ประเด็นปัญหาและอุปสรรค** คือ บุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณล่าช้า และการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานยังไม่มากพอ ส่วนประเด็น**ข้อเสนอแนะ** คือ เพิ่มบุคลากร เพิ่มงบประมาณ ปรับปรุงระบบการบริหาร งบประมาณ และส่งเสริมองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ

กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

องค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ คือ การเกษตรแบบยั่งยืน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การปศุสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เศรษฐกิจพอเพียง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ **การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์** โดยการจัดตั้งแปลงเกษตรผสมผสาน พัฒนาหลักสูตร บูรณาการความรู้เกษตรในการเรียนการสอน ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรให้นักเรียน เชื่อมโยงกับชุมชน และส่งเสริมการจัดการขยะ **ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น** คือ ความมั่นคงทางอาหาร สุขภาพและโภชนาการที่ดีขึ้นของนักเรียน การมีทักษะอาชีพและรายได้ การมีส่วนร่วมกับชุมชน และการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม ส่วน**ผลกระทบที่เกิดขึ้น** คือ ผลกระทบเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการศึกษา **ประเด็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม** คือ การส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่และขยายพื้นที่เกษตรในโรงเรียน สนับสนุนอุปกรณ์ทางการเกษตรและโรงเพาะเห็ด สนับสนุนการจัดทำแหล่งน้ำ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเกษตร

กลุ่มผู้นำศูนย์เรียนรู้

ลักษณะการทำเกษตรและแนวทางการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้ต่างๆ มีลักษณะการทำเกษตรและแนวทางการดำเนินงานที่หลากหลาย เช่น เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการผลิตพลังงาน **เป้าหมายการดำเนินงาน** คือ การปรับเปลี่ยนแนวคิดของเกษตรกร การเป็นแหล่งเรียนรู้ การลดโลกร้อน การสร้างรายได้ และการพัฒนาชุมชน **ปัจจัยแห่งความสำเร็จ** คือ ความรู้ ความเชื่อมั่น การสนับสนุนจากครอบครัวและหน่วยงานต่างๆ การทำเกษตรด้วยใจรัก และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็น**ปัญหาและอุปสรรค** คือ การขาดแคลนแรงงาน โรคแมลงศัตรูพืช ปัญหาด้านสภาพอากาศ และการเข้าถึงแหล่งทุน ประเด็น**ข้อเสนอแนะ** คือ การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการรับรองมาตรฐาน

กลุ่มคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการฯ

ความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์คณะอนุกรรมการ มีความเห็นว่าการดำเนินโครงการฯ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ 3 ด้านหลัก ได้แก่ (1) การเป็นแหล่งศึกษาและฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม โดยใช้พื้นที่กว่า 869 ไร่ และขยายผลครอบคลุม 12 หมู่บ้าน (2) การเป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ โดยสร้างต้นแบบเกษตรกรรมมากกว่า 10 กลุ่ม และจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต (3) การสร้างความยั่งยืนในด้านทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม **บทบาทการกำกับและการขับเคลื่อน** คณะอนุกรรมการมีความเห็นว่ามีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน อย่างไรก็ตาม พบว่าการจัดประชุมยังไม่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารใหม่ อาจขาดความเข้าใจปัญหาในพื้นที่ **ปัจจัยแห่งความสำเร็จ** คือ พระราชดำริที่ยึดหลักการพัฒนาตามภูมิสังคม การศึกษาวิจัย และการปฏิบัติจริง การบูรณาการความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนและการเผยแพร่องค์ความรู้สู่พื้นที่ใกล้เคียง **ประเด็นปัญหาอุปสรรค** คือ บุคลากร: เปลี่ยนบ่อย ขาดความต่อเนื่อง และมีสมรรถนะไม่เพียงพอในการถ่ายทอดความรู้ ประสิทธิภาพการดำเนินงานขาดการประสานงานที่ดี และสื่อสารไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย ปัจจัยภายนอก คือ ภูมิอากาศ โลกร้อน และความหลากหลายของแปลงสาธิต **ประเด็นแนวทางแก้ไข** คือ พัฒนากำลังคนให้มีทักษะ สร้างเครือข่ายหน่วยงาน ชุมชน แลกเปลี่ยนความรู้ และเพิ่มอำนาจการต่อรองตลาดของเกษตรกรใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการแปลงเกษตร และจัดทำแผนแม่บทที่ชัดเจน

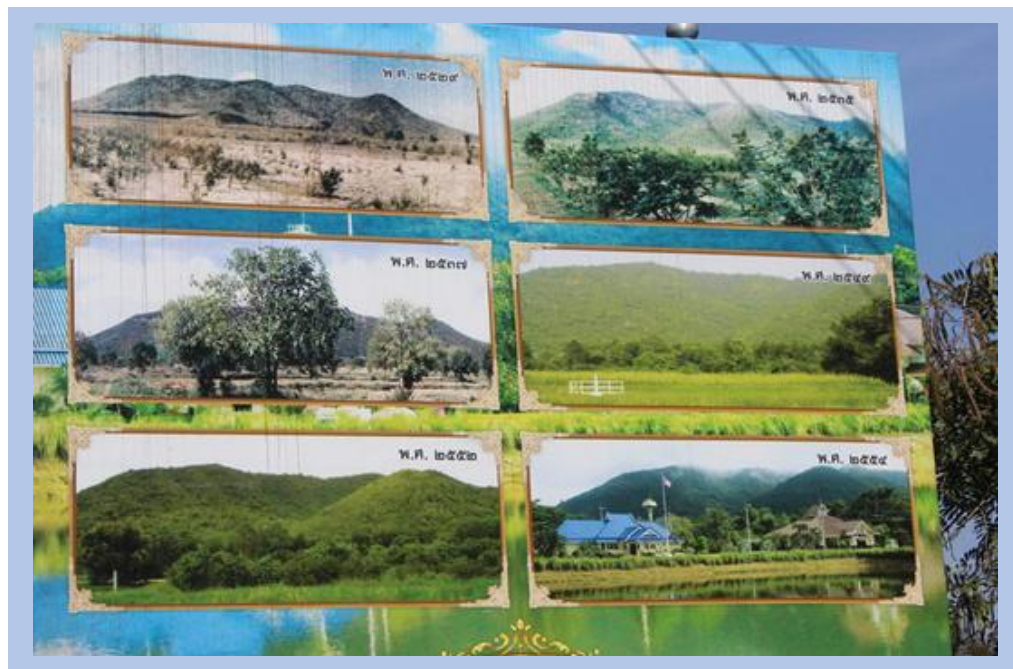
► ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่เข้าใจเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของโครงการฯ
2. การบริหารจัดการที่ดี มีการวางแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน มีโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งนำไปสู่ความรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมมือในการพัฒนา

4. การถ่ายทอดองค์ความรู้ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม การพัฒนาอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
5. การบูรณาการความร่วมมือมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการดำเนินงานโครงการฯ
6. การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลายศูนย์เรียนรู้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ทำให้เกิดความยั่งยืน
7. ความมุ่งมั่นและความตั้งใจทั้งเกษตรกรและผู้ดำเนินงานมีความมุ่งมั่น ตั้งใจและมีความรักในสิ่งที่ทำ

► ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทโครงการ

1. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยบูรณาการการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำ และส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน
2. การพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยขยายผลโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน พัฒนาศูนย์เรียนรู้ และสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
3. การศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ โดยสนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านการฟื้นฟูสภาพป่า พัฒนาระบบฐานข้อมูล และสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัย
4. การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ โดยสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่อื่นๆ

สารบัญ

เรื่อง	หน้าที่
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ฐ
สารบัญแผนภูมิ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล/ความเป็นมา	1
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม/พระราชดำริและการดำเนินงานของโครงการ ฯ	3
ทบทวนวรรณกรรม	3
- แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) (กปร.)	3
- ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนแม่บทโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม	4
เขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ.2562 – 2564	
- กรอบแนวคิดการประเมินประโยชน์สุขฯ	4
พระราชดำริและการดำเนินงานของโครงการ	7
- วัตถุประสงค์ของโครงการ	8
- พื้นที่ดำเนินการ	9
- หน่วยงานที่รับผิดชอบ	11
บทที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือ/วิธีการศึกษาและแผนการดำเนินงาน	13
การพัฒนาเครื่องมือ	13
วิธีการศึกษา ขอบเขต และกลุ่มเป้าหมาย	15
แผนการดำเนินงาน	21
บทที่ 4 ผลการศึกษาและความเปลี่ยนแปลงการดำเนินโครงการ ฯ	34
- ผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม	35
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล (สำหรับประชาชน)	
- ผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอัน	70
เนื่องมาจาก พระราชดำริและพื้นที่ขยายผล(สำหรับเจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วย	
ร่วมดำเนินการ)	

สารบัญ

เรื่อง	หน้าที่
- ผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล(สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โรงเรียนรอบศูนย์ฯและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน)	81
- ผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล (สำหรับผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)	87
- รายงานการถอดบทเรียนกลุ่มผู้นำศูนย์เรียนรู้โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอบัวชุม จังหวัดราชบุรี	97
- ผลการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล (สำหรับคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ)	119
- ความเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโครงการฯและการขยายผล	123
หลังจากการประเมินปี 2554	
บทที่ 5 อธิปไตยและข้อเสนอแนะ	128
ผลการศึกษาของกลุ่มประชาชนตำบลเขาชะงุ้ม	129
ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ซึ่งประกอบด้วย 5 มิติ	130
ผลการศึกษาของกลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	130
ผลการศึกษาของกลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินการ	132
ผลการศึกษาของกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โรงเรียนรอบศูนย์ฯและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	133
ผลการศึกษาของกลุ่มผู้นำศูนย์เรียนรู้ 10 ศูนย์เรียนรู้	135
ผลการศึกษาของกลุ่มคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ	138
ข้อเสนอแนะ	142
ภาคผนวก	145
ภาคผนวก 1 ภาพกิจกรรม	146
ภาคผนวก 2 เครื่องมือ	152
ภาคผนวก 3 หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ	181
ภาคผนวก 4 คำสั่งคณะกรรมการ	187
บรรณานุกรม	191
คณะผู้จัดทำ	192

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 2-1 สถิติจำนวนประชากร ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี	9
ตารางที่ 3-2 ขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างของตำบลเขาชะงุ้ม	18
ตารางที่ 3-3 รายชื่อผู้เกษตรกรที่เป็นนำศูนย์การเรียนรู้ภายใต้โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	19
ตารางที่ 3-4 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	21
ตารางที่ 4-5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (n=371)	36
ตารางที่ 4-6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ (n=371)	36
ตารางที่ 4-7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามหมู่บ้าน (n=371)	37
ตารางที่ 4-8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกเกษตรกรเครือข่ายการดำเนินงานของโครงการฯ (n=371)	38
ตารางที่ 4-9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานะการเป็นเจ้าของบ้านพักอาศัย (n=371)	38
ตารางที่ 4-10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพในครัวเรือน (n=371)	39
ตารางที่ 4-11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในปัจจุบัน (n=371)	39
ตารางที่ 4-12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเขาชะงุ้ม (n=371)	40
ตารางที่ 4-13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (n=371)	41
ตารางที่ 4-14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามศาสนา (n=371)	42
ตารางที่ 4-15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) (n=371)	43
ตารางที่ 4-16 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก (n=371)	44

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้าที่
ตารางที่ 4-17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพครอง (n=371)	45
ตารางที่ 4-18 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ในครอบครัว (n=371)	46
ตารางที่ 4-19 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายจ่ายของครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน) (n=371)	47
ตารางที่ 4-20 แสดงสภาพการใช้ประโยชน์ และประเภทเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินในปัจจุบัน (พื้นที่ถือครองทั้งหมด) (n=371)	48
ตารางที่ 4-21 แสดงสภาพการใช้ประโยชน์ และประเภทเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินในปัจจุบัน (พื้นที่อยู่อาศัย) (n=371)	49
ตารางที่ 4-22 แสดงสภาพการใช้ประโยชน์ และประเภทเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินในปัจจุบัน (ที่ดินทำกิน) (n=371)	51
ตารางที่ 4-23 จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการซื้อ/ขายที่ดินในพื้นที่ตำบลเขาชะจุมที่ครอบครอง ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา (n=371)	52
ตารางที่ 4-24 จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตร (n=371)	53
ตารางที่ 4-25 จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้ปุ๋ย (n=371)	54
ตารางที่ 4-26 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งใช้น้ำเพื่อการอุปโภค (น้ำใช้ในครัวเรือน)	55
ตารางที่ 4-27 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค (น้ำดื่ม) (n=371)	55
ตารางที่ 4-28 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งน้ำทำการเกษตร (n=371)	56
ตารางที่ 4-29 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเพียงพอของปริมาณน้ำเพื่อการเกษตร (n=371)	56
ตารางที่ 4-30 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อการเกษตร (n=371)	57
ตารางที่ 4-31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านคุณภาพในการดำรงชีวิต	59

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้าที่
ตารางที่ 4-32 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งในการประสบเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย (n=371)	60
ตารางที่ 4-33 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานการณ์ปัญหาหาเสพติดในพื้นที่ชุมชน (n=371)	61
ตารางที่ 4-34 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านประโยชน์สุข	61
ตารางที่ 4-35 แสดงจำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่มในพื้นที่ชุมชน	63
ตารางที่ 4-36 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการทราบข้อมูลและการมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากโครงการฯ	63
ตารางที่ 4-37 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านการมีส่วนร่วม)	64
ตารางที่ 4-38 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ)	65
ตารางที่ 4-39 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	67
ตารางที่ 4-40 แสดงจำนวนและร้อยละการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริมอาชีพจากของโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล (n=371)	68
ตารางที่ 4-41 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ (n=371)	71
ตารางที่ 4-42 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ (n=2)	71
ตารางที่ 4-43 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามศาสนา (n=23)	72
ตารางที่ 4-44 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (n=23)	72
ตารางที่ 4-45 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามการปฏิบัติงานโครงการพระราชดำริอื่น (n=23)	73
ตารางที่ 4-46 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงานในโครงการ (n=23)	73
ตารางที่ 4-47 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ (n=12)	88

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้าที่
ตารางที่ 4-48 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ (n=12)	88
ตารางที่ 4-49 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน (n=12)	89
ตารางที่ 4-50 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามปัญหาด้านสังคมในพื้นที่ (n=12)	91
ตารางที่ 4-51 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามข้อเสนอแนะการบริหารจัดการด้านสังคมของชุมชน (n=12)	92
ตารางที่ 4-52 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอาชีพ (n=12)	93
ตารางที่ 4-53 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามโรคระบาด/สุขภาพอนามัยคนในชุมชน (n=12)	93

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้าที่
1	แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	10
2	แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล 12 หมู่บ้าน ในตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	10
3	แผนที่สรุปการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการ	33

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้าที่
แผนภูมิที่ 4-1 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเขาชะงุ้ม (n=371)	40
แผนภูมิที่ 4-2 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) (n=371)	43
แผนภูมิที่ 4-3 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก (n=371)	44
แผนภูมิที่ 4-4 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพรอง (n=371)	45
แผนภูมิที่ 4-5 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายจ่ายของครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน) (n=371)	47
แผนภูมิที่ 4-6 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตร (n=371)	53
แผนภูมิที่ 4-7 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้ปุ๋ย (n=371)	54
แผนภูมิที่ 4-8 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อการเกษตร (n=371)	57

บทที่ 1

บทนำ

► หลักการและเหตุผล/ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2529 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความว่า “ให้มีการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดิน ที่พลตำรวจตรี ทักษ์ ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา ได้น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวาย เพื่อส่วนราชการต่าง ๆ จักได้มีพื้นที่สำหรับวิจัยสภาพดินเสื่อมโทรมให้ใช้ประโยชน์ในการเกษตร ซึ่งจะเป็ดงอย่างในการที่จะนำผลการวิจัยไปปรับปรุงดินเสื่อมโทรมในลักษณะคล้ายกัน ” โครงการการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พื้นที่เดิมส่วนใหญ่เป็นดินชั้น เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายและปนกรวดหิน มีชั้นดานแข็งอยู่ด้านล่างลึก จากผิวดินมีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูง จนเกิดการสูญเสียหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่บางแห่งมีการขุดลูกรังไปขาย ทำให้พื้นที่บางส่วนไม่เหมาะสมที่จะใช้ทำการเกษตร อีกทั้ง การทำฟาร์มปศุสัตว์และการปลูกพืชไร่ มีการใช้ที่ดินผิดวิธี ทำให้หน้าดินเสีย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เกิดสภาพแห้งแล้งโดยทั่วไปจนไม่สามารถปลูกพืชได้ โครงการฯ มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 869 ไร่ 3 งาน 27.4 ตารางวา พื้นที่ป่าเขาเขียว 3,041 ไร่ มีพื้นที่ขยายผล 12 หมู่บ้านบริเวณรอบพื้นที่โครงการฯ ในตำบลเขาชะงุ้ม มีพื้นที่ทั้งหมด 45,018 ไร่ มีประชากร 9,539 ราย จำนวน 3,559 ครัวเรือน มีการพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลัก ได้สนองพระราชดำริด้วยการศึกษาทดลองเพื่อหาวิธีการปรับปรุงดินในพื้นที่ให้กลับนำมาใช้ประโยชน์ในการเกษตรได้ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงดินให้แก่ราษฎรที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ตลอดจนเป็นรูปแบบสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่อื่น ๆ ที่มีปัญหาดคล้ายกับพื้นที่แห่งนี้

โครงการการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ เป็นศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการในลักษณะเป็นศูนย์ศึกษาวิจัยและสาธิต ทดสอบวิธีการฟื้นฟู ปรับปรุงดินเสื่อมโทรมให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมอาชีพเกษตรกรที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการฯ ได้เรียนรู้วิธีการจัดการดิน น้ำ และพืช อย่างถูกต้อง ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกษตรกรมีชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งมีการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่โครงการฯ ให้เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ ให้คงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ โดยในปีงบประมาณ 2554 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานโครงการการศึกษาวิธีการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า การดำเนินงานฯ มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ มีความครบถ้วนเป็นไปตามกรอบแผนแม่บทของโครงการฯ

(พ.ศ. 2550 - 2554) มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโครงการฯ อย่างไรก็ตามปัจจุบัน โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินงานมาเป็นเวลา 39 ปีแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงบริบททางด้านบุคคลกร สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการดำเนินการประเมินผลโครงการฯ อีกครั้งหนึ่งเพื่อทราบถึง ความเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาการ ในปีงบประมาณ 2567 สำนักงาน กปร. จึงเห็นสมควรประเมินผล โครงการฟื้นฟูที่ดิน เสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ใน การพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมของราษฎรในพื้นที่โครงการฯ และใกล้เคียงต่อไป

▶ วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ รวมทั้งการขยายผล และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของหน่วยงานที่ร่วมดำเนินโครงการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อประเมินประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ และชุมชนพื้นที่ขยายผลในมิติสังคม สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วม
3. เพื่อหาปัจจัยแหล่งความสำเร็จและความเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโครงการฯ หลังการประเมินผลปี 2554 รวมทั้งให้แนวทาง ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพ

▶ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ รวมทั้งการขยายผลและการถ่ายทอดองค์ความรู้ของโครงการฯ
2. ทำให้ทราบถึงประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ และชุมชนพื้นที่ขยายผล ในมิติสังคม สิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์
3. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ และความเปลี่ยนแปลงการดำเนินงาน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม/พระราชดำริและการดำเนินงานของโครงการ ฯ

▶ ทบทวนวรรณกรรม

สำหรับโครงการ : การประเมินผลโครงการการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับนี้ได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลและจัดทำประเด็นคำถามสำหรับการประเมินผลของโครงการในมิติต่าง ๆ ดังนี้

1. แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) (กปร.) โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้กำหนด ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างยั่งยืน รวมทั้งใช้เป็นทิศทางหลักในการประสานขับเคลื่อนร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งหวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ทั้งด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีแผนงาน/โครงการ จำแนกตามประเด็นของแผนปฏิบัติราชการ 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการประสานงานและตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วน มุ่งเน้นให้เกิดการประสานงานเพื่อสืบสานรักษา ต่อยอดได้ “คล่องแคล่ว” (Coordination Efficiency) ด้วยการเพิ่มช่องทางและประสิทธิภาพการประสานงานในรูปแบบต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาฐานข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและฐานข้อมูลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามแนวพระราชดำริเป็นไปในทิศทางเดียวกันมีประสิทธิภาพ มุ่งผลสัมฤทธิ์ และเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน

2) ด้านการขยายมิติและความมั่นคงตามแนวพระราชดำริสู่การสร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศและนานาชาติ มุ่งเน้นการขยายประโยชน์ ของการสืบสาน รักษา ต่อยอดได้ “กว้างไกล” (Breadth of Effectiveness) โดยการต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งขยายมิติการพัฒนาไปในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สะท้อนประโยชน์อย่างรอบด้าน

3) ด้านการสร้าง ขยายผลการรับรู้ และมีส่วนร่วมในการน้อมนำพระราชดำริไปสร้างประโยชน์ต่อสังคม มุ่งเน้นการสื่อภาพลักษณ์ ของการสืบสาน รักษา ต่อยอด ได้ “โดนใจ” (Influential Image) ด้วยการพัฒนาทั้งในเนื้อหาและช่องทางการสื่อสารเพื่อให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สอดคล้องกับความจริง ครอบคลุมแนวคิด ที่มา และประโยชน์ในมิติที่ยั่งยืน

4) ด้านการสร้างนวัตกรรมในองค์กร และเพิ่มศักยภาพการรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคต มุ่งเน้นการพัฒนาภายในเพื่อการสืบสาน รักษา ต่อยอด ได้ “ยั่งยืน” และด้วย “นวัตกรรม” โดยการพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของบุคลากร ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

2. ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนแม่บทโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ.2562 – 2564 ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้แผนแม่บท 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ การศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา เป็นยุทธศาสตร์หลักของศูนย์ศึกษาการ พัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์สาขาฯ ต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาตามแนวพระราชดำริให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นงานศึกษาวิจัยในลักษณะต่อยอดจากงานวิจัยขั้นทดลองที่สอดคล้องภูมิสังคมมีความเรียบง่ายและประหยัด เน้นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถนำไปขยายผลสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้อุดมสมบูรณ์อย่างสมดุล และยั่งยืน

2) ยุทธศาสตร์ การขยายผลการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นยุทธศาสตร์ในเชิงรุกที่ มุ่งเน้นให้โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ เป็นแหล่งขยายผลองค์ความรู้ และถ่ายทอดไปสู่ราษฎรตามแนวพระราชดำริ ตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะต้นแบบ พิพิธภัณฑธรรมชาติที่มีชีวิต ระบบบริการเบ็ดเสร็จจุดเดียวและเครือข่าย โดยราษฎรสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถยกระดับรายได้และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมบูรณ์อย่างสมดุลและยั่งยืน

3) ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการองค์กร มุ่งเน้นให้โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ เป็นองค์กรที่มีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดีที่สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานเพื่อสนองพระราชดำริมีบุคลากรที่มีคุณภาพเชี่ยวชาญงานและทำงานอย่างมีอาชีพเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริในภูมิภาคมีภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นต้นแบบการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ

3. กรอบแนวคิดการประเมินประโยชน์สุขฯ ในการประเมินโครงการ คณะทำงานนำกรอบแนวคิดในด้านต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องมือการประเมิน ดังนี้

1) หลักการบริหารองค์กร แบบ POSDCoRB เป็นแนวคิดของ Luther Gulick ซึ่งได้นำเสนอในบทความชื่อ "Notes on the Theory of Organization" (1937) โดยเสนอแนวคิดและภาระหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่สำคัญอยู่ 7 ประการ เพื่อช่วยให้งานเป็นระบบ มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

(1) **Planning (การวางแผน)** การวางแผน หมายถึง การกำหนดเป้าหมายขององค์กรในอนาคตว่า ต้องทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อะไร และจะดำเนินการอย่างไร เป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ หรือเป็นการวางแผนโครงการ และแผนงานต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินการสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้การดำเนินงานมีทิศทาง ชัดเจน และป้องกันความสับสน เช่นการจัดทำแผนกลยุทธ์ 5 ปี การกำหนดโครงการใหม่ เป็นต้น

(2) **Organizing (การจัดองค์การ)** การจัดองค์การ หมายถึง การกำหนดโครงสร้างของหน่วยงานให้ชัดเจน และกำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการภายในองค์กร โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เป็นการกำหนดโครงสร้างองค์กร แบ่งงานหน้าที่ และกำหนดสายการบังคับบัญชา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในความรับผิดชอบ ลดความซ้ำซ้อน เช่นการจัดตั้งฝ่ายใหม่ หรือการปรับโครงสร้างองค์กร เป็นต้น

(3) **Staffing (การจัดบุคลากร)** การจัดบุคลากร หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับบุคคลในองค์กร คือการบริหารงานบุคคลนั่นเอง ซึ่งฝ่ายบริหารต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่าจะดูแลควบคุมจัดสรรคนอย่างไรให้เหมาะสมกับงาน เป็นกระบวนการสรรหา คัดเลือก ฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรในองค์กรเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง เช่น การรับสมัครงาน การอบรมพัฒนาทักษะใหม่ ๆ

(4) **Directing (การอำนวยการ)** การอำนวยการหมายถึง การตัดสินใจและสั่งการ การควบคุมงาน หรือก็คือการที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามแผนงานหรือตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้ ซึ่งจะต้องใช้ศิลปะในการบริหารงาน เป็นการสั่งการ แนะนำ จูงใจ และสื่อสารกับบุคลากรเพื่อให้ปฏิบัติงานตามเป้าหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และกระตุ้นการทำงาน เช่น กิจกรรมการจัดประชุมเพื่อสื่อสารนโยบายใหม่ การให้คำปรึกษานักงาน

(5) **Coordinating (การประสานงาน)** การประสานงาน หมายถึง หน้าที่ในการประสานกับหน่วยต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เรียกได้ว่าเป็นหัวใจของการบริหาร ซึ่งผู้บริหารที่ดีจะต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในทุกระดับ เป็นการทำให้งานจากหน่วยงานต่าง ๆ ประสานสอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการทำงานซ้ำซ้อน และลดความขัดแย้ง ตัวอย่างการทำงาน เช่น การตั้งคณะทำงานข้ามหน่วยงาน

(6) **Reporting (การรายงาน)** การรายงาน หมายถึง การรายงานความเคลื่อนไหวภายในองค์กร จะเป็นความก้าวหน้า ปัญหา ตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ ให้ทุกฝ่ายทราบ เพื่อจะได้ติดตามการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการทำงาน โดยการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการตรวจสอบ ติดตามผล และการตัดสินใจที่ถูกต้อง เช่นการทำรายงานประจำเดือน การนำเสนอผลการดำเนินโครงการ

(7) **Budgeting (การงบประมาณ)** การงบประมาณ หมายถึง การวางแผนงบประมาณ และการจัดทำบัญชี ควบคุมการเงินให้มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการทำงาน

โดยการวางแผนการใช้จ่าย บริหารควบคุมค่าใช้จ่าย และตรวจสอบการเงินให้สอดคล้องกับแผนงาน ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางการเงินมีประสิทธิภาพและโปร่งใส เช่น การเสนอของบประมาณประจำปี การตรวจสอบค่าใช้จ่ายโครงการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า POSDCoRB เป็นแนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในงานบริหารทั่วโลก ครอบคลุม ตั้งแต่การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดการคน การสั่งการ การประสานงาน การติดตามผล และการควบคุมงบประมาณ เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้บริหารทำงานได้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบ

2) หลักการมีส่วนร่วม Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981) ได้อธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกสุดที่ต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับการตัดสินใจเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้อง ดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และ การตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการงาน และการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็น ประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

3) องค์ประกอบ 7 ด้าน ของความอยู่ดีมีสุข (Well-being)

(1) สุขภาพอนามัย หมายถึง สภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ อารมณ์และสติปัญญา การมีภาวะโภชนาการที่ดี รู้จักป้องกันตนเอง สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การมีอายุยืนยาว 2) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี และ 3) การมีการบริการสาธารณสุขที่ทั่วถึงและเป็นธรรม

(2) ความรู้ หมายถึง การศึกษา การมีสติปัญญา คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้ที่จะพึ่งตนเอง และใช้ประสบการณ์ ศักยภาพ และทักษะของตนให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติกิจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ 1) การได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมและ 2) คุณภาพการศึกษา

- วันที่ 15 กรกฎาคม 2539 มีพระราชดำริ สรุปความว่า ให้ปลูกหญ้าแฝกกระยะให้ชิดและให้ใช้หญ้าแฝกในการรักษาความชุ่มชื้นในดินให้แก่ไม้ผล และไม้ยืนต้นในแบบต่าง ๆ และดูแลรักษาป่าไม้ไม่ให้ใครรบกวน ซึ่งจะฟื้นคืนสภาพจากป่าเต็งรังเป็นป่าเบญจพรรณ ตลอดจนเลี้ยงสัตว์ป่า และทำเป็นอุทยานเขาเขียว พร้อมทั้งสำรวจชนิดพรรณไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่

- วันที่ 21 มีนาคม 2544 มีพระราชดำริสรุปความว่า ในส่วนที่ดินนายสี วรรณเทวี ที่ได้น้อมเกล้าฯ ถวายให้ดำเนินการทดลองปลูกพืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และนำมาเปรียบเทียบกับพื้นที่เดิมของโครงการฯ ส่วนที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาที่ซื้อไว้ให้ปล่อยไว้ตามธรรมชาติเพื่อเก็บข้อมูล

- วันที่ 7 มกราคม 2554 นางสาววรรณ พูนผล น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดิน จำนวน 20 ไร่ และได้พระราชทานที่ดินให้มูลนิธิชัยพัฒนาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของโครงการเขาชะงุ้มฯ โดยพิจารณาให้พัฒนาปรับปรุงเป็นสระเก็บกักน้ำเพื่อรักษาความชุ่มชื้นและสำหรับสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในอนาคต ส่วนพื้นที่ที่เหลือควรปล่อยไว้ตามสภาพธรรมชาติเพื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ของโครงการฯ ที่ได้มีการพัฒนาไปแล้ว

โครงการจึงได้ดำเนินการศึกษาหาวิธีการปรับปรุงดินให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้ดังเดิมภายใต้แนวทางการอนุรักษ์ป่า ดิน และน้ำ ในการปรับปรุงบำรุงดินที่เสื่อมโทรมลักษณะภูเขาหัวโล้นให้กลับมาอุดมสมบูรณ์เช่นเดิมนั้น ได้ดำเนินการใน 2 แนวทาง ประกอบด้วย การปรับปรุงดินเพื่อให้กลับมาใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร และการฟื้นฟูสภาพป่าในลักษณะสร้างป่าแบบ ไม่ต้องปลูกตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยการไม่บุกรุกเข้าทำลายป่า ปล่อยให้ป่าฟื้นคืนเจริญเติบโตตามธรรมชาติ และ 30 ปีผ่านมาจากป่าเต็งรังปัจจุบันเป็นป่าเบญจพรรณที่มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น มีพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดที่ช่วยอุ้มน้ำและความชื้นไว้แก่พื้นที่ ยังผลต่อการใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบันนี้

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อเป็นศูนย์ศึกษาวิจัยและสาธิตทดสอบวิธีการฟื้นฟูปรับปรุงดินเสื่อมโทรมให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อฟื้นฟูพื้นที่โครงการซึ่งมีสภาพเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์สามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้
- 3) เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ ให้คงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- 4) เพื่อเป็นรูปแบบและส่งเสริมอาชีพเกษตรกรที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการได้เรียนรู้ วิธีการจัดการดิน น้ำ และพืช อย่างถูกต้อง มีความยั่งยืน ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

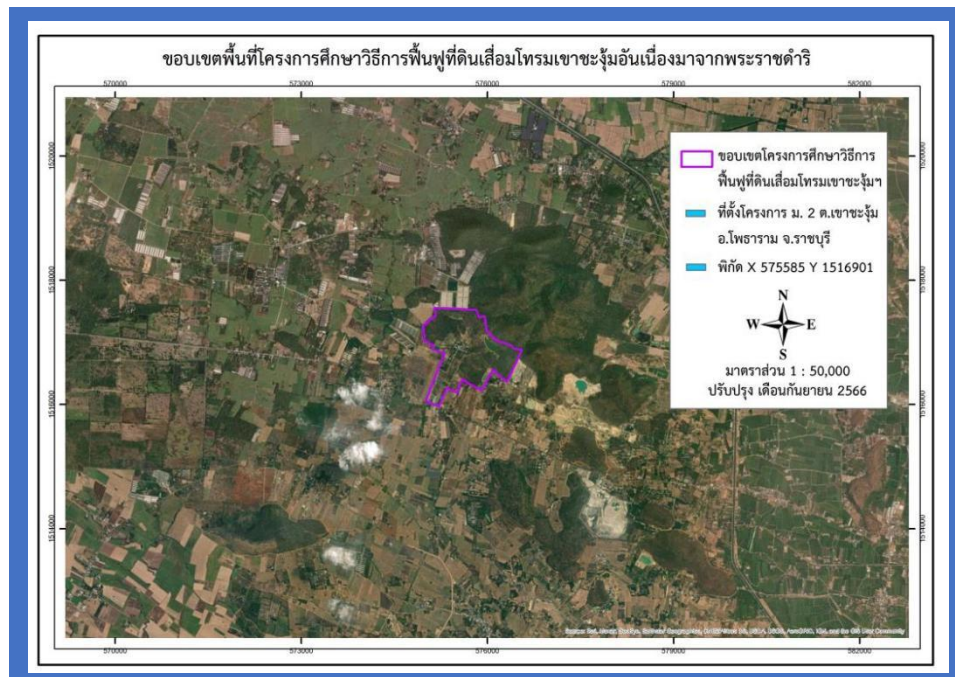
3. พื้นที่ดำเนินการ

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภोधุดาธรรม จังหวัดราชบุรี ปัจจุบันมีพื้นที่โครงการฯ ทั้งหมด 869 ไร่ 3 งาน 25.6 ตารางวา พื้นที่ป่าเขาเขียว 3,041 ไร่ 1 งาน 41 ตารางวา และมีพื้นที่ขยายผล 12 หมู่บ้านรอบโครงการฯ ในตำบลเขาชะงุ้ม มีพื้นที่ทั้งหมด 45,018 ไร่ จำนวนประชากร 9,539 ราย 3,559 ครัวเรือน ดังตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 สถิติจำนวนประชากร ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภोधุดาธรรมจังหวัดราชบุรี

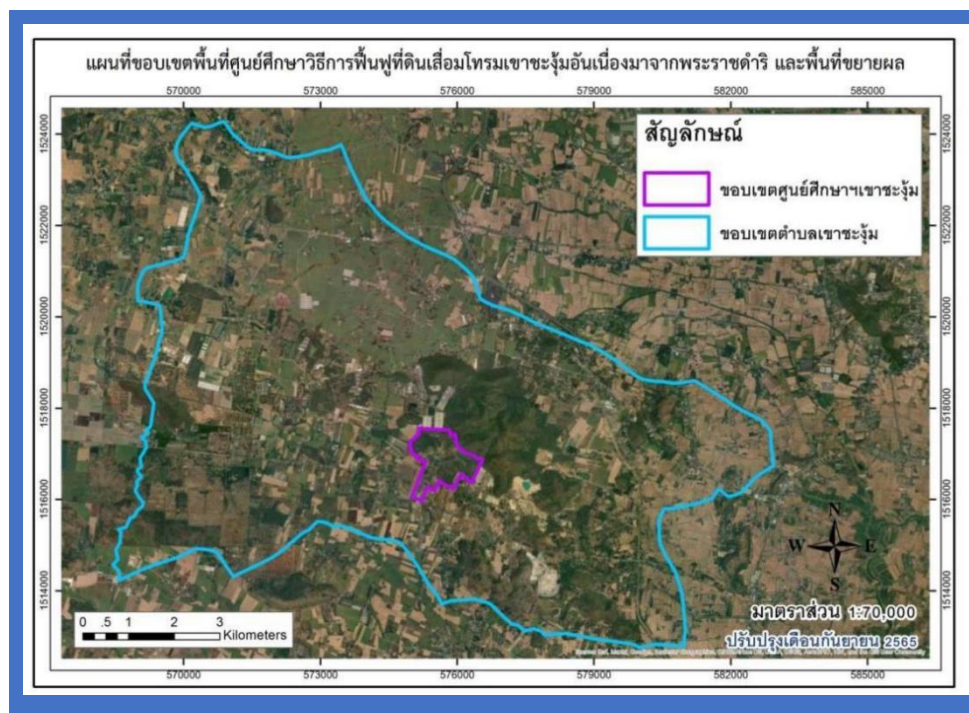
พื้นที่	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนครัวเรือน
หมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำออก	285	293	578	196
หมู่ที่ 2 บ้านเขาเสด็จ	324	346	670	279
หมู่ที่ 3 บ้านเนินสูง	421	449	870	321
หมู่ที่ 4 บ้านเขามะเกลือ	222	255	477	175
หมู่ที่ 5 บ้านเขาชะงุ้ม	374	427	801	272
หมู่ที่ 6 บ้านหนองโปลา	360	383	743	323
หมู่ที่ 7 บ้านเขาส้ม	578	596	1174	498
หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า	502	480	982	359
หมู่ที่ 9 บ้านพลึง	502	504	1006	316
หมู่ที่ 10 บ้านระฆังทอง	373	431	804	319
หมู่ที่ 11 บ้านชดวันอน	417	396	813	264
หมู่ที่ 12 บ้านเขาหยอง	317	304	621	237
รวมทั้งหมด	4,675	4,864	9,539	3,559

ที่มา : ข้อมูลเดือน มิถุนายน 2566 สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง อ้างอิงตาม รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2566 โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2566)

ภาพที่ 2-1 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2566
โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2566)

ภาพที่ 2-2 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล 12 หมู่บ้าน ในตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2566
โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2566)

4. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก

- 1) กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หน่วยงานร่วมดำเนินการในพื้นที่

- 1) กรมชลประทาน
- 2) กรมส่งเสริมการเกษตร
- 3) กรมวิชาการเกษตร
- 4) กรมประมง
- 5) กรมปศุสัตว์
- 6) กรมการข้าว
- 7) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

5. การดำเนินงานของโครงการ

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการดำเนินการของโครงการฯ ซึ่งสามารถสรุปการดำเนินงานของโครงการได้ดังนี้

1) การสำรวจสภาพพื้นที่และวิเคราะห์ปัญหา (เริ่มดำเนินการ พ.ศ. 2525) ทั้งนี้มีการดำเนินการสำรวจภูมิประเทศ ลักษณะดิน ความอุดมสมบูรณ์ และสภาพป่าไม้ การเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์คุณสมบัติทางกายภาพและเคมี และมีการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเสื่อมโทรม เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่า การชะล้างพังทลายของดิน ภัยแล้ง ทำให้ได้ข้อมูลพื้นที่เชิงลึก ทำให้สามารถวางแผนการฟื้นฟูได้ตรงจุด มีข้อมูลพื้นฐานครบสำหรับกำหนดแนวทางพัฒนา

2) การวางแผนพัฒนาพื้นที่ (พ.ศ. 2526) มีการกำหนดเขตการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม เช่น เขตป่า เขตเพาะปลูก เขตแหล่งน้ำ โครงการมีการออกแบบโครงการพัฒนาแบบบูรณาการ ทั้งด้านดิน น้ำ ป่าไม้ และการเกษตร การพัฒนาช่วงนี้ทำให้เกิดแผนแม่บทพัฒนาพื้นที่ทั้งระบบ มีแนวทางบูรณาการที่ชัดเจนในการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม

3) การปรับปรุงดินและอนุรักษ์น้ำ (พ.ศ. 2527–2530) โครงการมีการขุดสระน้ำประจำไร่นา สร้างฝายชะลอน้ำ และระบบกระจายน้ำเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่ การฟื้นฟูดินโดยการปลูกพืชคลุมดิน ใช้ปุ๋ยพืชสด และเพิ่มอินทรีย์วัตถุเพื่อปรับปรุงโครงสร้างดิน และการดำเนินมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลาย เช่น ทำขั้นบันไดดิน (Terracing) ทำให้พื้นที่เริ่มมีความชุ่มชื้นเพิ่มขึ้น คุณภาพดินดีขึ้น สามารถเริ่มเพาะปลูกพืชทนแล้งในบางส่วนได้

4) การฟื้นฟูและปลูกป่า (พ.ศ. 2530–2535) ช่วงนี้เป็นการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ใช้สอย และไม้ป่าในพื้นที่เสื่อมโทรม การส่งเสริมการปลูกพืชเบิกนำ (พืชที่โตเร็ว เช่น กระถิน มะขามเทศ) เพื่อปรับสภาพพื้นที่ก่อนปลูกไม้หลัก การดำเนินการปลูกป่าแบบธรรมชาติช่วยเหลือ (Assisted Natural Regeneration) ทำให้ป่าท้องถิ่นเริ่มฟื้นตัว มีสัตว์ป่ากลับคืนมาระบบนิเวศเริ่มมีความสมดุลมากขึ้น

5) พัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (พ.ศ. 2535–2540) การส่งเสริมเกษตรกรให้ทำเกษตรผสมผสาน เช่น ปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์-ปลูกไม้ผล ในพื้นที่เดียวกัน การสนับสนุนการทดลองปลูกพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น ถั่วเขียว มะม่วง ไม้ผลเมืองร้อน การถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการน้ำในไร่นา และการอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกในการทำกินมากขึ้น เริ่มมีรายได้จากพืชผสมผสานและลดการพึ่งพาเชิงเดี่ยว

6) การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาชุมชน (พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา) เป็นการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมรายได้ เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร การฝึกอบรมเกษตรกรในเรื่องการทำเกษตรปลอดภัย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การพัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม ซึ่งสามารถทำให้โครงการ ฯ เป็นแหล่งศึกษาดูงานและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เกษตรกรมีรายได้เสริม ชุมชนเข้มแข็ง เกิดการรวมกลุ่มผลิตและจำหน่ายสินค้าได้อย่างยั่งยืน

7) การติดตามประเมินผลและขยายผล (ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี) ดำเนินการประเมินผลการฟื้นฟูพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความสมบูรณ์ของดิน ป่าไม้ และรายได้ชุมชน การนำข้อมูลผลการดำเนินงานมาปรับปรุงวิธีการฟื้นฟูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการขยายแนวทางการฟื้นฟูไปยังพื้นที่เสื่อมโทรมอื่น ๆ ในจังหวัดราชบุรีและภาคตะวันตก ทำให้ปัจจุบันได้ต้นแบบฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมที่ใช้ได้จริง มีการขยายผลไปยังพื้นที่เสื่อมโทรมอื่นในภาคตะวันตก

นอกจากขยายผลผลสำเร็จจากการศึกษาทดลองที่ประสบความสำเร็จแล้วไปสู่เกษตรกรในพื้นที่ โครงการยังได้ขยายผลสู่ศูนย์เรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้และดูงานในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ปัจจุบันมีศูนย์เรียนรู้กว่า 10 แห่ง สามารถรองรับประชาชนผู้สนใจได้เพิ่มขึ้น เป็นการดูงานแบบการถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากเกษตรกรที่น้อมนำแนวทางตามพระราชดำริไปปฏิบัติใช้จนประสบความสำเร็จ ก็เป็นช่องทางในการขยายผลที่ได้ผลดีไม่น้อย ส่วนช่วงที่เกิดสถานการณ์โควิด-19 จนทำให้มีการหยุดการเคลื่อนไหวในสังคมเพื่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรค ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้ามาในพื้นที่เพื่อศึกษาดูงานได้ โครงการจึงใช้วิธีการถ่ายทอดผ่านสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ

บทที่ 3

การพัฒนาเครื่องมือ/วิธีการศึกษาและแผนการดำเนินงาน

▶ การพัฒนาเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการฯ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ซึ่งคณะทำงานได้สร้างเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการฯ

2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการฯ ที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลา 3 - 5 ปี ที่ผ่านมา (2562 – 2566)

3) จัดทำกรอบการดำเนินงานและแผนการประเมินผลโครงการฯ

4) สร้างเครื่องมือตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการฯ จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย

5) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จำนวน 5 ท่าน

6) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำผลจากการทดลองเครื่องมือมาวิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไขจนได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายตามที่กำหนด

7) การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อถอดบทเรียน (Lesson learned) เพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการดึงองค์ความรู้จากการทำงานในศูนย์เรียนรู้แต่ละศูนย์/การสกัดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวคน (Tacit knowledge)

2. โครงสร้างและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการฯ จำนวน 6 ฉบับ ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์ประชาชน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1) ข้อมูลทั่วไป จำนวน 28 ข้อ

ส่วนที่ 2) ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการ ประกอบด้วย 5 มิติ ดังนี้

- มิติที่ 1 ด้านคุณภาพชีวิต ได้แก่ 1) คุณภาพในการดำรงชีวิต จำนวน 3 ข้อ

2) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จำนวน 2 ข้อ 3) ประโยชน์สุข จำนวน 10 ข้อ

- มิติที่ 2 ด้านความเสมอภาค จำนวน 4 ข้อ

- มิติที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วม จำนวน 4 ข้อ

- มิติที่ 4 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 7 ข้อ

- มิติที่ 5 ด้านการจัดการความเสี่ยง จำนวน 1 ข้อ
- ส่วนที่ 3) ข้อมูลการได้รับประโยชน์จากโครงการ จำนวน 9 ข้อ
- ส่วนที่ 4) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ
- 3) แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่
 - ส่วนที่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูอนุรักษ์ จำนวน 11 ข้อ
 - ส่วนที่ 2) ข้อมูลด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน จำนวน 13 ข้อ
 - ส่วนที่ 3) ข้อมูลด้านการบริหารจัดการโครงการ จำนวน 1 ข้อ
 - ส่วนที่ 4) ข้อมูลด้านปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข จำนวน 3 ข้อ
- 4) แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินโครงการฯ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่
 - ส่วนที่ 1) ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ
 - ส่วนที่ 2) ข้อมูลผลสัมฤทธิ์และการถ่ายทอดความรู้ของโครงการฯ จำนวน 17 ข้อ
 - ส่วนที่ 3) ข้อมูลปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ จำนวน 2 ข้อ
- 5) แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตรโรงเรียนพื้นที่รอบศูนย์ จำนวน 7 โรงเรียน และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 2 โรงเรียน แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1) ข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ (ปัจจัยนำเข้า – Input) จำนวน 2 ข้อ
 - ส่วนที่ 2) ข้อมูลการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลผลิต – Output) จำนวน 1 ข้อ
 - ส่วนที่ 3) ข้อมูลผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลลัพธ์ – Outcome) จำนวน 1 ข้อ
 - ส่วนที่ 4) ข้อมูลผลกระทบที่ได้จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลกระทบ – Impact) จำนวน 1 ข้อ
 - ส่วนที่ 5) ข้อมูลประเด็นปัญหา/ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 1 ข้อ
- 6) กิจกรรมถอดบทเรียนจากประสบการณ์การเรียนรู้ และความรู้ของผู้นำศูนย์การเรียนรู้ โดยมีคำถาม จำนวน 9 ข้อ
- 7) แบบสัมภาษณ์คณะอนุกรรมการดำเนินโครงการฯ จำนวน 5 ข้อ

3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

คณะกรรมการกำหนดการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

- 1) นายวุฒิพงษ์ สุภักควนิช รองผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี
- 2) นายกานติษฐ์ สิงห์กัน ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์และแผนงานตามแนวพระราชดำริ
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุพเยาว์ โตศิริ รองคณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- 4) ดร.อรณิชา คชนา ผู้อำนวยการโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดกาญจนบุรี
- 5) ดร.ปณิดา มุลนาค ประธานวิสาหกิจชุมชนวัยหวาน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในภาพรวมเฉลี่ย เท่ากับ 0.70 ขึ้นไป ทั้งนี้จากการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบสัมภาษณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในภาพรวมเฉลี่ย เท่ากับ 1.0 สามารถสรุปได้ว่ามีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์การศึกษา

► วิธีการศึกษา ขอบเขต และกลุ่มเป้าหมาย

1. วิธีการศึกษา

การดำเนินการมีรายละเอียดวิธีการศึกษาในการประเมินผลโครงการการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

- 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับโครงการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
- 2) สืบค้นและรวบรวมข้อมูลในบริบทเชิงพื้นที่ด้านการบริหารจัดการของโครงการฯ/ชุมชนในพื้นที่โครงการฯ และชุมชนพื้นที่ขยายผล ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์
- 3) พัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและการประเมินผลข้อมูลของโครงการฯ และชุมชนผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ และทำการทดสอบเครื่องมือเพื่อหาค่าความถูกต้อง
- 5) จัดเก็บข้อมูลการประเมินผลฯ ตามแผนที่กำหนด

6) วิเคราะห์ โดยคณะทำงานได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

6.1) ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลภาคสนามมาตรวจสอบและจัดการข้อมูล (Edit) จัดทำคู่มือลงรหัส (Coding) และลงรหัสข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ จากนั้นทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

(1) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้วัดการแจกแจงความถี่ของข้อมูล โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง

(2) ค่าตัวกลางเลขคณิต (Arithmetic mean) เพื่อนำข้อมูลที่แสดงจำนวน มาพิจารณาค่าเฉลี่ย

(3) ค่าเฉลี่ย (Mean) ในช่วงของข้อมูลที่แสดงจำนวน นำเสนอในรูปแบบของตารางข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) และนำข้อมูลมาแปลความหมายให้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงตรรกะ โดยการอธิบายและพรรณนาประกอบกับข้อมูลหัตถ์ภูมิและข้อมูลเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6.2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) พิจารณาความสอดคล้องกันของข้อมูลโดยตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation analysis) อธิบายโดยใช้การพรรณนา

7) การประเมินผลโครงการ คณะทำงานจะทำการประมวลผล สรุปผล และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์โครงการฯ ในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ และประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนทั้งพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผล โดยในการศึกษาครั้งนี้ มีการศึกษาจำแนกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

7.1) การประเมินผลจากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของตำบลเขาชะงุ้ม ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการฯ ที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลา 3 - 5 ปี ที่ผ่านมา (2562 – 2566) แผนปฏิบัติการสำนักงาน กปร. แผนพัฒนาโครงการฯ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการฯ

7.2) การประเมินผลจากการศึกษาภาคสนาม (Field work study) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

(1) กลุ่มประชาชน
(2) กลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(3) กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินโครงการฯ

(4) กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตรโรงเรียนรอบศูนย์และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

(5) กลุ่มผู้นำศูนย์การเรียนรู้

(6) กลุ่มคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการฯ

7.3) การประเมินผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) กลุ่มผู้นำศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน ผลงานโดดเด่น ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ ในการดำเนินโครงการ รวมทั้งปัจจัยแห่งความสำเร็จ

8) นำเสนอข้อมูลผ่านการประชุมหรือสัมมนา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและพัฒนาความสมบูรณ์ของเนื้อหาในการจัดทำรายงาน

9) รวบรวมข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ นำมาประมวลเป็นข้อมูลประกอบในรายงานการประเมินผลโครงการฯ ให้มีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์

10) จัดทำรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์และบทสรุปสำหรับผู้บริหาร

2. ขอบเขตการดำเนินงาน

1) ขอบเขตเชิงพื้นที่ดำเนินการดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในพื้นที่ 12 หมู่บ้าน ของตำบลเขาชะงุ้มและพื้นที่ขยายผลในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2 โรงเรียน

2) ขอบเขตเชิงกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

(1) ประชาชนตำบลเขาชะงุ้ม จำนวน 12 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำออก หมู่ที่ 2 บ้านเขาเสด็จ หมู่ที่ 3 บ้านเนินสูง หมู่ที่ 4 บ้านเขามะเกลือ หมู่ที่ 5 บ้านเขาชะงุ้ม หมู่ที่ 6 บ้านหนองโบสถ์ หมู่ที่ 7 บ้านเขาส้ม หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า หมู่ที่ 9 บ้านพุลัง หมู่ที่ 10 บ้านระฆังทอง หมู่ที่ 11 บ้านชดววนอน หมู่ที่ 12 บ้านเขาหยอง

(2) ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 12 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำออก หมู่ที่ 2 บ้านเขาเสด็จ หมู่ที่ 3 บ้านเนินสูง หมู่ที่ 4 บ้านเขามะเกลือ หมู่ที่ 5 บ้านเขาชะงุ้ม หมู่ที่ 6 บ้านหนองโบสถ์ หมู่ที่ 7 บ้านเขาส้ม หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า หมู่ที่ 9 บ้านพุลัง หมู่ที่ 10 บ้านระฆังทอง หมู่ที่ 11 บ้านชดววนอน หมู่ที่ 12 บ้านเขาหยอง

(3) เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินโครงการฯ สังกัดหน่วยงาน 7 หน่วยงาน ประกอบด้วย งานป่าไม้ งานปศุสัตว์ งานข้าว งานพัฒนาแหล่งน้ำ งานวิชาการเกษตร งานประมง งานพัฒนาที่ดิน งานส่งเสริมการเกษตร

(4) ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนวิชาเกษตร ประกอบด้วย

(4.1) โรงเรียนพื้นที่รอบศูนย์ จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านหนองกวาง โรงเรียนวัดเขาส้ม โรงเรียนวัดช่องพราน โรงเรียนวัดเขาชะงุ้ม โรงเรียนวัดนางแก้ว โรงเรียนวัดเขาแหลม โรงเรียนวัดระฆังทอง

(4.2) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง

(5) ผู้นำศูนย์เรียนรู้

(6) คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

3. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนตำบลเขาชะงุ้ม จำนวน 12 หมู่บ้าน 7,294 คน กำหนดขนาดของกลุ่มเป้าหมาย โดยการคำนวณด้วยสูตรของเครซีและมอร์แกน กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 370 คน และใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

ตารางที่ 3-2 ขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างของตำบลเขาชะงุ้ม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านบ่อน้ำออก	381	19
2	บ้านเขาเสด็จ	603	30
3	บ้านเนินสูง	692	35
4	บ้านเขามะเกลือ	367	19
5	บ้านเขาชะงุ้ม	622	31
6	บ้านหนองโบสถ์	569	29
7	บ้านเขาส้ม	939	47
8	บ้านหนองมะค่า	757	38
9	บ้านพลู้ง	722	36
10	บ้านระฆังทอง	641	32
11	บ้านชดวันอน	615	30
12	บ้านเขาหยอง	486	24
รวมทั้งสิ้น		7,394	370

2) ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sample) จำนวน 13 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะงุ้ม และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 12 หมู่บ้านประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำออก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านเขาเสด็จ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านเนินสูง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 บ้านเขามะเกลือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านเขาชะงุ้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านหนองโบสถ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านเขาส้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 บ้านพลู้ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 บ้านระฆังทอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านชดวันอน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 บ้านเขาหยอง

3) เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินโครงการฯ สังกัดหน่วยงาน 7 หน่วยงาน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sample) จำนวน 19 คน ประกอบด้วย งานป่าไม้ งานปศุสัตว์ งานข้าว งานพัฒนาแหล่งน้ำ งานวิชาการเกษตร งานประมง งานพัฒนาที่ดิน งานส่งเสริมการเกษตร

4) ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sample) โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน ประกอบด้วย

4.1) โรงเรียนพื้นที่รอบศูนย์ จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านหนองกวาง โรงเรียนวัดเขาสาม โรงเรียนวัดช่องพราน โรงเรียนวัดเขาชะงุ้ม โรงเรียนวัดนางแก้ว โรงเรียนวัดเขาแหลม โรงเรียนวัดระฆังทอง

4.2) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง

5) ผู้นำศูนย์การเรียนรู้ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sample) จำนวน 10 คน รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3-3 รายชื่อผู้เกษตรกรที่เป็นนำศูนย์การเรียนรู้ภายใต้โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ลำดับ	ชื่อเกษตรกร เจ้าของศูนย์การเรียนรู้	ที่อยู่	เนื้อที่ ทำเกษตร (ไร่)	ผลการประเมิน	
				ผ่าน	ไม่ผ่าน
1	นายไมตรี พวงอินทร์	71 หมู่ 10 ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	35	A	-
2	นายโชคดี ตั้งจิตร	55 หมู่ 8 ตำบลนางแก้ว อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี	9 ไร่ 46 ตร.วา	A	-
3	นางสาววาสนา กราบเคหะ	119 หมู่ 5 ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี	37	C	-
4	นายสุกิจ สุภาพงค์	2/2 หมู่ 7 ตำบลเตาปูน อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี	24	C	-
5	นางสมคิด ทองสุข	56 หมู่ 10 ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี	7	B	-
6	นายสุรัตน์ ฉายแก้ว	หมู่ 1 ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธา ราม จังหวัดราชบุรี	4	C	-
7	นางสำเนียง เกตุมณี	12/1 หมู่ 3 ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี	8	B	-
8	นายขวลิท คล้ายอยู่	13/2 หมู่ 3 ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี	0.5	C	-
9	นางสาวสมหมาย แดงชาติ	5/1 หมู่ 3 ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรี	3	C	-
10	นายสมบูรณ์ ว่องประเสริฐ	99 หมู่ 8 ตำบลปากช่อง อำเภอ จอมบึง จังหวัดราชบุรี	7	B	-

6) คณะอนุกรรมการดำเนินโครงการฯ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sample) จากหน่วยงานหลักและหน่วยงานบูรณาการในพื้นที่จำนวน จำนวน 14 คน ประกอบด้วย

- 6.1) ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี
- 6.2) รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี
- 6.3) ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ 5 สำนักงาน กปร.
- 6.4) รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
- 6.5) เกษตรจังหวัดราชบุรี
- 6.6) ประมงจังหวัดราชบุรี
- 6.7) ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) กรมป่าไม้
- 6.8) ปศุสัตว์จังหวัดราชบุรี
- 6.9) ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ 5 สำนักงาน กปร
- 6.10) อำเภอกาศุนย์วิชัยข้าราชบุรี
- 6.11) ผู้อำนวยการโครงการชลประทานจังหวัดราชบุรี
- 6.12) ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาที่ดินเขต 10 กรมพัฒนาที่ดิน
- 6.13) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร จังหวัดราชบุรี
- 6.14) ผู้อำนวยการโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

▶ แผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 3-4 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 ม.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
1.ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ใน การดำเนินงาน สนอง พระราชดำริ และการ ถ่ายทอดองค์ ความรู้ของ หน่วยงานที่ร่วม ดำเนินโครงการฯ																																																	
ศึกษาผลสัมฤทธิ์ การดำเนินงาน โครงการฯ ที่แล้วเสร็จ ระยะเวลา 3-5 ปีที่ผ่านมา (2562-2566)																																																	

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 มิ.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
จัดทำรอบการดำเนินงานและแผนการประเมินผลโครงการฯ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง (เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ/ประชาชน/ผู้นำชุมชน/กลุ่ม)																																									วันศุกร์ที่ 14 มิ.ย.67								
พัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการดำเนินงาน																																																	

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 มิ.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
ทดสอบเครื่องมือ (Pre – test)																																									วันที่ 18-19 ก.ค. 67								
สถาบันการศึกษา ส่งแผนงาน/ งบประมาณการดำเนินงาน กรอบการดำเนินงานและ เครื่องมือการประเมินผล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ประเด็นคำถาม ฯลฯ (ส่งมอบงานงวดที่ 1)																																																	

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 มิ.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
เก็บข้อมูล แบบสอบถาม/ สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย (ปชช./ผู้นำช. ม. 2 = 30 คน ม. 10 = 32 คน)																																										วันอาทิตย์ที่ 18 ส.ค. 67							
เก็บข้อมูล แบบ สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย (คณะกรรมการ ดำเนินงาน โครงการ รวม 14 คน โรงเรียนรอบ ศูนย์ 7 โรงเรียน)																																										วันอังคารที่ 10 -11 ก.ย. 67							

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 มิ.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
เก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย (ปชช./ผู้นำช. ม.5 = 31 คน ม. 6 = 29 คน ม. 1 = 19 คน ม. 3 = 35 คน ม. 4 = 19 คน)																																												วันอาทิตย์ ที่ 29 ก.ย. 67					
เก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย (ผู้นำศูนย์เรียนรู้ โครงการฯ จำนวน 10 ศูนย์ฯ ปชช./ผู้นำช. ม. 9 = 36 คน																																												วันพุธ ที่ 2 ต.ค. 67					

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 มิ.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย (เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมฯ รวมจำนวน 19 คน)																																												วันพฤหัสบดี ที่ 10 ต.ค. 67					
เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย (โรงเรียน ตชด. 2 โรงเรียน)																																												วันจันทร์ ที่ 21 ต.ค.67					

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 มิ.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
เก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย (ปชช./ผู้นำช. ม. 7 = 47 คน ม. 12 = 24 คน)																																										วันอาทิตย์ที่ 27 ต.ค. 67							
เก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย (ปชช./ผู้นำช. ม. 8 = 38 คน ม. 11 = 30 คน)																																										วันจันทร์ที่ 28 ต.ค. 67							

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 ม.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายคณะอนุกรรมการฯ (ผู้ว่าฯ/รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน)																																																	
วิเคราะห์/ประมวลผล และสรุปผลการประเมินพร้อมข้อเสนอแนะตามแผนที่กำหนดไว้ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1,2)																																																	
นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1,2 หาปัจจัย																																																	

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 ม.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
ความสำเร็จและ ความ เปลี่ยนแปลง การดำเนินงาน ของโครงการฯ และการขยายผล หลังจากการ ประเมินผล เมื่อ ปี 2554 (วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3)																																																	
จัดทำ (ร่าง) รายงานผลการ ประเมินผล โครงการฯ ตาม กรอบโครงร่าง ที่กำหนดไว้ พร้อม ข้อเสนอแนะ																																																	

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 มิ.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
สถาบันการศึกษา ส่งสรุปผลการ ประเมิน โครงการฯ พร้อม ข้อเสนอแนะ (ส่งมอบงานงวด ที่ 2)																																																	
สถาบันการศึกษา จัดประชุม นำเสนอผลการ ประเมิน โครงการฯ และ รับฟังความ คิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ จากหน่วยงาน/ ผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกับ สำนักงาน กปร. เพื่อรวบรวมและ																																																	

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 ม.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
ประมวล ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ สำหรับเป็น ข้อมูลประกอบ ในรายงานการ ติดตามผล โครงการฯ ให้มี ความครบถ้วน สมบูรณ์																																																	
จัดทำรูปแบบ รายงานฉบับ สมบูรณ์และ บทสรุปผู้บริหาร โดยเนื้อหา ภายในเล่มต้อง ได้รับการ ตรวจสอบและ อนุมัติจาก สำนักงาน กปร. ก่อนจัดพิมพ์																																																	

ขั้นตอนการดำเนินงาน	1 มิ.ย.67				2 ก.ค.67				3 ส.ค.67				4 ก.ย.67				5 ต.ค.67				6 พ.ย.67				7 ธ.ค.67				8 ม.ค.68				9 ก.พ.68				10 มี.ค.68				11 เม.ย.68				12 พ.ค.68				หมายเหตุ
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4									
สถาบันการศึกษา ส่งมอบงานตาม TOR กำหนด (ส่งมอบงานงวด ที่ 3)																																												สิ้นสุดสัญญาจ้าง 20 พ.ค.68					
กตผ.จัดทำ หนังสือ/บันทึก เพื่อจัดส่งรายงาน (ฉบับสมบูรณ์) ให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องนำไปใช้ ประโยชน์ต่อไป																																																	

หมายเหตุ : แผนปฏิบัติการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

 10 กันยายน 2567 (เช้า)

 โครงการเขาชะงุ้ม
กลุ่มเป้าหมาย :
คณะกรรมการดำเนินงาน
โครงการฯ

 2 ตุลาคม 2567 (เช้า)

 โครงการเขาชะงุ้ม
กลุ่มเป้าหมาย : **ผู้มาศูนย์เรียนรู้ 10 ศูนย์**

 10 ตุลาคม 2567

 โครงการเขาชะงุ้ม
กลุ่มเป้าหมาย :
 **เจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติ
งานหน่วยงานร่วมดำเนินการ**

 วันที่ 21 ตุลาคม 2567

 โรงเรียน ตชด. บ้านถ้ำหิน
 โรงเรียน ตชด. ตะโกปิดทอง
ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง
จ.ราชบุรี

บทที่ 4

ผลการศึกษาและความเปลี่ยนแปลงการดำเนินโครงการฯ

ผลการศึกษาการประเมินผลโครงการการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี การประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการฯ ใช้เครื่องมือในการประเมินผลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) และ (2) การศึกษาภาคสนาม (Field work study) โดยกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

(1) ประชาชนตำบลเขาชะงุ้ม จำนวน 12 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำออก หมู่ที่ 2 บ้านเขาเสด็จ หมู่ที่ 3 บ้านเนินสูง หมู่ที่ 4 บ้านเขามะเกลือ หมู่ที่ 5 บ้านเขาชะงุ้ม หมู่ที่ 6 บ้านหนองโบสถ์ หมู่ที่ 7 บ้านเขาส้ม หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า หมู่ที่ 9 บ้านพลึง หมู่ที่ 10 บ้านระฆังทอง หมู่ที่ 11 บ้านชดวันอน หมู่ที่ 12 บ้านเขาหยอง

(2) ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 12 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำออก หมู่ที่ 2 บ้านเขาเสด็จ หมู่ที่ 3 บ้านเนินสูง หมู่ที่ 4 บ้านเขามะเกลือ หมู่ที่ 5 บ้านเขาชะงุ้ม หมู่ที่ 6 บ้านหนองโบสถ์ หมู่ที่ 7 บ้านเขาส้ม หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า หมู่ที่ 9 บ้านพลึง หมู่ที่ 10 บ้านระฆังทอง หมู่ที่ 11 บ้านชดวันอน หมู่ที่ 12 บ้านเขาหยอง

(3) เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินโครงการฯ สังกัดหน่วยงาน 7 หน่วยงาน ประกอบด้วย งานป่าไม้ งานปศุสัตว์ งานข้าว งานพัฒนาแหล่งน้ำ งานวิชาการเกษตร งานประมง งานพัฒนาที่ดิน งานส่งเสริมการเกษตร

(4) ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนวิชาเกษตร ประกอบด้วย

4.1 โรงเรียนพื้นที่รอบศูนย์ จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านหนองกวาง โรงเรียนวัดเขาส้ม โรงเรียนวัดช่องพราน โรงเรียนวัดเขาชะงุ้ม โรงเรียนวัดนางแก้ว โรงเรียนวัดเขาแหลม โรงเรียนวัดระฆังทอง

4.2 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง

(5) ผู้นำศูนย์เรียนรู้ 10 ศูนย์เรียนรู้

(6) คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาและความเปลี่ยนแปลงการดำเนินโครงการ

ผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล (สำหรับประชาชน)

การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในพื้นที่เขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 371 คน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้เป็นลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1) ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2) ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่

- มิติที่ 1 คุณภาพชีวิต
- มิติที่ 2 ความเสมอภาค
- มิติที่ 3 การมีส่วนร่วม
- มิติที่ 4 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- มิติที่ 5 การจัดการความเสี่ยง

ส่วนที่ 3) การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ

ส่วนที่ 4) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (mean)

S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

โดยผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล จะแสดงดังตารางที่ 1-35

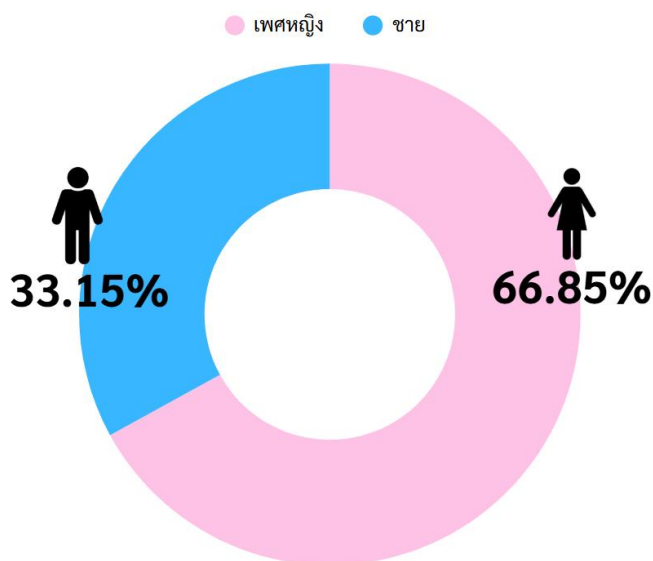
▶ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 371 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบง่าย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ แสดงในตารางที่ 4-5 ถึง ตารางที่ 4-30

ตารางที่ 4-5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (n=371)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	123	33.15
หญิง	248	66.85
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 66.85 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ (n=371)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี	8	2.16
25 ปีขึ้นไป – 35 ปี	20	5.39
35 ปีขึ้นไป – 45 ปี	43	11.59
45 ปีขึ้นไป – 55 ปี	102	27.49
55 ปีขึ้นไป	198	53.37
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 53.37 รองลงมาคือ อายุ 45 ปีขึ้นไป - 55 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 27.49 อายุ 35 ปีขึ้นไป - 45 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 11.59 อายุ 25 ปีขึ้นไป - 35 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.39 และอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามหมู่บ้าน (n=371)

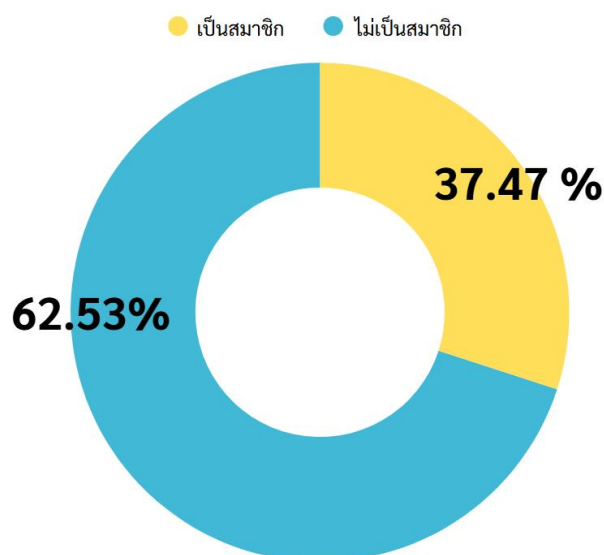
หมู่ที่	จำนวน	ร้อยละ
1	22	5.93
2	28	7.55
3	33	8.89
4	22	5.93
5	26	7.01
6	34	9.16
7	50	13.48
8	40	10.78
9	32	8.63
10	29	7.82
11	31	8.36
12	24	6.47
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 7 มากที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.48 รองลงมาคือ หมู่ที่ 8 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.78 หมู่ที่ 6 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.16 หมู่ที่ 3 จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89 หมู่ที่ 9 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.63 หมู่ที่ 11 จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.36 หมู่ที่ 10 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.82 หมู่ที่ 2 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.55 หมู่ที่ 5 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.01 หมู่ที่ 12 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.47 หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 4 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.93 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกเกษตรกร
เครือข่ายการดำเนินงานของโครงการฯ (n=371)

การเป็นสมาชิก เกษตรกรเครือข่าย	หมู่ที่												รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
เป็นสมาชิก	16	8	15	6	13	12	14	13	4	13	10	15	139	37.47
ไม่เป็นสมาชิก	6	20	18	16	13	22	36	27	28	16	21	9	232	62.53
รวม	22	28	33	22	26	34	50	40	32	29	31	24	371	100.00

จากตารางที่ 4-8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกเกษตรกรเครือข่ายการดำเนินงานของโครงการฯ มากที่สุด จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 62.53 รองลงมาคือ เป็นสมาชิกเกษตรกรเครือข่ายการดำเนินงานของโครงการฯ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 37.47 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานะการเป็นเจ้าของ
บ้านพักอาศัย (n=371)

สถานะการเป็นเจ้าของบ้านพักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ของตนเอง/สมาชิกในครอบครัว	361	97.30
เช่าผู้อื่น	10	2.70
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นมีบ้านพักเป็นของตนเอง/สมาชิกในครอบครัว มากที่สุด จำนวน 361 คน คิดเป็นร้อยละ 97.30 รองลงมาคือ เช่าผู้อื่น จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพในครัวเรือน (n=371)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพในครัวเรือน		
หัวหน้าครอบครัว	194	52.29
สมาชิกในครอบครัว	145	39.08
ผู้อาศัย	32	8.63
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว มากที่สุด จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 52.29 รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัว จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 39.08 และเป็นผู้อาศัย จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.63 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในปัจจุบัน (n=371)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
1	21	5.66
2	69	18.60
3	76	20.49
4	86	23.18
5	60	16.17
6	37	9.97
7	13	3.50
8	4	1.08
9	3	0.81
10	2	0.54
รวม	371	100.00

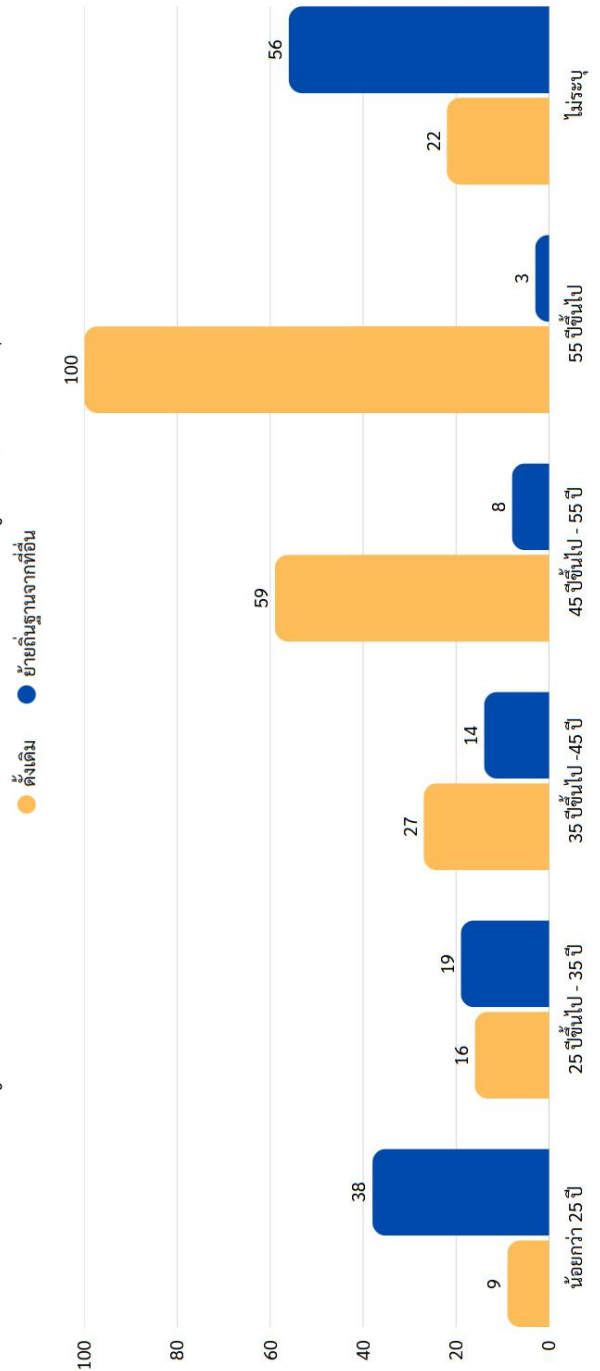
จากตารางที่ 4-11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในปัจจุบัน มากที่สุด คือ 4 คน จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 23.18 รองลงมาคือจำนวนสมาชิก 3 คน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 20.49 จำนวนสมาชิก 2 คน จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60 จำนวนสมาชิก 5 คน จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 16.17 จำนวนสมาชิก 6 คน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.97 จำนวนสมาชิก 1 คน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.66 จำนวนสมาชิก 7 คน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 จำนวนสมาชิก 8 คน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08 จำนวนสมาชิก 9 คน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.81 และจำนวนสมาชิก 10 คน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.54 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเขาชะงุ้ม (n=371)

ระยะเวลาที่อาศัยในตำบล เขาชะงุ้ม	๕ ดั้งเดิม												ย้ายถิ่นฐานจากที่อื่น												รวม	ร้อยละ		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	รวม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11			12	รวม
น้อยกว่า 25 ปี	0	0	0	0	1	2	1	2	0	1	1	1	9	2	5	1	2	2	1	6	2	3	6	1	7	38	47	12.67
25 ปีขึ้นไป - 35 ปี	1	2	1	1	0	1	2	3	0	2	2	1	16	0	2	0	2	1	1	5	3	2	1	1	1	19	35	9.43
35 ปีขึ้นไป -45 ปี	1	1	3	1	2	2	3	5	3	2	4	0	27	1	1	1	1	2	0	1	3	1	1	1	1	14	41	11.05
45 ปีขึ้นไป - 55 ปี	3	3	4	5	7	7	7	6	7	3	3	4	59	0	1	0	0	1	0	1	2	1	2	0	0	8	67	18.06
55 ปีขึ้นไป	10	7	8	6	7	13	11	7	7	6	12	6	100	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	103	27.76
ไม่ระบุ	1	0	5	1	0	2	5	2	3	1	2	0	22	2	4	10	3	3	5	8	5	5	4	4	3	56	78	21.02
รวม	16	13	21	14	17	27	29	25	20	15	24	12	233	6	15	12	8	9	7	21	15	12	14	7	12	138	371	100.00

จากตารางที่ 4-12 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการอาศัยอยู่ในตำบลเขาชะงุ้มโดยดั้งเดิม จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 62.80 และมีการย้ายถิ่นฐานจากที่อื่น จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 37.20 และอาศัยตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.76 รองลงมาคือ ไม่ระบุ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.02 ตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป - 55 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 18.06 น้อยกว่า 25 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.67 ตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 41 คิดเป็นร้อยละ 11.05 ตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป - 35 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.43 ตามลำดับ ทั้งนี้การการย้ายถิ่นฐานเข้ามาในตำบลเขาชะงุ้มในแต่ละหมู่ ประกอบด้วย

แผนภูมิที่ 4-1 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเขาชะงุ้ม (n=371)

หมู่ที่ 1 ไม่ระบุถิ่นฐานที่ย้ายมา

หมู่ที่ 2 ย้ายมาจากกรุงเทพมหานคร ตามครอบครัว (2) ย้ายมาจากอำเภอบ้านโป่ง ตามครอบครัว (1) ย้ายมาจากอำเภอจอมบึง ย้ายตามสามี (1)

หมู่ที่ 3 ย้ายมาจากอำเภอนาทม (1) ตามครอบครัว ไม่ระบุ (9)

หมู่ที่ 4 ไม่ระบุ (3)

หมู่ที่ 5 ไม่ระบุ (3)

หมู่ที่ 6 ไม่ระบุ (5)

หมู่ที่ 7 ย้ายมาจากอำเภอโพธาราม ตามสามี (1) ย้ายมาจากจังหวัดสระบุรี ตามสามี (1) ย้ายมาจากจังหวัดเพชรบุรี ตามครอบครัว (1) ไม่ระบุ (5)

หมู่ที่ 8 ไม่ระบุ (5)

หมู่ที่ 9 ไม่ระบุ (5)

หมู่ที่ 10 ย้ายมาจากจังหวัดร้อยเอ็ด ตามสามี (1) ย้ายมาจากจังหวัดสมุทรปราการตามครอบครัว (1) ย้ายจังหวัดหนองบัวลำภู ตามสามี (1) ย้ายมาจากกรุงเทพมหานคร ตามครอบครัว (1)

หมู่ที่ 11 ไม่ระบุ (4)

หมู่ที่ 12 ย้ายมาจากจังหวัดกาญจนบุรี (หนองตากยา) ตามครอบครัว (1) ย้ายมาจากอำเภอบ้านโป่ง ตามสามี (1) ไม่ระบุ (1)

ตารางที่ 4-13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (n=371)

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา	247	66.58
ระดับมัธยมศึกษา	66	17.79
ระดับอาชีวศึกษา	29	7.82
ระดับปริญญาตรี	12	3.23
ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	2	0.54
ไม่ได้เรียน	15	4.04
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา มากที่สุด จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 66.58 รองลงมา คือระดับมัธยมศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.79 ระดับอาชีวศึกษา จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.82 ระดับปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.23 ไม่ได้เรียน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.04 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.54 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามศาสนา (n=371)

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	366	98.65
คริสต์	1	0.27
อิสลาม	1	0.27
อื่นๆ	3	0.81
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มากที่สุด จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 98.65 รองลงมาคือ ศาสนาอื่นๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.81 และ ศาสนาคริสต์ จำนวน 1 คน ศาสนาอิสลาม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.27 ตามลำดับ

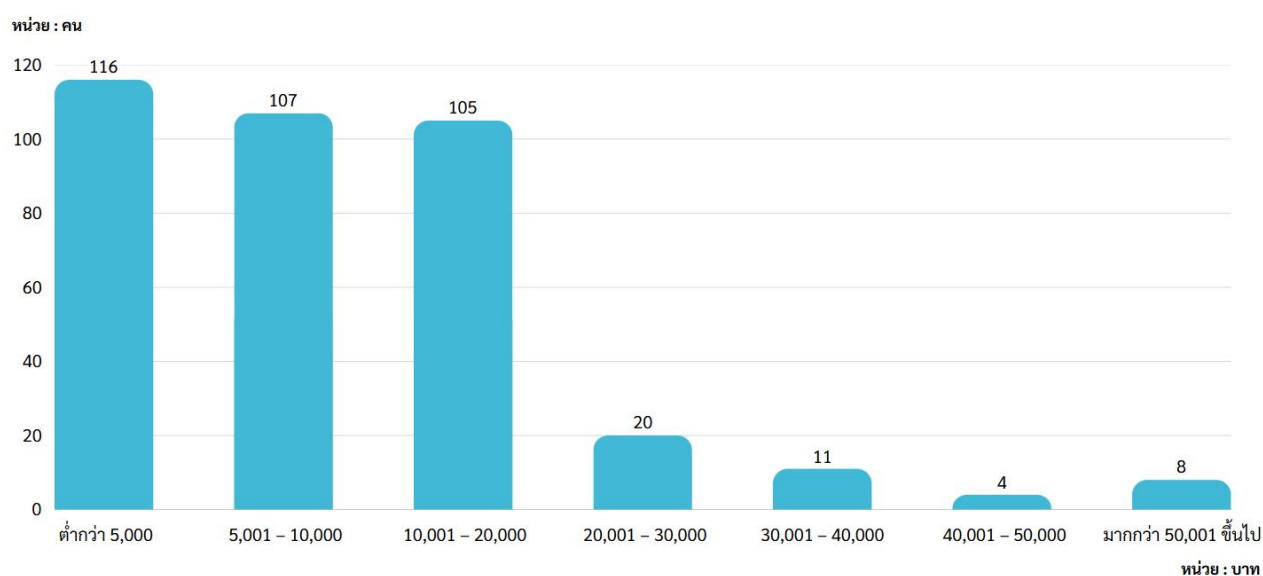

ตารางที่ 4-15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) (n=371)

จำนวนรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน)	หมู่ที่												จำนวน	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	6	7	4	6	10	15	11	12	14	5	16	10	116	31.27
5,001 – 10,000 บาท	6	4	13	6	4	8	20	14	12	9	4	7	107	28.84
10,001 – 20,000 บาท	7	11	12	7	7	7	14	9	6	9	10	6	105	28.30
20,001 – 30,000 บาท	1	3	2	3	1	3	2	4	0	1	0	0	20	5.39
30,001 – 40,000 บาท	1	2	0	0	2	1	2	0	0	3	0	0	11	2.96
40,001 – 50,000 บาท	1	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	4	1.08
มากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไป	0	1	1	0	0	0	1	1	0	2	1	1	8	2.16
รวม	22	28	33	22	26	34	50	40	32	29	31	24	371	100.00

จากตารางที่ 4-15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีจำนวนรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) ต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 31.27 รองลงมาคือ รายได้ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 28.84 รายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30 รายได้ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.39 รายได้ 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.96 รายได้มากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 และรายได้ 40,001 – 50,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4-2 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน) (n=371)

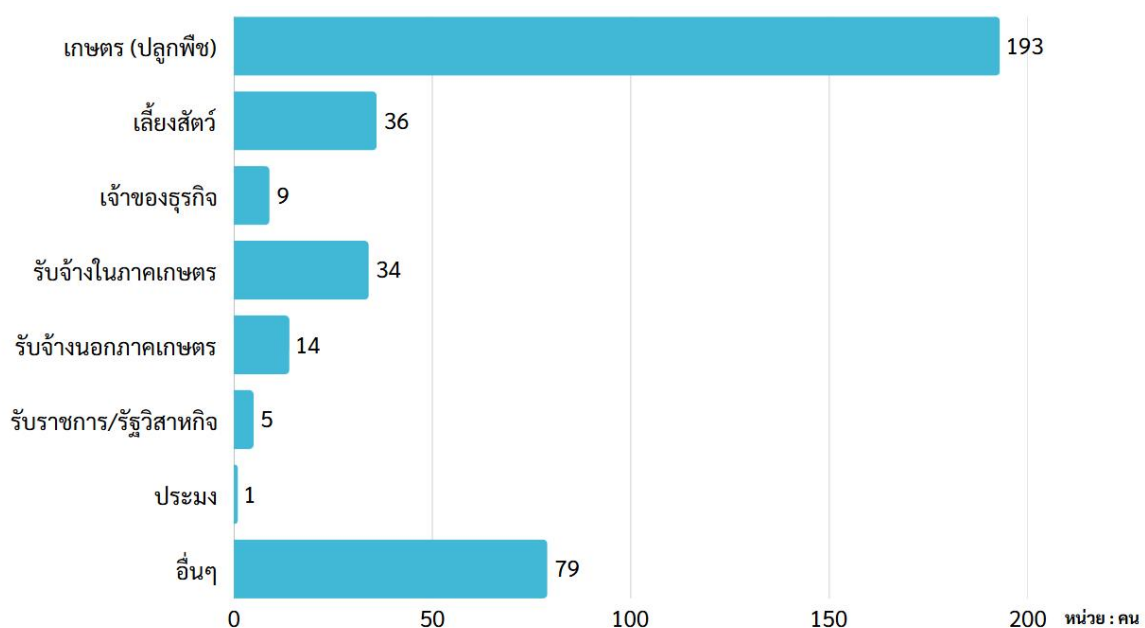

ตารางที่ 4-16 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก (n=371)

อาชีพหลัก	หมู่ที่												จำนวน	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
เกษตรกร (ปลูกพืช)	18	16	20	12	15	30	18	16	17	12	9	10	193	52.02
เลี้ยงสัตว์	2	5	1	4	2	1	5	1	7	2	4	2	36	9.70
เจ้าของธุรกิจ							4	2		2	1		9	2.43
รับจ้างในภาคเกษตร	1	4	1	1	1		2	9	5	3	2	5	34	9.16
รับจ้างนอกภาคเกษตร		1	2	1	1	2	1	1	2	2	1		14	3.77
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ			1	1				1		1	1		5	1.35
ประมง			1										1	0.27
อื่นๆ	1	2	7	3	7	1	20	10	1	7	13	7	79	21.29
รวม	22	28	33	22	26	34	50	40	32	29	31	24	371	100.00

จากตารางที่ 4-16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ปลูกพืช) เป็นอาชีพหลัก มากที่สุด จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 52.02 รองลงมาคือ อื่น ๆ เช่น แม่ครัว แม่บ้าน รับจ้างทั่วไป จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 21.29 เลี้ยงสัตว์ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70 รับจ้างในภาคเกษตร จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.16 รับจ้างนอกภาคเกษตร จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.77 เจ้าของธุรกิจ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.43 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.35 และประมง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.27 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4-3 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก (n=371)

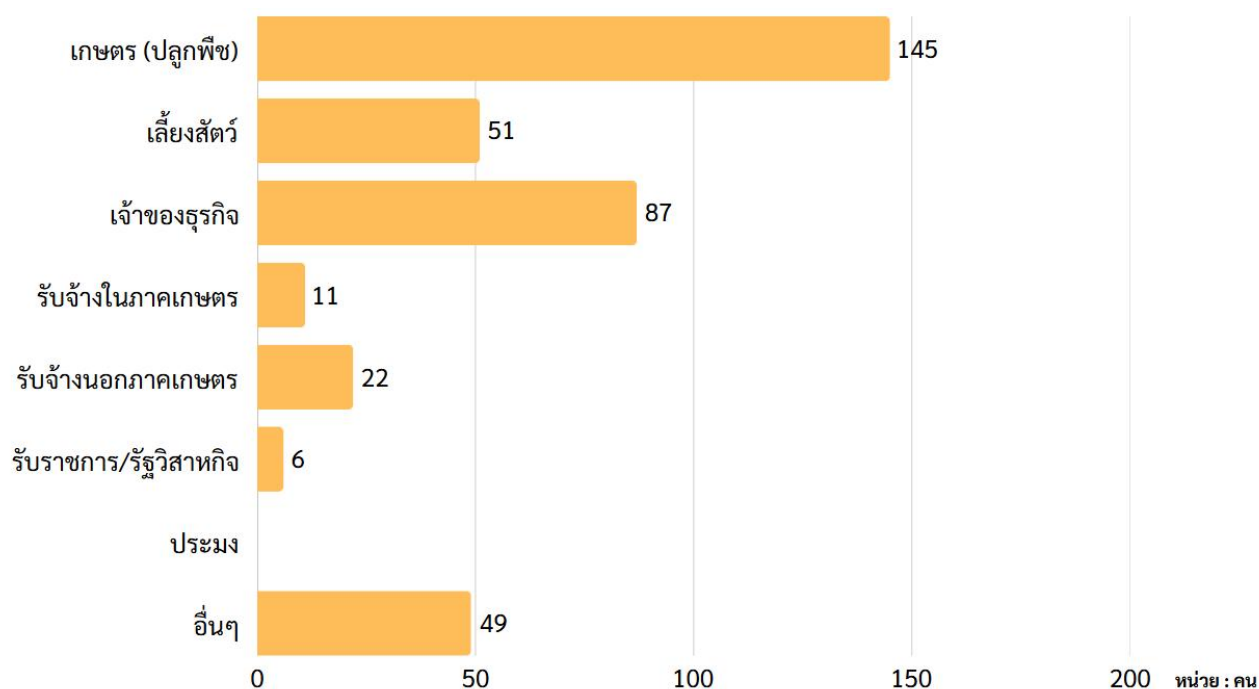

ตารางที่ 4-17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ (n=371)

อาชีพ	หมู่ที่												จำนวน	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
เกษตร (ปลูกพืช)	8	6	7	6	9	8	25	21	19	12	16	8	145	39.08
เลี้ยงสัตว์	5	8	7	4		6	9	2	2	6	1	1	51	13.75
เจ้าของธุรกิจ	1	7	7	5	10	13	5	10	7	7	8	7	87	23.45
รับจ้างในภาคเกษตร	3	1	1			1	1	1		1	1	1	11	2.96
รับจ้างนอกภาคเกษตร		5	5	1	5	2			1			3	22	5.93
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ			1		2	2						1	6	1.62
ประมง													0	0.00
อื่นๆ	5	1	5	6		2	10	6	3	3	5	3	49	13.21
รวม	22	28	33	22	26	34	50	40	32	29	31	24	371	100.00

จากตารางที่ 4-17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่มีอาชีพ มากที่สุด จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 39.08 รองลงมาคือ เลี้ยงสัตว์ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 23.45 เกษตร (ปลูกพืช) จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75 อื่นๆ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.21 รับจ้างในภาคเกษตร จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.93 เจ้าของธุรกิจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.96 และรับจ้างนอกภาคเกษตร จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.62 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4-4 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ (n=371)

ตารางที่ 4-18 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ในครอบครัว (n=371)

แหล่งที่มาของรายได้ในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
การเกษตร (ปลูกพืช)		
รายได้เฉลี่ย 183,729.01 บาท/ปี	263	70.89
เลี้ยงสัตว์		
รายได้เฉลี่ย 103,609.20 บาท/ปี	88	23.27
เจ้าของธุรกิจ		
รายได้เฉลี่ย 125,809.50 บาท/ปี	22	5.93
รับจ้างในภาคเกษตร		
รายได้เฉลี่ย 76,948.72 บาท/ปี	40	10.78
รับจ้างนอกภาคเกษตร		
รายได้เฉลี่ย 83,387.10 บาท/ปี	32	8.63
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ		
รายได้เฉลี่ย 125,833.30 บาท/ปี	19	5.12
ประมง		
รายได้เฉลี่ย 46,666.67 บาท/ปี	4	1.08
รายได้อื่น ๆ		
รายได้เฉลี่ย 87,851.95 บาท/ปี	78	21.02
รวมรายได้เฉลี่ย 103,979.40 บาท/ปี	371	100.00

หมายเหตุ 1. รายได้ของครัวเรือนมีมากกว่า 1 แหล่ง

2. รายได้อื่น ๆ เช่น รายได้จากบุตรหลานส่งให้ รายได้จากเบี้ยผู้สูงอายุ รายได้จากค่าเช่า รายได้จากการขายผลิตภัณฑ์แปรรูปในครัวเรือน

จากตารางที่ 4-18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีแหล่งที่มาของรายได้ในครอบครัว มาจากการเกษตร (ปลูกพืช) มากที่สุด จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 70.89 โดยมีรายได้เฉลี่ย 183,729.01 บาท/ปี รองลงมา คือ การเลี้ยงสัตว์ จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 23.27 โดยมีรายได้เฉลี่ย 103,609.20 บาท/ปี รายได้อื่น ๆ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.02 โดยมีรายได้เฉลี่ย 87,851.95 บาท/ปี การรับจ้างในภาคเกษตร จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.78 โดยมีรายได้เฉลี่ย 76,948.72 บาท/ปี การรับจ้างนอกภาคเกษตร จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.63 โดยมีรายได้เฉลี่ย 83,387.10 บาท/ปี เจ้าของธุรกิจ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.93 โดยมีรายได้เฉลี่ย 125,809.50 บาท/ปี รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.12 โดยมีรายได้เฉลี่ย 125,833.30 บาท/ปี และประมง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08 โดยมีรายได้เฉลี่ย 46,666.67 บาท/ปี ตามลำดับ

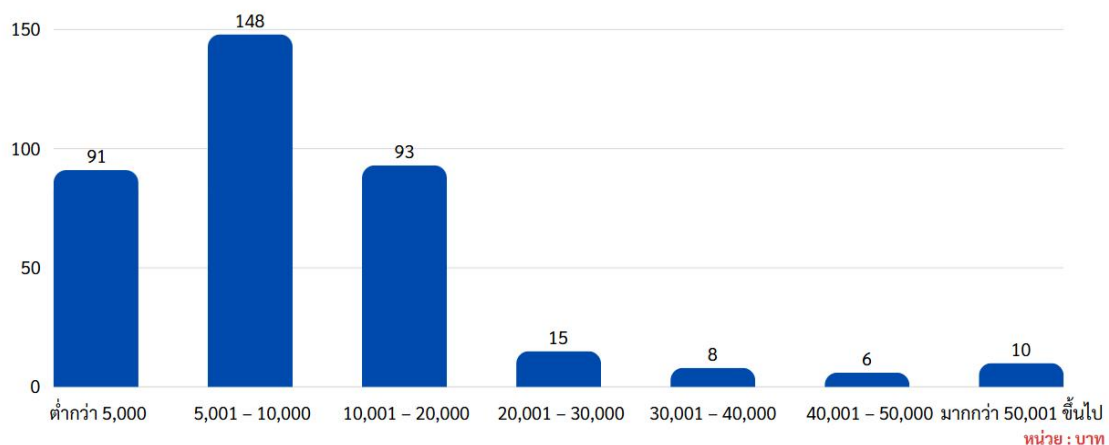
ตารางที่ 4-19 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายจ่ายของครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน) (n=371)

รายจ่าย	หมู่ที่												รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	7	10	4	2	8	5	13	10	10	6	5	11	91	24.53
5,001 – 10,000 บาท	11	5	18	9	8	17	25	20	13	3	14	5	148	39.89
10,001 – 20,000 บาท	3	8	8	10	6	9	7	8	5	12	10	7	93	25.07
20,001 – 30,000 บาท		2		1	1	1	2		1	5	2		15	4.04
30,001 – 40,000 บาท		1	2	0	1	1	1			1		1	8	2.16
40,001 – 50,000 บาท		1		0	1	1	1	1	1				6	1.62
มากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไป	1	1	1	0	1	0	1	1	2	2		0	10	2.70
รวม	22	28	33	22	26	34	50	40	32	29	31	24	371	100.00

จากตารางที่ 4-19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายจ่ายของครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน) 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 39.89 รองลงมาคือ รายจ่าย 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 25.07 รายจ่ายต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 24.53 รายจ่าย 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.04 รายจ่ายมากกว่า 50,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 รายจ่าย 30,001 – 40,000 บาทต่อเดือน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 และรายจ่าย 40,001 – 50,000 บาทต่อเดือน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.62 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4-5 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายจ่ายของครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน) (n=371)

หน่วย : คน

ตารางที่ 4-20 แสดงสภาพการใช้ประโยชน์ และประเภทเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินในปัจจุบัน (พื้นที่ถือครองทั้งหมด) (n=371)

พื้นที่ถือครองทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนพื้นที่ถือครอง		
1 แปลง	238	64.15
2 แปลง	84	22.64
3 แปลง	27	7.28
4 แปลง	8	2.16
5 แปลงขึ้นไป	14	3.77
รวม	371	100.00
พื้นที่ถือครองน้อยสุด	1 แปลง	
พื้นที่ถือครองมากที่สุด	16 แปลง	
พื้นที่ถือครองเฉลี่ย	1.65 แปลง	
ขนาดพื้นที่ถือครอง		
ไม่เกิน 10 ไร่	285	76.82
11-20 ไร่	56	15.09
21 -30 ไร่	9	2.43
31 - 40 ไร่	5	1.35
41 - 50 ไร่	8	2.16
51 ไร่ขึ้นไป	8	2.16
รวม	371	100.00
พื้นที่ถือครองน้อยสุด	1 งาน	
พื้นที่ถือครองมากที่สุด	200 ไร่	
พื้นที่ถือครองเฉลี่ย	9.75 ไร่	

จากตารางที่ 4-20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนพื้นที่ถือครองมากที่สุดจำนวน 1 แปลง จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 64.15 รองลงมาคือ จำนวน 2 แปลง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 22.64 จำนวน 3 แปลง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.28 จำนวน 5 แปลงขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.77 และจำนวน 4 แปลง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 ตามลำดับ โดยจำนวนนี้มีพื้นที่ถือครองน้อยสุด คือ 1 แปลง พื้นที่ถือครองมากที่สุด คือ 16 แปลง และพื้นที่ถือครองเฉลี่ย เท่ากับ 1.65 แปลง

ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ มากที่สุด จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 76.82 รองลงมา คือ ขนาด 11-20 ไร่ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.09 ขนาด 21 -30 ไร่ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.43 ขนาด 41 - 50 ไร่ และ 51 ไร่ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 และขนาด 31 - 40 ไร่ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.35 ตามลำดับ โดยจำนวนนี้มีขนาดพื้นที่ถือครองน้อยสุด คือ 1 งาน ขนาดพื้นที่ถือครองมากที่สุด คือ 200 ไร่ และขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย เท่ากับ 9.75 ไร่

ตารางที่ 4-21 แสดงสภาพการใช้ประโยชน์ และประเภทเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินในปัจจุบัน (พื้นที่อยู่อาศัย) (n=371)

พื้นที่อยู่อาศัยทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละ
เอกสารสิทธิ		
โฉนด	336	90.57
นส.3ก/สปก/ภบท.5	25	6.74
ไม่มีเอกสารสิทธิ	10	2.70
รวม	371	100.00
การถือครอง		
ของตนเอง	357	96.23
เช่า	14	3.77
รวม	371	100.00
จำนวนพื้นที่อยู่อาศัย		
1 แปลง	368	99.19
2 แปลง	3	0.81
3 แปลง	0	0.00
4 แปลง	0	0.00
5 แปลงขึ้นไป	0	0.00
รวม	371	100.00
พื้นที่อยู่อาศัยน้อยสุด	1 แปลง	
พื้นที่อยู่อาศัยมากที่สุด	2 แปลง	
พื้นที่อยู่อาศัยเฉลี่ย	1.01 แปลง	
ขนาดพื้นที่อยู่อาศัย		
ไม่เกิน 1 ไร่	188	50.67
ไม่เกิน 2 ไร่	97	26.15

พื้นที่อยู่อาศัยทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 3 ไร่	19	5.12
ไม่เกิน 4 ไร่	23	6.20
ไม่เกิน 5 ไร่	23	6.20
6 ไร่ขึ้นไป	21	5.66
รวม	371	100.00
พื้นที่อยู่อาศัยถือครองน้อยสุด	1 งาน	
พื้นที่อยู่อาศัยถือครองมากที่สุด	12 ไร่	
พื้นที่อยู่อาศัยถือครองเฉลี่ย	1.96 ไร่	

จากตารางที่ 4-21 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพื้นที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่โฉนด มากที่สุด จำนวน 336 คน คิดเป็นร้อยละ 90.57 รองลงมาคือ พื้นที่ นส.3ก/สปก/ภบท.5 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.74 และไม่มีเอกสารสิทธิ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 โดยพื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นของตนเอง จำนวน 357 คน คิดเป็นร้อยละ 96.23 และพื้นที่เช่า จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.77

ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามจำนวนพื้นที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพื้นที่อยู่อาศัย มากที่สุด จำนวน 1 แปลง จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 99.19 รองลงมาคือ จำนวน 2 แปลง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.81 ตามลำดับ โดยจำนวนนี้มีพื้นที่อยู่อาศัยน้อยสุด คือ 1 แปลง พื้นที่อยู่อาศัยมากที่สุด คือ 2 แปลง และพื้นที่อาศัยเฉลี่ย เท่ากับ 1.01 แปลง

และเมื่อจำแนกตามขนาดพื้นที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพื้นที่ไม่เกิน 1 ไร่ มากที่สุด จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 50.67 รองลงมา คือ ขนาดไม่เกิน 2 ไร่ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 26.15 ขนาดไม่เกิน 4 ไร่ และขนาดไม่เกิน 5 ไร่ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 ขนาด 6 ไร่ขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.66 และขนาดไม่เกิน 3 ไร่ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.12 ตามลำดับ โดยจำนวนนี้มีพื้นที่อยู่อาศัยถือครองน้อยสุด คือ 1 งาน พื้นที่อยู่อาศัยถือครองมากที่สุด คือ 12 ไร่ และพื้นที่อยู่อาศัยถือครองเฉลี่ย เท่ากับ 1.96 ไร่

ตารางที่ 4-22 แสดงสภาพการใช้ประโยชน์ และประเภทเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินในปัจจุบัน (ที่ดินทำกิน) (n=371)

พื้นที่ทำกินทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละ
เอกสารสิทธิ		
โฉนด	300	80.86
นส.3ก/สปก/ภบท.5	35	9.43
ไม่มีเอกสารสิทธิ	19	5.12
ไม่ระบุ	17	4.58
รวม	371	100.00
การถือครอง		
ของตนเอง	301	81.13
เช่า	56	15.09
ไม่ระบุ	14	3.77
รวม	371	100.00
จำนวนพื้นที่ทำกิน		
1 แปลง	322	86.79
2 แปลง	28	7.55
3 แปลง	7	1.89
4 แปลง	6	1.62
5 แปลงขึ้นไป	8	2.16
รวม	371	100.00
พื้นที่ทำกินน้อยสุด	1 แปลง	
พื้นที่ทำกินมากที่สุด	15 แปลง	
พื้นที่ทำกินเฉลี่ย	0.64 แปลง	
ขนาดพื้นที่ทำกิน		
ไม่เกิน 10 ไร่	312	84.10
11-20 ไร่	32	8.63
21 -30 ไร่	7	1.89
31 - 40 ไร่	8	2.16
41 - 50 ไร่	6	1.62
51 ไร่ขึ้นไป	6	1.62
รวม	371	100.00
พื้นที่ทำกินถือครองน้อยสุด	1 งาน	
พื้นที่ทำกินถือครองมากที่สุด	191 ไร่	
พื้นที่ทำกินถือครองเฉลี่ย	7.51 ไร่	

จากตารางที่ 4-22 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินเป็นพื้นที่โฉนด มากที่สุด จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 80.86 รองลงมาคือ พื้นที่ นส.3ก/สปก/ภบท.5 จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.43 ไม่มีเอกสารสิทธิ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.12 และไม่ระบุ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.58 โดยการถือครองส่วนใหญ่เป็นของตนเอง จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 81.13 พื้นที่เช่า จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.09 และไม่ระบุ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.77 ตามลำดับ

ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามจำนวนพื้นที่ทำกิน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกิน มากที่สุด จำนวน 1 แปลง จำนวน 322 คน คิดเป็นร้อยละ 86.79 รองลงมาคือ จำนวน 2 แปลง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.55 จำนวน 5 แปลงขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 จำนวน 3 แปลง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.89 และจำนวน 4 แปลง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.62 ตามลำดับ โดยจำนวนนี้มีพื้นที่ทำกินน้อยสุด คือ 1 แปลง พื้นที่ทำกินมากที่สุด คือ 15 แปลง และพื้นที่ทำกินเฉลี่ย เท่ากับ 0.64 แปลง

และเมื่อจำแนกตามขนาดพื้นที่ทำกิน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ มากที่สุด จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 84.10 รองลงมา คือ ขนาด 11-20 ไร่ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.63 ขนาดไม่เกิน 31-40 ไร่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 ขนาด 21 -30 ไร่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.89 ขนาด 41 - 50 ไร่ และขนาด 51 ไร่ขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.62 ตามลำดับ โดยจำนวนนี้มีพื้นที่ทำกินถือครองน้อยสุด คือ 1 งาน พื้นที่ทำกินถือครองมากที่สุด คือ 191 ไร่ และพื้นที่ทำกินถือครองเฉลี่ย เท่ากับ 7.51 ไร่

ตารางที่ 4-23 จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการซื้อ/ขายที่ดินในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม ที่ครอบครอง ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา (n=371)

การซื้อ/ขายที่ดินในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้มที่ครอบครอง ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา	จำนวน
ไม่มี	312
ขาย	37
ซื้อ	25

จากตารางที่ 4-23 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีการซื้อ/ขายที่ดินในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้มที่ครอบครอง ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา มากที่สุด จำนวน 312 คน รองลงมาคือ มีการขายที่ดินในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม จำนวน 37 คน ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2523-2567 โดยมีพื้นที่ตั้งแต่ 1 งาน – 17 ไร่ และการซื้อที่ดินในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้ม จำนวน 25 คน ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2541-2566 โดยมีพื้นที่ตั้งแต่ 2 งาน – 75 ไร่

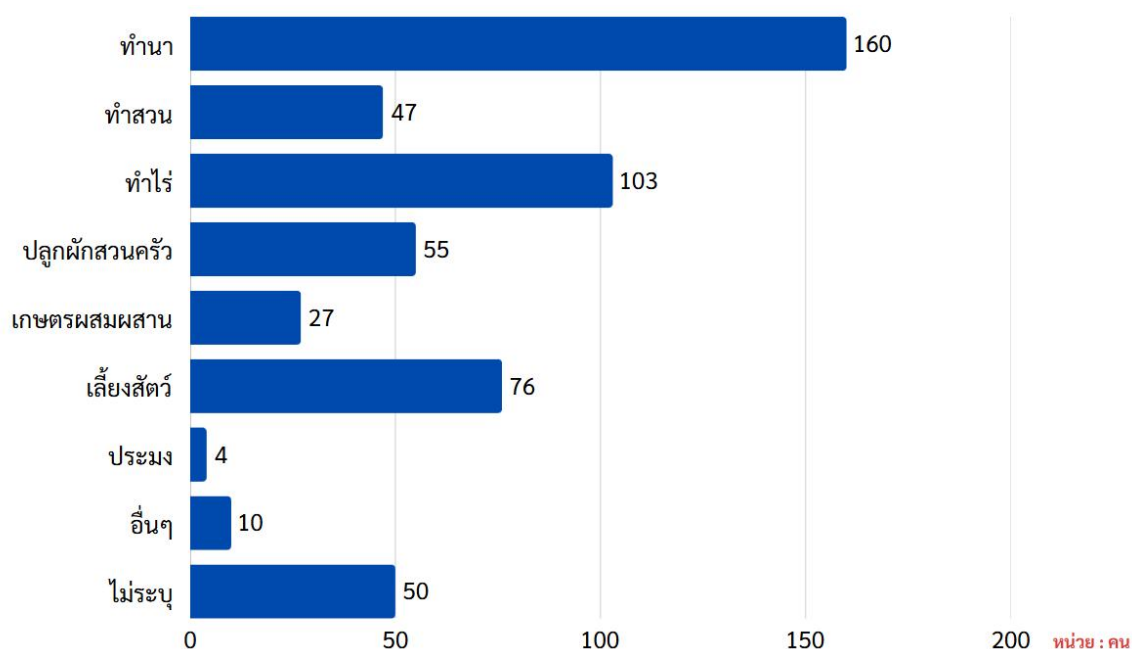
ตารางที่ 4-24 จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตร (n=371)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หมู่ที่												รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
ทำนา	12	11	24	16	19	32	26	3	5	4	5	3	160
ทำสวน	12	4	3	3	5	4	5	1	3	4	0	3	47
ทำไร่	5	10	6	8	7	1	5	19	7	16	9	10	103
ปลูกผักสวนครัว	3	1	0	2	5	1	2	2	3	4	2	30	55
เกษตรผสมผสาน	4	1	2	1	0	11	4	4	0	0	0	0	27
เลี้ยงสัตว์	7	0	7	7	12	0	11	3	16	0	7	6	76
ประมง	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	4
อื่นๆ	1	0	1	0	5	0	0	0	2	0	1	0	10
ไม่ระบุ	0	1	0	0	0	0	7	14	8	1	14	5	50

* หมายเหตุ การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์จากที่ดินตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 4-24 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตร ในการทำนา มากที่สุด จำนวน 160 คน รองลงมาคือ ทำไร่ จำนวน 103 คน เลี้ยงสัตว์ จำนวน 76 คน ปลูกผักสวนครัว จำนวน 55 คน ไม่ระบุ จำนวน 50 คน ทำสวน จำนวน 47 คน เกษตรผสมผสาน จำนวน 27 คน อื่น ๆ จำนวน 10 คน และประมง จำนวน 4 คน ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4-6 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตร (n=371)

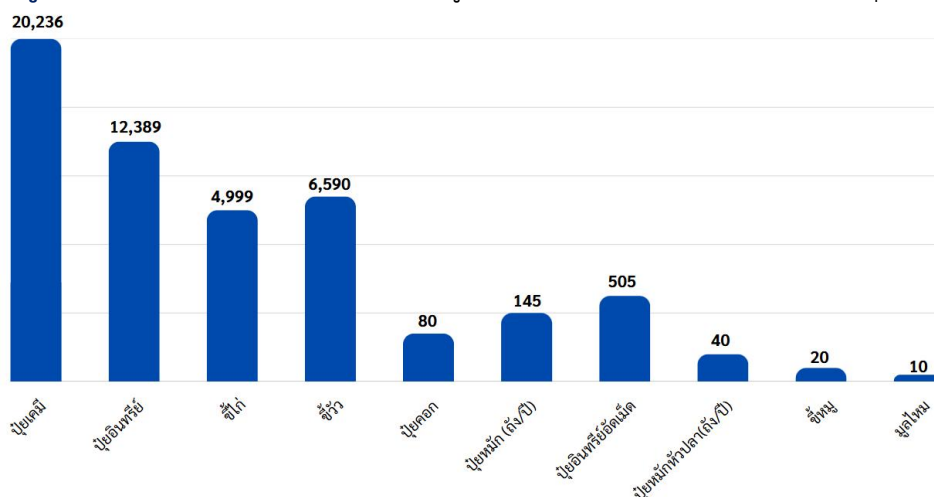

ตารางที่ 4-25 จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้ปุ๋ย (n=371)

ประเภท การใช้ปุ๋ย	หมู่ที่												รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
ปุ๋ยเคมี (กระสอบ/ปี)	203	5,706	538	1,412	394	765	857	4,272	1,051	4,461	237	340	20,236
ค่าเฉลี่ยการใช้ปุ๋ยเคมี 54.69 กระสอบต่อปี													
ปุ๋ยอินทรีย์ (กระสอบ/ปี)	480	5,394	258	210	360	780	264	443	32	2,638	1,320	210	12,389
ขี้ไก่	120	450			50	110	54	300	2	2,613	1,300		4,999
ขี้วัว	260	4,524	228	135	310	670	110	133	30			190	6,590
ปุ๋ยคอก	80												80
ปุ๋ยหมัก (ถัง/ปี)	20	20	30	75									145
ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด		400					60	10		15	20		505
ปุ๋ยหมักหั่วปลา(ถัง/ปี)							40						40
ขี้หมู												20	20
มูลไหม										10			10
ค่าเฉลี่ยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 33.39 กระสอบต่อปี													

จากตารางที่ 4-25 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้ปุ๋ยเคมี รวม 20,236 กระสอบ/ปี และมีค่าเฉลี่ยการใช้ปุ๋ยเคมี 54.69 กระสอบต่อปี และมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 12,389 กระสอบ/ปี และมีค่าเฉลี่ยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 33.39 กระสอบต่อปี ในเมื่อพิจารณาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์จะพบว่า มีการใช้ขี้วัวมากที่สุด รองลงมา คือ ขี้ไก่ ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักหั่วปลา ขี้หมู และมูลไหมและวิธีการในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในแปลงเกษตรของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่า ใช้วิธีการฉีดพ่นยาฆ่าแมลง ฉีดพ่นน้ำส้มควันไม้ การใช้น้ำหมัก การตัดกลางหญ้า รวมถึงการเตรียมแปลงที่ดีก่อนทำการปลูกพืช

แผนภูมิที่ 4-7 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการใช้ปุ๋ย (n=371)

ตารางที่ 4-26 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งใช้น้ำเพื่อการอุปโภค (น้ำใช้ในครัวเรือน)

แหล่งใช้น้ำเพื่อการอุปโภค (น้ำใช้ในครัวเรือน)	จำนวน
น้ำประปาหมู่บ้าน	330
น้ำบาดาล, น้ำบ่อจากบ่อขุด	38
น้ำจากแม่น้ำ/คลองตามธรรมชาติ	6
น้ำฝน	23
คลองชลประทาน	21
อื่น ๆ	1

จากตารางที่ 4-26 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยแหล่งใช้น้ำเพื่อการอุปโภค (น้ำใช้ในครัวเรือน) จากน้ำประปาหมู่บ้าน มากที่สุด จำนวน 330 คน รองลงมาคือ น้ำบาดาล น้ำบ่อจากบ่อขุด จำนวน 38 คน น้ำฝน จำนวน 23 คน คลองชลประทาน จำนวน 21 คน น้ำจากแม่น้ำ/คลองตามธรรมชาติ จำนวน 6 คน และอื่น ๆ จำนวน 1 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-27 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค (น้ำดื่ม) (n=371)

แหล่งน้ำเพื่อการบริโภค (น้ำดื่ม)	จำนวน
ซื้อ	326
น้ำประปาหมู่บ้าน	20
น้ำฝน	28
น้ำบาดาล, น้ำจากบ่อขุด	7
อื่น ๆ	4

จากตารางที่ 4-27 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยแหล่งใช้น้ำเพื่อการบริโภค (น้ำดื่ม) จากการซื้อ มากที่สุด จำนวน 326 คน รองลงมาคือ น้ำฝน จำนวน 28 คน น้ำประปาหมู่บ้าน จำนวน 20 คน น้ำบาดาล น้ำจากบ่อขุด จำนวน 7 คน น้ำ และอื่น ๆ (ผลิตน้ำดื่มเอง น้ำกรอง) จำนวน 4 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-28 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งน้ำทำการเกษตร (n=371)

แหล่งน้ำทำการเกษตร	จำนวน
น้ำประปาหมู่บ้าน	67
น้ำบาดาล, น้ำบ่อจากบ่อขุด	86
น้ำจากแม่น้ำ/คลองตามธรรมชาติ	37
น้ำฝน	87
คลองชลประทาน	132
อื่น ๆ	6

จากตารางที่ 4-28 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยแหล่งใช้น้ำทำการเกษตรจากคลองชลประทาน มากที่สุด จำนวน 132 คน รองลงมาคือ น้ำฝน จำนวน 87 คน น้ำบาดาล น้ำบ่อจากบ่อขุด จำนวน 86 คน น้ำประปาหมู่บ้าน จำนวน 67 คน น้ำจากแม่น้ำ/คลองตามธรรมชาติ จำนวน 37 คน และอื่นๆ (ขุดสระ อ่างเก็บน้ำ) จำนวน 6 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-29 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเพียงพอของปริมาณน้ำเพื่อการเกษตร (n=371)

ความเพียงพอของปริมาณน้ำเพื่อการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอตลอดปี	278	74.93
ไม่เพียงพอ	93	25.07
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-29 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรที่เพียงพอตลอดปี มากที่สุด จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 74.93 รองลงมาคือ มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอเพื่อการเกษตร จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 25.07 ตามลำดับ โดยวิธีการแก้ปัญหาในกรณีที่ปริมาณน้ำไม่เพียงพอเพื่อการเกษตร คือ การสูบน้ำ ขุดสระ/บ่อ ร่อนน้ำฝน และใช้น้ำประปาทดแทน

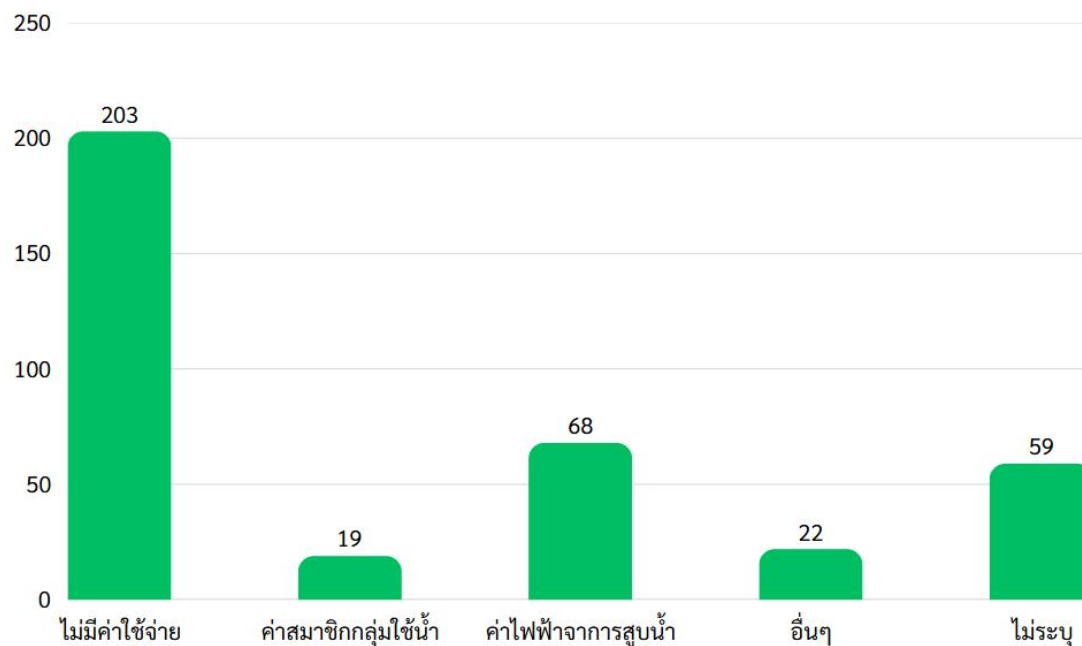
ตารางที่ 4-30 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อการเกษตร (n=371)

ค่าใช้จ่ายการใช้น้ำ ทางการเกษตร	หมู่ที่												รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	13	7	21	12	19	24	34	22	14	9	17	11	203	54.72
ค่าสมาชิกกลุ่มใช้น้ำ	2	0	1	1	2	5	2	1	0	0	3	2	19	5.12
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายสมาชิกกลุ่มใช้น้ำเฉลี่ย 6,830.53 บาทต่อปี													
ค่าไฟฟ้าจากการสูบน้ำ	5	14	3	5	2	0	4	4	7	15	3	6	68	18.33
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	ค่าไฟฟ้าจากการสูบน้ำเฉลี่ย 14,606.06 บาทต่อปี													
อื่นๆ	0	5	2	2	0	4	0	4	1	4	0	0	22	5.93
ติดตั้งโซลาเซลล์/ค่าจ้างคนงาน														
ไม่ระบุ	2	2	6	3	3	4	9	7	11	0	7	5	59	15.90

จากตารางที่ 4-30 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่มีค่าใช้จ่ายการใช้น้ำทางการเกษตรมากที่สุด จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 54.72 รองลงมา คือ ค่าไฟฟ้าจากการสูบน้ำ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 18.33 โดยมีค่าไฟฟ้าจากการสูบน้ำเฉลี่ย 14,606.06 บาทต่อปี ไม่ระบุจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 อื่นๆ เช่น การติดตั้งโซลาเซลล์/ค่าจ้างคนงาน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.93 และค่าสมาชิกกลุ่มใช้น้ำ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.12 ค่าใช้จ่ายสมาชิกกลุ่มใช้น้ำเฉลี่ย 6,830.53 บาทต่อปี ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4-8 เปรียบเทียบจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อการเกษตร (n=371)

หน่วย : คน

นอกจากนี้พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการใช้น้ำของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับทำการอุปโภคและการเกษตร เนื่องจากฝนแล้ง ในบางครั้งฝนตกมากจนทำให้ร่องน้ำพังทลาย ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ น้ำจากบ่อบาดาลแห้ง น้ำจากคลองชลประทานไม่เพียงพอ น้ำมีความเป็นกรดสูง น้ำกร่อย น้ำมีหินปูน หากใช้น้ำประปาก็จะมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

ภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน พบว่า รายได้ครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับการใช้จ่ายในครัวเรือนในแต่ละปี เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.45 รองลงมาคือไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 30.19 และเพียงพอและเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 15.36 ตามลำดับ

ด้านการสะสมเงินออมของครอบครัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีการสะสมเงินออม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.60 และมีการสะสมเงินออมคิดเป็นร้อยละ 12.40 โดยเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการสะสมเงินออม พบว่ามีการสะสมเงินออม ตั้งแต่ 10,000-50,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.52 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.61 และตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.87 ตามลำดับ

ด้านปัญหาหนี้สินของครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีหนี้สินมากที่สุด จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 66.58 และไม่มีหนี้สิน จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 33.42 ทั้งนี้พบว่า ครัวเรือนที่มีปัญหาหนี้สิน เป็นหนี้ในระบบ จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย กองทุนหมู่บ้าน ไฟแนนซ์ บัตรเครดิต จำนวนเงินระหว่าง 3,000 – 2,000,000 บาท และหนี้นอกระบบ จากการยืมญาติพี่น้อง และเพื่อนสนิท จำนวนเงินระหว่าง 2,000-100,000

▶ ส่วนที่ 2 ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ

จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่เขาชะงุ้ม อำเภोधุดดารา จังหวัดราชบุรี จำนวน 371 คน สามารถสรุประดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ทั้ง 5 มิติ ประกอบด้วย มิติด้านคุณภาพชีวิต มิติด้านความเสมอภาค มิติด้านการมีส่วนร่วม มิติด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และมิติด้านการจัดการความเสี่ยง โดยการศึกษาที่แบ่งเป็น 5 ระดับ จากน้อยที่สุด (1) ไปมากที่สุด (5) และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในแต่ละด้าน จะแปลผลโดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ
1.00-1.80	น้อยที่สุด
1.81-2.60	น้อย
2.61-3.40	ปานกลาง
3.41-4.20	มาก
4.21-5.00	มากที่สุด

ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ตามมิติทั้ง 5 มิติ สามารถแสดงได้ ดังนี้

มิติที่ 1 ด้านคุณภาพชีวิต มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพในการดำรงชีวิต ด้านความปลอดภัยในการดำรงชีวิต และด้านประโยชน์สุข ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ด้านคุณภาพชีวิต ผลปรากฏดังตารางที่ 4-31 ถึง ตารางที่ 4-38

ตารางที่ 4-31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านคุณภาพในการดำรงชีวิต

ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านคุณภาพในการดำรงชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ ในการ ดำรงชีวิต
1. ท่านมีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผล	3.81	0.84	มาก
2. ท่านมีการจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวและชุมชน	3.71	0.92	มาก
3. ท่านสามารถนำเอาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการเขาชะงุ้มฯ มาใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต ได้เพียงใด	3.36	0.99	ปานกลาง
รวม	3.60	0.95	มาก

จากตารางที่ 4-31 พบว่าระดับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านคุณภาพในการดำรงชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.60 จากคะแนนเต็ม 5 และเมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ข้อ 1 ท่านมีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้อ 2 ท่านมีการจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวและชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 อยู่ในระดับมาก และข้อ 3 ท่านสามารถนำเอาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ มาใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตได้เพียงใด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ในส่วนของข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านความปลอดภัยในการดำรงชีวิต จะสำรวจจำนวนครั้งในการประสบเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย ในรอบ 3-5 ปีที่ผ่านมา และสถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ชุมชน ผลปรากฏ ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 4-32 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งในการประสบเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย (n=371)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนครั้งในการประสบเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย ในรอบ 3-5 ปีที่ผ่านมา		
ไม่เคย	315	84.91
เคย 1 ครั้ง	38	10.24
เคย 2 ครั้ง	13	3.50
เคย 3 ครั้ง	4	1.08
มากกว่า 3 ครั้ง	1	0.27
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-32 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เคยประสบเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย ในรอบ 3-5 ปีที่ผ่านมา มากที่สุด จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 84.91 รองลงมาคือ เคย 1 ครั้ง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.24 เคย 2 ครั้งจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 เคย 3 ครั้ง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08 และมากกว่า 3 ครั้ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-33 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานการณ์ปัญหาสุขภาพจิตในพื้นที่ชุมชน (n=371)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
สถานการณ์ปัญหาสุขภาพจิตในพื้นที่ชุมชน		
มากที่สุด	210	56.60
มาก	27	7.28
ปานกลาง	56	15.09
น้อย	34	9.16
น้อยที่สุด	11	2.96
ไม่มี	33	8.89
รวม	371	100.00

จากตารางที่ 4-33 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าสถานการณ์ปัญหาสุขภาพจิตในพื้นที่ชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.09 อยู่ในระดับน้อย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.16 ไม่มีปัญหา จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89 อยู่ในระดับมาก จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.28 และอยู่ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.96 ตามลำดับ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาลักษณะปัญหาด้านยาเสพติด พบว่ามีปัญหาด้านการเสพ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.52 รองลงมาคือ ด้านการจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 3.50 และด้านการผลิต คิดเป็นร้อยละ 1.62 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-34 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านประโยชน์สุข

ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านประโยชน์สุข	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ประโยชน์สุข
1. คริวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน	4.02	0.74	มาก
2. คริวเรือนมีความรู้และสามารถป้องกันตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ	3.98	0.70	มาก
3. คริวเรือนสามารถดูแลตนเองหรือสมาชิก เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น	3.94	0.76	มาก
4. คริวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	4.07	0.74	มาก
5. คริวเรือนมีการจัดบ้านเรือนและได้รับบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ	3.46	0.99	มาก

ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านประโยชน์สุข	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ประโยชน์สุข
6. ครั้วเรือนของท่านถูกรบกวนจากปัญหามลพิษ (เสียง กลิ่น ขยะฝุ่นและควัน น้ำเสีย ฯลฯ)	2.61	1.17	ปานกลาง
7. ครั้วเรือนมีไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอ	4.27	0.71	มากที่สุด
8. ครั้วเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อ ประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น เช่น จิตอาสา อสม. อพปร. ฯลฯ	3.63	1.16	มาก
รวม	3.74	1.02	มาก

จากตารางที่ 4-34 พบว่าระดับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านคุณภาพชีวิต) ด้านประโยชน์สุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.74 จากคะแนนเต็ม 5 และเมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ข้อ 7 ครั้วเรือนมีไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อ 4 ครั้วเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 อยู่ในระดับมาก ข้อ 1 ครั้วเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมาก ข้อ 2 ครั้วเรือนมีความรู้และสามารถป้องกันตนเองเพื่อไม่ให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 อยู่ในระดับมาก ข้อ 3 ครั้วเรือนสามารถดูแลตนเองหรือสมาชิก เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก ข้อ 8 ครั้วเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น เช่น จิตอาสา อสม. อพปร. ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 อยู่ในระดับมาก ข้อ 5 ครั้วเรือนมีการจัดบ้านเรือนและได้รับการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 อยู่ในระดับมาก และข้อ 6 ครั้วเรือนของท่านถูกรบกวนจากปัญหามลพิษ (เสียง กลิ่น ขยะฝุ่นและควัน น้ำเสีย ฯลฯ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประโยชน์สุข ด้านประกันสุขภาพหรือสิทธิรักษาพยาบาล พบว่าคนในครั้วเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามมีประกันสุขภาพหรือสิทธิรักษาพยาบาล (337 คน) คิดเป็นร้อยละ 90.84 และไม่มีประกันสุขภาพหรือสิทธิรักษาพยาบาล(34 คน) คิดเป็นร้อยละ 9.16 โดยทราบสถานที่ใช้บริการตามสิทธิประกันสุขภาพหรือสิทธิรักษาพยาบาล (346 คน) คิดเป็นร้อยละ 93.26 และไม่ทราบสถานที่ใช้บริการตามสิทธิประกันสุขภาพหรือสิทธิรักษาพยาบาล (25 คน) คิดเป็นร้อยละ 6.74

มิติที่ 2 ด้านความเสมอภาค มีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงการให้บริการอย่างทั่วถึงและ **เป็นธรรม** ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ด้านความเสมอภาค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นภายในพื้นที่โครงการ (224 คน) คิดเป็นร้อยละ 60.65 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ เลย (146 คน) คิดเป็นร้อยละ 39.35 โดยสามารถแสดงจำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่มได้ ดังนี้

ตารางที่ 4-35 แสดงจำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่มในพื้นที่ชุมชน

กลุ่มในพื้นที่ชุมชน	จำนวน (คน)
กลุ่มอาชีพ	29
กลุ่มออมทรัพย์	34
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	139
กลุ่มฌาปนกิจ	141
กลุ่มสตรี	111
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	7
กลุ่มอื่น ๆ	17

จากตารางที่ 4-35 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นภายในพื้นที่โครงการ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจ มากที่สุด จำนวน 141 คน รองลงมาคือ สมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 139 คน สมาชิกกลุ่มสตรี จำนวน 111 คน สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 34 คน สมาชิกกลุ่มอาชีพ จำนวน 29 คน สมาชิกกลุ่มอื่น ๆ จำนวน 17 คน และสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ จำนวน 7 คน ตามลำดับ

ทั้งนี้ผลสำรวจระดับการทราบข้อมูลและการมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากโครงการฯ ผลปรากฏดังตารางที่ 32

ตารางที่ 4-36 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการทราบข้อมูลและการมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากโครงการฯ

ระดับการทราบข้อมูลและการมีส่วนร่วมกิจกรรม/ โครงการอบรม/การถ่ายทอดเทคโนโลยีจาก โครงการฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ทราบข้อมูล/ การมีส่วนร่วม ร่วม
1. การทราบข้อมูลกิจกรรม/โครงการอบรม/การ ถ่ายทอดเทคโนโลยีจากโครงการฯ	3.32	0.95	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอบรม/การ ถ่ายทอดเทคโนโลยีจากโครงการฯ	3.37	0.99	ปานกลาง

จากตารางที่ 4-36 พบว่าระดับการทราบข้อมูลกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากโครงการฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.32 จากคะแนนเต็ม 5 และระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากโครงการฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.37 จากคะแนนเต็ม 5

มิตีที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วม มีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ด้านการมีส่วนร่วม ผลปรากฏดังตารางที่ 32

ตารางที่ 4-37 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านการมีส่วนร่วม)

ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านการมีส่วนร่วม)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. โครงการฯ เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน	3.38	0.96	ปานกลาง
2. ท่านได้ร่วมลงมือปฏิบัติในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ	3.37	0.95	ปานกลาง
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม	3.31	0.95	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับโครงการฯ ทำให้ท่านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	3.40	0.95	ปานกลาง
รวม	3.36	0.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 4-37 พบว่าระดับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านการมีส่วนร่วม) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.36 จากคะแนนเต็ม 5 และเมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ข้อ 4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับโครงการฯ ทำให้ท่านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ข้อ 1 โครงการฯ เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 อยู่ในระดับปานกลาง ข้อ 2 ท่านได้ร่วมลงมือปฏิบัติในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 อยู่ในระดับปานกลาง และข้อ 3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

มิตินี้ 4 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีเป้าหมายเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผลปรากฏดังตารางที่ 33

ตารางที่ 4-38 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ)

ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ
1. ท่านได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ดิน น้ำ และป่าไม้	3.37	0.99	ปานกลาง
2. ท่านได้มีการปฏิบัติตามหลักการอนุรักษ์ดินและน้ำ จากองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ	3.35	0.97	ปานกลาง
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่า และปรับปรุง ดินและแหล่งน้ำตามธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ	3.32	0.96	ปานกลาง
4. ท่านได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรให้เป็นไปตามหลักการอนุรักษ์ดินโดยการฟื้นฟู ปรับปรุง และบำรุงดิน	3.39	0.96	ปานกลาง
5. จากการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ไม้ ทำให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	3.40	0.97	ปานกลาง
รวม	3.37	0.98	ปานกลาง

จากตารางที่ 4-38 พบว่าระดับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ (มิติด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.37 จากคะแนนเต็ม 5 และเมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ข้อ 5 จากการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ไม้ ทำให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ข้อ 4 ท่านได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรให้เป็นไปตามหลักการอนุรักษ์ดินโดยการฟื้นฟู ปรับปรุง และบำรุงดิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 อยู่ในระดับปานกลาง ข้อ 1 ท่านได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ดิน น้ำ และป่าไม้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 อยู่ในระดับปานกลาง ข้อ 2 ท่านได้มีการปฏิบัติตามหลักการอนุรักษ์ดินและน้ำ จากองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 อยู่ในระดับปานกลาง และ ข้อ 3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่า และปรับปรุง ดินและแหล่งน้ำตามธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ทั้งนี้จากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับความรู้เกี่ยวกับอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ รวมถึงประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ จากเจ้าหน้าที่โครงการ มากที่สุด จำนวน 210 คน รองลงมาคือ ผู้นำชุมชน จำนวน 153 คน เรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 77 คน จากปราชญ์ชุมชน/ผู้รู้ในชุมชน/หมอดิน จำนวน 31 คน อื่น ๆ จำนวน 27 คน และพ่อ แม่ ญาติพี่น้อง จำนวน 17 คน และร้อยละ 43.23 ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้าไปเก็บพืชพันธุ์ไม้ในป่า/ของป่ามาใช้ในการดำรงชีวิต เช่น เห็ด หน่อไม้ และผักหวานป่า

มิติที่ 5 ด้านการจัดการความเสี่ยง มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดแนวทางในการจัดการความเสี่ยงให้มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ด้านการจัดการความเสี่ยง พบว่าครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามมีการเตรียมการเพื่อลดปัญหา/ผลกระทบอันอาจเกิดจากความเสี่ยง ดังนี้

สภาวะโรคระบาดที่มีผลต่อสุขภาพของมนุษย์ มากที่สุด จำนวน 206 คน ได้แก่ โรคโควิด โรคไข้หวัดใหญ่ และโรคไข้เลือดออก ป้องกันได้โดยการฉีดวัคซีน และระมัดระวังตัวเองในการอยู่ในที่แหล่งชุมชน รองลงมาคือ สภาวะโรคระบาดของพืช/สัตว์ จำนวน 81 คน จำแนกเป็นสภาวะโรคระบาดของพืช เช่น ปัญหาด้านวัชพืชและแมลงรบกวน พืชใบไหม้ แก้ปัญหาโดยการฉีดยาฆ่าแมลง การใช้สารเคมี การทำน้ำหมักใช้ สภาวะโรคระบาดของสัตว์ เช่น โรคล้มปัสสาวะของวัว ป้องกันโดยการฉีดวัคซีนป้องกันโรค ฉีดยาฆ่าเชื้อโรค สภาวะภัยแล้ง/ไฟป่า จำนวน 47 คน เช่น ปัญหาไฟป่า ป้องกันโดยการทำแนวกันไฟ ปัญหาภัยแล้ง ฝนไม่ตก แก้ไขโดยการทำการกักเก็บน้ำ ไม่ปลูกพืชที่ใช้ น้ำเยอะในช่วงฤดูแล้ง และใช้น้ำประปาแทนเมื่อน้ำจากชลประทานไม่เพียงพอ สภาวะผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ จำนวน 34 คน เช่น ราคาข้าวตกต่ำ แก้ไขโดยการปลูกพืชให้มีความหลากหลาย และปลูกพืชตามฤดูกาล และสภาวะอุทกภัย (น้ำท่วม) จำนวน 15 คน ป้องกันและแก้ไขโดยการทำระบบระบายน้ำ ลอกคูน้ำ และสูบน้ำออก ตามลำดับ

▶ ส่วนที่ 3 การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ

จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่เขาชะงุ้ม อำเภอฟากท่า จังหวัดราชบุรี จำนวน 371 คน สามารถสรุประดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ โดยการศึกษาจะแบ่งเป็น 5 ระดับ จากน้อยที่สุด (1) ไปมากที่สุด (5) และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในแต่ละด้าน จะแปลผลโดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความคิดเห็นการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ
1.00-1.80	น้อยที่สุด
1.81-2.60	น้อย
2.61-3.40	ปานกลาง
3.41-4.20	มาก
4.21-5.00	มากที่สุด

ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ ผลปรากฏดังตารางที่ 4-39 ถึง ตารางที่ 4-40

ตารางที่ 4-39 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ

การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ
1. ท่านได้รับรู้ รับทราบ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการฯ	3.50	0.92	มาก
2. ท่านได้รับการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น	3.53	0.88	มาก
3. การดำเนินงานของโครงการฯ ทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้	3.60	0.87	มาก
4. ท่านได้รับการอบรมความรู้ในการประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ	3.43	0.99	มาก
5. เมื่อท่านมีปัญหาในการประกอบอาชีพ ท่านสามารถขอคำปรึกษา คำแนะนำ จากเจ้าหน้าที่โครงการฯ	3.37	0.95	ปานกลาง
6. การดำเนินงานของโครงการฯ ส่งผลทำให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น	3.55	0.88	มาก
รวม	3.50	0.93	มาก

จากตารางที่ 4-39 พบว่าระดับการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.50 จากคะแนนเต็ม 5 และเมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ข้อ 3 การดำเนินงานของโครงการฯ ทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ ขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้อ 6 การดำเนินงานของโครงการฯ ส่งผลทำให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 อยู่ในระดับมาก ข้อ 2 ท่านได้รับการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 อยู่ในระดับมาก ข้อ 1 ท่านได้รับรู้ รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 อยู่ในระดับมาก ข้อ 4 ท่านได้รับการอบรมความรู้ในการประกอบอาชีพ ในด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 อยู่ในระดับมาก และ ข้อ 5 เมื่อท่านมีปัญหาในการประกอบอาชีพ ท่านสามารถขอคำปรึกษา คำแนะนำ จากเจ้าหน้าที่โครงการฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ทั้งนี้ผลสำรวจการได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี พบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ มีความมั่นคงทางอาชีพ มากที่สุดจำนวน 117 คน รองลงมาคือ ลดรายจ่าย จำนวน 116 คน ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น จำนวน 99 คน เพิ่มรายได้ จำนวน 73 คน และอื่นๆ จำนวน 62 คน ตามลำดับ

และสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริมอาชีพ จากของโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล ดังตารางที่ 4-40

ตารางที่ 4-40 แสดงจำนวนและร้อยละการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริมอาชีพ จากของโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล (n=371)

การถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริมอาชีพ	จำนวน
การปลูกพืชแบบผสมผสาน	114
การปลูกพืชไร่	64
การปลูกไม้ผล	45
การผลิตเมล็ดพันธุ์	31
การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำริ	80
การทำ/ใช้ ปุ๋ยหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักพระราชทาน	109
การใช้ไส้เดือนฝอยในการกำจัดศัตรูพืช	55
การปรับปรุงดิน (การเลียงและใช้ประโยชน์จากมูลไส้เดือน)	78
การเลียงไก่ไข่	46
การเลียงแพะ	4
การเลียงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำน้อย (ปลาดุก/ปลานิล)	35
การแปรรูปผลิตภัณฑ์	23
อื่น ๆ	72

จากตารางที่ 4-40 พบว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริมอาชีพ จากของโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล ด้านการปลูกพืชแบบผสมผสาน มากที่สุด 30.73 รองลงมา คือ การทำ/ใช้ ปุ๋ยหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักพระราชทาน คิดเป็นร้อยละ 29.38 การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำริ คิดเป็นร้อยละ 21.56 การปรับปรุงดิน (การเลี้ยงและใช้ประโยชน์จากมูลไส้เดือน) คิดเป็นร้อยละ 21.02 ด้านอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 19.41 การปลูกพืชไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.25 การใช้ไส้เดือนฝอยในการกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 14.82 การเลี้ยงไก่ไข่ คิดเป็นร้อยละ 12.40 การปลูกไม้ผล คิดเป็นร้อยละ 12.13 การเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำน้อย (ปลาดุก/ปลานิล) คิดเป็นร้อยละ 9.43 การผลิตเมล็ดพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 8.36 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 6.20 และการเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 1.08 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต/การประกอบอาชีพ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์พืช เช่น ข้าว เมล็ดผัก หญ้าแฝก พันธุ์สัตว์ต่าง ๆ เช่น ไก่ ปลาดุก วัสดุอุปกรณ์ในการทำเกษตร/การเลี้ยงไส้เดือน ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ กากน้ำตาล พื้นที่จัดจำหน่ายสินค้า การฝึกทอกระบายน้ำ และการขุดลอกคลอง เป็นต้น

▶ ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. การอบรมทักษะอาชีพ องค์ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ
2. แฝงโซล่าเซลล์
3. สนับสนุนพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์
4. การพัฒนาระบบน้ำ
5. การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
6. การขุดลอกคลอง และทำระบบส่งน้ำ
7. จัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์
8. ขยายผลการจัดการชุมชนให้ตำบลอื่นได้นำไปเป็นแบบอย่าง

**ผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
(สำหรับเจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการ)**

การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการจำนวน 23 คน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้เป็นลำดับ ดังนี้

- ส่วนที่ 1) ข้อมูลทั่วไป
 - ส่วนที่ 2) ข้อมูลผลสัมฤทธิ์และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของโครงการ
 - ส่วนที่ 3) ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

โดยผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล (สำหรับเจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินการ) จะแสดงดังตารางที่ 4-41 ถึง ตารางที่ 4-46

▶ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของเจ้าหน้าที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการ จำนวน 23 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบง่าย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ แสดงในตารางที่ 4-41 ถึง ตารางที่ 4-46

ตารางที่ 4-41 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ (n=371)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	14	60.87
หญิง	9	39.17
รวม	23	100.00

จากตารางที่ 4-41 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 60.87 รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 39.17 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-42 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ (n=23)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี	0	0
25 ปีขึ้นไป – 35 ปี	7	30.43
35 ปีขึ้นไป – 45 ปี	9	39.13
45 ปีขึ้นไป – 55 ปี	5	21.74
55 ปีขึ้นไป	2	8.70
รวม	23	100.00

จากตารางที่ 4-42 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ อายุ 35 ปีขึ้นไป – 45 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 39.13 รองลงมาคือ อายุ 25 ปีขึ้นไป – 35 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30.43 อายุ 45 ปีขึ้นไป – 55 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 อายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-43 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามศาสนา (n=23)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ศาสนา		
พุทธ	23	100
คริสต์		
อิสลาม		
อื่นๆ		
รวม	23	100.00

จากตารางที่ 4-43 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 4-44 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด (n=23)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ระดับมัธยมศึกษา/ปวช.	5	21.74
ระดับ ปวส.	4	17.39
ระดับปริญญาตรี	11	47.83
ระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า	3	13.04
รวม	23	100.00

จากตารางที่ 4-44 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 47.83 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 ระดับ ปวส. จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 17.39 ระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.04 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-45 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามการปฏิบัติงานโครงการพระราชดำริอื่น (n=23)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
การปฏิบัติงานโครงการอื่นเนื่องมาจากพระราชดำริอื่นมาก่อน		
ไม่เคย	21	91.30
เคย	2	8.70
รวม	23	100.00

จากตารางที่ 4-45 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติงานโครงการพระราชดำริอื่นก่อนมาก่อน มากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 91.30 รองลงมา คือ เคยปฏิบัติงานโครงการอื่นเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-46 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงานในโครงการ (n=23)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาการปฏิบัติงานในโครงการ		
น้อยกว่า 5 ปี	12	52.17
5 ปีขึ้นไป – 10 ปี	3	13.04
10 ปีขึ้นไป – 20 ปี	5	21.74
20 ปีขึ้นไป – 30 ปี	1	4.35
มากกว่า 30 ปี		
ไม่ระบุ	2	8.70
รวม	23	100.00

จากตารางที่ 4-46 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในโครงการน้อยกว่า 5 ปี มากที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 52.17 รองลงมาคือ 10 ปีขึ้นไป – 20 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 5 ปีขึ้นไป – 10 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.04 ไม่ระบุข้อมูล จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในโครงการ 20 ปีขึ้นไป – 30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35 ตามลำดับ

▶ ส่วนที่ 2 ข้อมูลผลสัมฤทธิ์และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของโครงการ

จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถสรุประดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่โครงการ ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการจำนวน 23 คน เกี่ยวกับข้อมูลข้อมูลผลสัมฤทธิ์และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของโครงการได้ดังนี้

1. สรุปสภาพปัญหาของพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผล ย้อยหลัง 3- 5 ปี ผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์ ได้ดังนี้

พื้นที่โครงการฯ ย้อยหลัง 3 – 5 ปี มีสภาพพื้นที่แห้งแล้ง ดินร่วนปนทรายและปน กรวดมีปัญหาดินตื้นและหน้าดินเสื่อมสภาพขาดความอุดมสมบูรณ์ไม่มีธาตุอาหารในดินพื้นที่ขาดแคลน น้ำมีการทำลายป่าไม่รวมทั้งพื้นที่ป่ามีการฟื้นฟูเองตามธรรมชาติและชนิดของพันธุ์ไม้ไม่มีคุณค่าทาง เศรษฐกิจเมื่อเทียบกับปัจจุบัน

พื้นที่ขยายผล ย้อยหลัง 3 – 5 ปี มีสภาพพื้นที่แห้งแล้ง ดินเสื่อมโทรมไม่เหมาะ สำหรับทำการเกษตร ขาดแคลนน้ำในพื้นที่นอกการเกษตร พื้นที่บางแห่งอยู่นอกเขตชลประทานน้ำไม่ เพียงพอต่อการทำการเกษตร ต้นทุนการทำเกษตรสูง แต่ผลผลิตที่ได้ทางการเกษตรต่ำ การรวมกลุ่ม ของเกษตรกรยังไม่เข้มแข็ง เกษตรกรขาดองค์ความรู้ทางการเกษตรและการต่อยอดในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

2. เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติการหน่วยร่วมดำเนินการเคยได้รับประสบการณ์/ความรู้ จากการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ เจ้าหน้าที่โครงการศึกษา วิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 78.26 เคยได้รับประสบการณ์/ความรู้ จากการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำรินี้ และจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 21.71 ไม่เคยได้รับประสบการณ์/ความรู้ จากการ ฝึกอบรม/ศึกษาดูงานโครงการพระราชดำรินี้ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ที่เคยได้รับประสบการณ์/ความรู้ จาก การฝึกอบรม/ศึกษาดูงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้สรุปได้ดังนี้

- มูลนิธิชัยพัฒนาศึกษาดูงานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก ศูนย์การเรียนรู้ด้าน หม่อนไหมแบบครบวงจร

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ศึกษาดูงานด้านสมุนไพรไล่สัตว์

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง ศึกษาดูงานด้านการจัดการดินเปรี้ยว การปลูกปาล์มน้ำมัน ทดแทนพืชชนิดอื่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย ศึกษาดูงานด้านการพัฒนาดินเปรี้ยว หญ้าแฝก การฟื้นฟู ป่า การพัฒนาด้านการจัดการท่องเที่ยว การพัฒนาดินทราย

- โครงการพระราชดำริบ้านบ่อหมี อำเภอสวนผึ้ง ศึกษาดูงานด้านองค์ความรู้ของกรม พัฒนาที่ดิน

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ศึกษาดูงานด้านการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกป่าการ ปลูกป่า 3 อย่าง

3. เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติการหน่วยร่วมดำเนินการได้การนำความรู้จากการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานจากโครงการพระราชดำริอื่นมาปรับใช้ในการดำเนินงานโครงการฯ และพื้นที่ขยายผลเจ้าหน้าที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการได้นำองค์ความรู้จากการฝึกอบรมมาปรับใช้ในการดำเนินงานดังนี้

- นำความรู้มาใช้ในการทำปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงดินให้มีธาตุอาหารเพิ่มขึ้น
- นำองค์ความรู้มาใช้ในการทำสมุนไพรรักษาโรค
- นำองค์ความรู้มาขยายผลสู่การพัฒนาพื้นที่
- นำองค์ความรู้มาใช้ในการจัดตั้งฐานสาธิต และการพัฒนาผลิตภัณฑ์
- นำองค์ความรู้มาพัฒนารูปแบบฐานการเรียนรู้ การทำสื่อประชาสัมพันธ์
- นำองค์ความรู้มาถ่ายทอดให้กับเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผลที่สนใจ
- นำองค์ความรู้เรื่องหญ้าแฝกไปถ่ายทอดในการปรับปรุงดิน

4. เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 73.91 ทราบว่าโครงการฯ มีแผนแม่บทในการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาประเทศ การพัฒนาของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ซึ่งเป็นแผนแม่บทดังกล่าวกำหนดทิศทางการพัฒนาระยะ 3 ปี ที่ได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลัก ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายและยุทธศาสตร์และตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานของโครงการฯ และเจ้าหน้าที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 26.09 ไม่ทราบว่ามีแผนแม่บทในการดำเนินงาน

5. เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 69.57 ได้ดำเนินการตามแผนแม่บทของโครงการมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์ และเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด ภายใต้ยุทธศาสตร์ ผ่านการสื่อสารถ่ายทอดแผนแม่บท การจัดการทรัพยากร การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และมีเจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30.43 ไม่ทราบได้มีการดำเนินงานตามแผนแม่บท

6. เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 82.61 ได้ปฏิบัติงานที่สอดคล้องตามแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 17.39 ไม่ทราบว่าหน่วยงานได้มีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องตามแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี ของสำนักงาน กปร.

7. การดำเนินงานในระยะ 3 – 5 ปี ที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 60.87 พบว่าไม่มีปัญหาเรื่องการบริหารงบประมาณจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 26.09 พบว่ามีปัญหาเรื่องการบริหารงบประมาณโดยส่วนใหญ่ระบุว่าหน่วยงานได้รับการจัดสรรงบประมาณ และการอนุมัติโครงการล่าช้า ซึ่งส่งกระทบต่อการเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่สอดคล้องตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ และจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.04 ไม่ทราบเรื่องการบริหารงบประมาณในหน่วยงาน

8. การติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการเจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงาน หน่วยร่วมดำเนินการจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 86.96 มีวิธีการติดตามความก้าวหน้าของโครงการ และจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.04 ไม่ทราบว่าหน่วยงานมีวิธีติดตามความก้าวหน้าของโครงการ โดยเจ้าหน้าที่ที่ทราบมีวิธีการติดตามความก้าวหน้าโครงการสรุปได้ดังนี้

- จัดทำแผนการติดตามประเมินผล
- การลงพื้นที่สอบถาม พูดคุย ติดตามผลการดำเนินโครงการรวมทั้งการรับฟังปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินโครงการ
- การประชุมคณะกรรมการเพื่อติดตามความก้าวหน้า รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในโครงการทุกเดือน
- การติดตามจากเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

9. เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานโครงการส่งผลให้พื้นที่ขยายผลเกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกร มีการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรสู่การเพิ่มมูลค่าส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายสินค้าเกษตรในพื้นที่รวมทั้งการจัดการประจำปีและการศึกษาดูงาน

ด้านสังคม เกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันในพื้นที่ ชุมชนได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ทางโครงการ ฯ ถ่ายทอด ส่งผลให้ ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ดีขึ้น

ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดการฟื้นฟูสภาพดินที่เสื่อมโทรม มีการฟื้นฟูสภาพป่าทำให้ไฟป่าลดลง มีการปลูกต้นไม้หลากหลายชนิดส่งผลให้ระบบนิเวศกลับมาอุดมสมบูรณ์

ด้านการศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรและสิ่งแวดล้อมให้กับเกษตรกร ประชาชนทั่วไป สถานศึกษาในการศึกษาดูงานและเรียนรู้เทคนิคทางการเกษตรที่ยั่งยืนจากโครงการ

10. เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานโครงการส่งผลให้พื้นที่โครงการฯ ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงาน ดังนี้

- การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยการฟื้นฟูดินที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนมาอุดมสมบูรณ์โดยการส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ การใช้มูลไส้เดือนในการปรับปรุงดิน ส่งเสริมการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก
- การส่งเสริมการเกษตร การให้องค์ความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
- การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมช่องทางการขายสินค้า การนำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดส่งต่อไปสู่คนในครอบครัว
- แหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในพื้นที่

11. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมหรืองานในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการประสบความสำเร็จและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดสรุปได้ดังนี้

- ความเข้าใจวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ความเข้าใจพื้นที่และความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาพื้นที่

- การบริหารจัดการ การวางแผนการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่
- องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดให้กับเกษตรกร ประชาชนและโรงเรียน
- ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้กับเกษตรกร ประชาชน และโรงเรียน

12. ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของโครงการฯ ที่ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดสรุปได้ดังนี้

- แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนที่เน้นการแก้ปัญหาดิน น้ำ และป่า
- การน้อมนำแนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เช่น การใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงดินโดยใช้มูลไส้เดือนดิน
- การมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในการมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่
- การส่งเสริมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

- การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพต่าง ๆ

13. องค์ความรู้ที่โดดเด่นของโครงการ/หน่วยงานร่วมดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

- การฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมให้กลับมาอุดมสมบูรณ์(เรียนรู้ ปรับปรุง บำรุงและรักษา)
- การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำของเกษตรกร
- การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้
- การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- การส่งเสริมองค์ความรู้และอาชีพ

14. องค์ความรู้ที่โดดเด่นของโครงการ/หน่วยงานร่วมดำเนินการ มีการถ่ายทอดไปยังพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผลและประชาชนทั่วไป/กลุ่มศึกษาดูงาน สรุปได้ดังนี้

พื้นที่โครงการฯ การปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน ฐานการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาดินและการบำรุงรักษาดินและผลผลิต การปลูกหญ้าแฝกรูปตัววีคว่ำเพื่อแก้ไขปัญหการกัดเซาะของน้ำ

พื้นที่ขยายผล การบริหารจัดการน้ำโดยการสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบชลประทานเพื่อการกักเก็บน้ำให้กับประชาชนในพื้นที่ การปลูกป่าผสมผสานเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรที่ปลูกข้าว

ประชาชนทั่วไป/กลุ่มศึกษาดูงาน การจัดทำเส้นทางธรรมชาติและจัดทำเส้นทางเดินศึกษาพันธุ์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จัดตั้งศูนย์บริการชาวนาเพื่อให้ความรู้ในการปลูกข้าวที่ถูกต้อง

15. หน่วยงานมีการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้/ต่อยอดกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โครงการฯ/พื้นที่ขยายผล และประชาชนทั่วไป/กลุ่มศึกษาดูงาน สรุปได้ดังนี้

พื้นที่โครงการฯ การสาธิตการปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินการนำตัวอย่างดินไปวิเคราะห์หาแร่ธาตุ การสาธิตการเลี้ยงสัตว์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรที่สนใจการสาธิตการให้การศึกษาดูงาน และการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์

พื้นที่ขยายผล การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากแฝก การตรวจสอบแร่ธาตุอาหารและให้ความรู้ในการใช้ปุ๋ย การนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาพื้นที่เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร การวิจัยลักษณะต่าง ๆ ของดิน พืช เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพ

ประชาชนทั่วไป/กลุ่มศึกษาดูงาน การจัดช่องทางการจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การเผยแพร่องค์ความรู้การบริหารจัดการดินเพื่อลดต้นทุนการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์จากจากใบหญ้าแฝก การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับประชาชน/กลุ่มศึกษาดูงานที่สนใจ

จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการจำนวน 23 คน สามารถสรุประดับความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการองค์การโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ จากน้อยที่สุด (1) ไปมากที่สุด (5) และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในแต่ละด้าน จะแปลผลโดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการองค์การ
1.00-1.80	น้อยที่สุด
1.81-2.60	น้อย
2.61-3.40	ปานกลาง
3.41-4.20	มาก
4.21-5.00	มากที่สุด

ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงได้ ดังนี้

การบริหารจัดการองค์การ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการมีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ	4.83	0.39	มากที่สุด
2. แผนแม่บทโครงการฯเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องบูรณาการการทำงานร่วมกันในพื้นที่เพื่อสนองแนวพระราชดำริ	4.65	0.49	มากที่สุด
3. มีการวางแผนปฏิบัติการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชน	4.43	0.51	มากที่สุด
4. มีการกำหนดโครงสร้างหน่วยงานของโครงการฯ ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ	4.52	0.59	มากที่สุด
5. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมีความรู้ ความสามารถ	4.52	0.67	มากที่สุด

การบริหารจัดการองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
เหมาะสมตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบ			
6. โครงการฯ มีการส่งเสริม/พัฒนาความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน	4.57	0.51	มากที่สุด
7. โครงการฯ มีการควบคุม ติดตาม การดำเนินงานให้สอดคล้องตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม	4.43	0.73	มากที่สุด
8. มีการประสานงานกับหน่วยงานบูรณาการและให้บริการในพื้นที่	4.39	0.66	มากที่สุด
9. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	4.61	0.58	มากที่สุด
10. มีการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ ข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	4.65	0.57	มากที่สุด
11. มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการทำงานและการบริหารโครงการ	4.78	0.42	มากที่สุด
12. มีการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานท่านรับผิดชอบ	4.78	0.42	มากที่สุด
13. มีการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานท่านรับผิดชอบ	4.65	0.49	มากที่สุด
14. หน่วยงานท่านมีการนำผลการดำเนินงานไปวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานในปีถัดไป	4.61	0.50	มากที่สุด
รวม	4.60	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยร่วมดำเนินการ พบว่า ภาพรวมระดับความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยสุดดังนี้ ข้อ 1 แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการมีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 ข้อ 11 มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการทำงานและการบริหารโครงการและข้อ 12 มีการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานท่านรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ข้อ 2 แผนแม่บทโครงการฯเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องบูรณาการการทำงานร่วมกันในพื้นที่เพื่อสนองแนวพระราชดำริข้อ 10 มีการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ ข่าวสาร ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและข้อ 13 มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานท่านรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ข้อ 9 มีการประเมินผลการปฏิบัติงานการดำเนินโครงการ/กิจกรรม และข้อ 14 หน่วยงานท่านมีการนำผลการดำเนินงานไปวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานในปีถัดไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ข้อ 6 โครงการฯ มีการส่งเสริม/พัฒนาความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ข้อ 4

มีการกำหนดโครงสร้างหน่วยงานของโครงการฯ ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ และข้อ 5 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ข้อ มีการวางแผนปฏิบัติการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชน และ ข้อ 7 โครงการฯ มีการควบคุม ติดตาม การดำเนินงานให้สอดคล้องตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 และ ข้อ 8 มีการประสานงานกับหน่วยงานบูรณาการและผู้รับบริการในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ตามลำดับ

16. หน่วยงานมีการเตรียมการเพื่อลดปัญหา/ผลกระทบ อันเกิดจากความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ความเสี่ยงด้านสถานะภัยแล้ง/ไฟป่า เตรียมการลดความเสี่ยงโดย การทำแนวป้องกันไฟป่า

ความเสี่ยงด้านโรคระบาดของพืช/สัตว์ เตรียมการลดความเสี่ยงโดย การไถกลบหน้าดิน การกำจัดวัชพืชที่เป็นโรคออกให้เร็วที่สุด การฉีดวัคซีนป้องกัน และการคัดแยกสัตว์ที่เกิดใหม่ออกจากการระบาด

ความเสี่ยงด้านสถานะอุทกภัย เตรียมการลดความเสี่ยงโดย การขุดรางระบายของน้ำ การขุดลอกคลอง

ความเสี่ยงด้านสถานะผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ เตรียมการลดความเสี่ยงโดยการปลูกพืชหมุนเวียนหลากหลายชนิด

ความเสี่ยงด้านสถานะโรคระบาดที่มีผลต่อสุขภาพของมนุษย์ เตรียมการลดความเสี่ยงโดยการฉีดวัคซีนป้องกัน

ความเสี่ยงด้านอื่น ๆ

▶ ส่วนที่ 3 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ปัญหา/อุปสรรคที่พบจากการดำเนินงาน/บริหารจัดการ คือ บุคลากรไม่เพียงพอกับภาระงานที่ได้รับ (7) ความล่าช้าของงบประมาณ (5) การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานในด้านต่าง ๆ ยังไม่มากพอ (2)

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินโครงการ คือ เพิ่มบุคลากรให้เหมาะสมกับตำแหน่งและหน้าที่ (4) เพิ่มงบประมาณ (3) ปรับปรุงเรื่องระบบการบริหารงบประมาณ (2) การส่งเสริมองค์ความรู้ให้สอดคล้องตามความต้องการอย่างแท้จริง (1)

**ผลการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
(สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน)**

การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 18 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โรงเรียนรอบศูนย์ฯ จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองกวาง โรงเรียนวัดเขาส้ม โรงเรียนวัดช่องพราน โรงเรียนวัดเขาชะงุ้ม โรงเรียนวัดนางแก้ว โรงเรียนวัดเขาแหลม โรงเรียนวัดระฆังทอง และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลแสดงไว้เป็นลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ (ปัจจัยนำเข้า: Input)

ส่วนที่ 2 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลผลิต: Output)

ส่วนที่ 3 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลลัพธ์: Outcome)

ส่วนที่ 4 ผลกระทบที่ได้จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลกระทบ: Impact)

ส่วนที่ 5 ประเด็นปัญหา/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โดยผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตรโรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สรุปผลการวิเคราะห์ ดังนี้

▶ **ส่วนที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ (ปัจจัยนำเข้า: Input)**

1. โรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีจากโครงการฯ ในประเด็นด้านต่าง ๆ และวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- **การเกษตรแบบยั่งยืน** โดยได้รับส่งเสริมองค์ความรู้/เทคโนโลยีด้านการเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำเกษตรแบบผสมผสาน และการปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่โครงการฯ อาทิ การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ การทำแปลงผักยกแคร่ การปลูกผักสวนครัว การทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง วิธีการไล่แมลงศัตรูพืชการเตรียมดิน สำหรับการปลูกพืช การได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ทำการเกษตรจากโครงการฯ อาทิ เมล็ดผัก เมล็ดข้าวโพด ป้าย แปลงผักยกแคร่ ปุ๋ย โรงเรือน เป็นต้น การทำแปลงเกษตรยั่งยืนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ของโครงการฯ เพิ่มเติม

- **การอนุรักษ์ดินและน้ำ** โดยได้รับการส่งเสริมเทคนิคในการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม การทำฝายชะลอน้ำและการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งทางโรงเรียนยังได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเลี้ยงไส้เดือนดินในการปรับปรุงดิน การใช้หญ้าแฝกในการป้องกันการพังทลายของดิน นอกจากนี้ ทางโรงเรียนยังได้พานักเรียนเข้ารับการสาธิตการเลี้ยงไส้เดือนดินในพื้นที่โครงการฯ เพิ่มเติม

- **การปศุสัตว์** โดยได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้/เทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสาน เช่น ไก่ ไข่ สุนัข และปลา เพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีนและเสริมรายได้ให้กับนักเรียนและโรงเรียน
- **การแปรรูปผลิตภัณฑ์** โดยได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของโรงเรียนเพื่อเพิ่มมูลค่า อาทิ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การทำนํ้ายาทำความสะอาดอเนกประสงค์
- **เศรษฐกิจพอเพียง** โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และในโรงเรียน
- **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดยการส่งเสริมการปลูกป่า การอนุรักษ์พันธุ์พืช และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม
- **ด้านอื่น ๆ** อาทิ การฝึกทักษะการสื่อสารให้กับนักเรียนผ่านโครงการมัคคุเทศก์จิตอาสา พัฒนาบ้านเกิดโดยอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ

2. **โรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน** ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีจากหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากโครงการฯ ในประเด็นด้านต่าง ๆ และวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- **สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี** ให้การสนับสนุนอุปกรณ์การปลูกผักสวนครัว
- **สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดราชบุรี** ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน ด้วยปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การปลูกหญ้าแฝก
- **ป่าไม้จังหวัดราชบุรี** ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า การจัดการป่าชุมชน และการสนับสนุนพันธุ์ไม้
- **สำนักงานเกษตรอำเภอโพธาราม** ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพ อาทิ การทำสบู่ผ่านกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกร
- **วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีราชบุรี** ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการเลี้ยงปลาตก การแปรรูปอาหาร การทำแร่ธาตุอาหารสัตว์ และการใช้โดรนทำการเกษตร การสนับสนุนพันธุ์ และการสนับสนุนบุคลากรมาให้ความรู้เรื่องการขยายพันธุ์พืช
- **เทศบาลตำบลเขาขวาง** สนับสนุนวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้เรื่องการขยายพันธุ์ไม้และแนวทางการเพาะปลูกดาวเรือง
- **สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)** ให้การสนับสนุนภายใต้โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน การส่งเสริมโภชนาการในโรงเรียน การพัฒนาสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- **บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี)** ให้การสนับสนุนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในหลายด้าน ดังนี้
 1. โครงการเลี้ยงไก่เพื่ออาหารกลางวัน โดยสนับสนุนพันธุ์ไก่ไข่ อาหารไก่ และให้ความรู้ในการเลี้ยงไก่ไข่ และการจัดการฟาร์ม
 2. โครงการอาหารกลางวัน โดยการสนับสนุนอาหารโปรตีนคุณภาพ การพัฒนาโภชนาการในโรงเรียน
 3. การศึกษาและการพัฒนาบุคลากร โดยการมอบทุนการศึกษา การอบรมครูและนักเรียนในด้านการเกษตรและการแปรรูป การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนด้านการเกษตร

ส่วนที่ 2 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลผลิต: Output)

3. โรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

- **ด้านการเกษตรและแหล่งอาหาร** โดยการจัดตั้งแปลงเกษตรผสมผสานในโรงเรียน ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ การปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษเพื่อเป็นวัตถุดิบในโครงการอาหารกลางวัน การเลี้ยงปลา ไก่ไข่ และสุกรเพื่อเป็นแหล่งโปรตีนสำหรับนักเรียน การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ในแปลงเกษตรในโรงเรียน

- **ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน** โดยการบูรณาการด้านการเกษตรเข้ากับการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ การใช้แปลงเกษตรในโรงเรียนเป็นห้องเรียนธรรมชาติสำหรับการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมชุมนุม/ชมรม

- **ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ** โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะทางด้านการเกษตรให้กับนักเรียน อาทิ การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงไก่ การทำน้ำยาอเนกประสงค์ การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงไส้เดือนดิน การทำน้ำหมักชีวภาพ การปลูกผักยกแคร่ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การเลี้ยงไก่เลี้ยงปลา การปราบศัตรูพืชโดยใช้วิธีทางธรรมชาติ การจัดตั้งสหกรณ์เพื่อการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร การจัดทำบัญชีสำหรับการบริหารจัดการผลผลิต

- **ด้านการสร้างความเชื่อมโยงกับชุมชน** โดยการขยายผลกิจกรรมการเกษตรสู่ครอบครัวนักเรียน การร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากโครงการฯ สู่ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน

- **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดยการส่งเสริมการจัดการขยะโดยมีการคัดแยก ทำปุ๋ยหมัก และนำกลับมาใช้ใหม่

- **ด้านอื่น ๆ** โดยได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนจากโครงการฯ ในการพานักเรียนเข้าศึกษาดูงานในพื้นที่โครงการฯ การขอรับการสนับสนุนวิทยากรและสื่อการเรียนรู้จากโครงการฯ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ การประกวด และการสาธิตในโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ

▶ ส่วนที่ 3 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี
(ผลลัพธ์: Outcome)

4. โรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้ระบุผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำความรู้/เทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดมาสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อโรงเรียน ดังนี้

- **ด้านความมั่นคงทางด้านอาหาร** โดยโรงเรียนสามารถผลิตอาหารได้เองจากผลผลิตทางการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารกลางวันของโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนในโรงเรียนได้รับคุณภาพอาหารและสารอาหารครบถ้วน รวมทั้งการช่วยโรงเรียนลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออาหารกลางวันได้อีกทางหนึ่ง

- **ด้านสุขภาพและโภชนาการ** โดยสุขภาพนักเรียนโดยรวมดีขึ้นซึ่งจะส่งผลให้อัตราการเจ็บป่วยลดลง รวมทั้งส่งผลต่อพัฒนาการทางร่างกายและสมองของนักเรียน เนื่องจากได้รับโภชนาการที่มีคุณค่าทางโภชนาการ

- **ด้านทักษะอาชีพและการสร้างรายได้** โดยนักเรียนมีทักษะอาชีพเพิ่มขึ้นจากการได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการฯ อาทิเช่น การเลี้ยงสัตว์ การปลูกผัก การทำปุ๋ยหมัก การทำสารไล่แมลง การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา ปลูก ปลาทาบิหม การทำน้ำยาเอนกประสงค์ โดยทักษะอาชีพดังกล่าวจะผลต่อการสร้างรายได้เสริมให้กับโรงเรียน นักเรียน และครอบครัว สามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ หรือการสร้างรายได้ระหว่างเรียนให้กับนักเรียน โดยการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้กับชุมชนและท้องถิ่น เช่น การจำหน่ายผักสด ไข่ไก่ หรือผลิตภัณฑ์แปรรูป

- **ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน** โดยเกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน โรงเรียนและชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดีเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน

- **ด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ** โดยเกิดการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรโดยการให้ความสำคัญกับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์แบบอินทรีย์มากขึ้น

- **ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้** โดยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตรให้กับชุมชน และการขายผลสู่ครอบครัวของนักเรียน

ส่วนที่ 4 ผลกระทบที่ได้จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลกระทบ: Impact)

5. ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตรโรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเอง/โรงเรียน/ท้องถิ่น ดังนี้

5.1 ด้านเศรษฐกิจ

- การสร้างรายได้ให้กับนักเรียนและโรงเรียน จากการผลิตและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งช่วยลดภาระงบประมาณ นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะอาชีพด้านการเกษตรและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้
- โรงเรียนสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหารกลางวันให้กับนักเรียน ตลอดจนลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อวัตถุดิบทางการเกษตร เช่น ปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ

5.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

- นักเรียน เยาวชน ประชาชนในพื้นที่เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การลดใช้สารเคมีทางการเกษตร
- เกิดพื้นที่สีเขียว และแหล่งเรียนรู้ภาคปฏิบัติ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- นักเรียนได้เรียนรู้ถึงผลกระทบการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและแนวทางแก้ไขปัญหา

5.3 ด้านสังคม

- การสร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ เกิดการรวมกลุ่มของผู้ปกครองและชุมชนและการถ่ายทอดความรู้จากโรงเรียนสู่ชุมชนเพิ่มขึ้น
- การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จากฐานฐาน (รุ่นพี่สู่รุ่นน้อง) และการทำงานร่วมกันเป็นทีม
- นักเรียนมีสุขภาพทางร่างกายและสติปัญญาดีขึ้น เนื่องจากได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่า สะอาด ปลอดภัยจากผลผลิตทางการเกษตรในโรงเรียน เกิดความตระหนักในการเลือกบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์

5.4 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

- นักเรียนได้เรียนรู้เทคนิคทางด้านการเกษตรแบบดั้งเดิม เช่น การใช้สมุนไพรในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การนำผลผลิตจากตระไคร้มาปรับใช้ในการทำเทียนหอมไล่ยุง
- นักเรียน และชุมชน ตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการส่งต่อความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านให้กับคนรุ่นหลัง (รุ่นสู่รุ่น)

5.5 ด้านการศึกษา

- เกิดแหล่งเรียนรู้ภาคปฏิบัติสำหรับนักเรียน ชุมชน และเป็นโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ ทำให้เป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับโรงเรียนหน่วยงานอื่น ๆ
- นักเรียนมีองค์ความรู้ที่หลากหลายนอกเหนือจากการเรียนในตำราเรียน
- เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงความรู้ด้านต่าง ๆ เข้าด้วย เช่น การทำการเกษตรตั้งแต่กระบวนการ การจัดทำแปลง การเตรียมดินสู่กระบวนการเพาะปลูก การบริหารจัดการ

แปลง การเก็บผลผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การนำผลผลิตสู่การขายเพื่อการสร้างรายได้ให้กับนักเรียน โรงเรียน ผ่านการทำบัญชีรับจ่าย

▶ ส่วนที่ 5 ประเด็นปัญหา/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. การส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่และการขยายพื้นที่เกษตรในโรงเรียนเพิ่ม
2. การสนับสนุนอุปกรณ์ทางการเกษตรที่หลากหลายเพิ่มเติม
3. การสนับสนุนโรงเพาะเห็ด
4. การสนับสนุนการจัดทำแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค และบริโภคเพิ่มเติม
5. การสนับสนุนการเรียนรู้ในเรื่องของการทำการเกษตร การปลูกพืช การปลูกผัก อยู่อย่างเพียงพอและการสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียน ได้เรียนรู้และสร้างอาชีพจากการทำเกษตรได้

ผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
(สำหรับผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สำหรับผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sample) เพื่อสัมภาษณ์จากจำนวน 12 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำออก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านเขาเสด็จ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านเนินสูง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 บ้านเขามะเกลือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านเขาชะงุ้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านหนองโบสถ์ กำนันหมู่ที่ 7 บ้านเขาส้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 บ้านพลึง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 บ้านระฆังทอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านชดววนอน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 บ้านเขาหยอง จำนวนทั้งสิ้น 12 คน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้เป็นลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูอนุรักษ์

ส่วนที่ 2) ข้อมูลด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร

ส่วนที่ 3) ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ

ส่วนที่ 4) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

ส่วนที่ 5) การน้อมนำพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปปรับใช้ในการทำงาน และดำเนินชีวิต

โดยผลสำรวจการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล สำหรับผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้

▶ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 12 คน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ในตำแหน่งปัจจุบัน โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) แสดงในตารางที่ 4-47 ถึง ตารางที่ 4-53 ดังนี้

ตารางที่ 4-47 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ (n=12)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	83.33
หญิง	2	16.67
รวม	12	100.00

จากตารางที่ 4-47 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67ตามลำดับ

ตารางที่ 4-48 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ (n=12)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี		
25 ปีขึ้นไป – 35 ปี	3	25
35 ปีขึ้นไป – 45 ปี	7	58.33
45 ปีขึ้นไป – 55 ปี	2	16.67
55 ปีขึ้นไป		
รวม	12	100.00

จากตารางที่ 4-48 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 มีอายุ 45 ปีขึ้นไป – 55 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25 มีอายุ 35 ปีขึ้นไป – 35 ปี และ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 มีอายุ 55 ปีขึ้นไปตามลำดับ

ตารางที่ 4-49 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน (n=12)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 5 ปี	3	25
5 ปีขึ้นไป – 10 ปี	3	25
10 ปีขึ้นไป – 15 ปี	4	33.33
15 ปีขึ้นไป – 20 ปี	2	16.67
รวม	12	100.00

จากตารางที่ 4-49 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง 10 ปีขึ้นไป – 10 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25 มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง ต่ำกว่า 5 ปี และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง 5 ปี ขึ้นไป – 10 ปี และจำนวน 2 คน มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง 15 ปีขึ้นไป – 20 ปี ตามลำดับ

▶ ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูอนุรักษ์

1. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากร ดิน น้ำ และป่าไม้ ในพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้าน
 - ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากรดินดีขึ้น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากรดินเท่าเดิม และจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากรดินเสื่อมโทรมลงตามลำดับ
 - ผู้นำ ชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากรน้ำดีขึ้นจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากรน้ำเท่าเดิม และจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากรน้ำเสื่อมโทรมลงตามลำดับ
 - ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากรป่าดีขึ้น และจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากรป่าเสื่อมโทรมลงตามลำดับ
 - การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าในทิศทางที่ดีขึ้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน ด้านต่างๆดังนี้
 - 1) ด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน โดยการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้ครัวเรือนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ส่งผลให้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในครัวเรือนดีขึ้น
 - 2) ด้านทรัพยากรน้ำ ส่งผลให้ชุมชนมีน้ำใช้อุปโภคบริโภคตลอดปี ลดปัญหา ภัยแล้งและน้ำท่วม ประชาชนเข้าถึงน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคและการเกษตรได้อย่างเพียงพอ

3) ด้านการพัฒนาอาชีพ ประชาชนในพื้นที่ได้รับการอบรมและส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ช่วยเสริมรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่

4) ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ชุมชนท้องถิ่นได้รับการฟื้นฟูระบบนิเวศ ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น อากาศบริสุทธิ์ ลดมลภาวะ

- การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ในทิศทางที่ดีขึ้นส่งผลต่ออาชีพเกษตรกรของประชาชนในหมู่บ้าน ดังนี้

1) ด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เกษตรกรในพื้นที่สามารถเพาะปลูกได้ผลผลิตดีขึ้น เพื่อรายได้ความมั่นคงทางด้านอาหารให้กับประชาชนในพื้นที่

2. ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ก่อนการดำเนินงานโครงการฯ

- ผู้นำ ชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75 มีความคิดเห็นว่า พื้นที่ก่อนการดำเนินโครงการมีปัญหาด้านความเสื่อมโทรมของดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 พบว่ามีปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยการบุกรุกทำลาย ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 พบว่ามีปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภค บริโภค และการเกษตร ตามลำดับ

3. ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่หลังการดำเนินงานโครงการฯ

- ผู้นำ ชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่า ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่หลังจากการดำเนินงานของโครงการฯ ดีขึ้นจากที่เคยประสบปัญหาความยากจน การขาดแคลนน้ำ และการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรมีผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจากการปรับปรุงคุณภาพของดินและการจัดการน้ำ เกิดอาชีพเสริมและอาชีพใหม่ทำให้รายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น

4. กิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดิน

- ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีกิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ดิน ดังนี้ 1) การปลูกหญ้าแฝก ช่วยอุ้มน้ำ ป้องกันการพังทลายของดิน และการเพิ่มความชุ่มชื้นให้ดิน 2) การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน การผลิตและการใช้น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก การปลูกปอเทือง 3) การวิเคราะห์คุณภาพดิน โดยการตรวจคุณภาพดินเพื่อวางแผนการปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับพื้นที่และการปลูกพืชทางการเกษตร

5. กิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ น้ำ

- กิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำ ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 พบว่า กิจกรรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำยังมีน้อย และ ร้อยละ 33.33 มีการขุดลอกคูคลองและการพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคและการเกษตร

6. กิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่า

- ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่า คือการสร้างป่าชุมชนโดยให้

ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแล การส่งเสริมการทำแนวกันไฟฟ้าเพื่อลดความเสี่ยงจากการเกิดไฟฟ้า

7. วิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้าน

- ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50 มีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมและทำให้ความรู้การอนุรักษ์ให้กับประชาชนในพื้นที่ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีกิจกรรมส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 16.67 การสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันฟื้นฟูปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่โครงการฯ

- ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 มีความคิดเห็นว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันฟื้นฟูปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ในด้านการปรับปรุงคุณภาพดินเสื่อมโทรมในพื้นที่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25 มีส่วนร่วมในด้านการเป็นเกษตรกรเครือข่าย และ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 มีความคิดเห็นว่า ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย

9. แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

- ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 มีแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนโดยการสร้างความตระหนักถึงผลกระทบการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ไม่ตัดไม้ทำลายป่าและปลูกป่าทดแทน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในดินด้วยปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด

ตารางที่ 4-50 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามปัญหาด้านสังคมในพื้นที่ (n=12)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาด้านสังคม		
ยาเสพติด	12	100
วัยรุ่น(มั่วสุม)	6	50
การทะเลาะวิวาท	7	58.33
การบุกรุกพื้นที่สาธารณะ	5	41.67
ปัญหาการลักทรัพย์/ลักขโมย	5	41.67
ปัญหาความยากจน	8	66.67
ปัญหาการเข้าถึงการศึกษา	4	33.33
ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรง	2	16.67
ปัญหาการแบ่งเขตที่ดิน	1	8.33
รวม	12	100.00

หมายเหตุ ปัญหาด้านสังคมตอบได้มากกว่า 1 ปัญหา

จากตารางที่ 4-50 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้สัมภาษณ์ระบุปัญหาทางสังคมมากที่สุด คือ ปัญหาด้านยาเสพติด รองลงมา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 เห็นว่าเป็นปัญหาด้านความยากจน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 เห็นว่าเป็นปัญหาด้านการทะเลาะวิวาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เห็นว่าเป็นปัญหาด้านวัยรุ่น(มั่วสุม) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 คิดเห็นว่าเป็นปัญหาด้านการลักทรัพย์/ลักขโมย และ ปัญหาด้านการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เห็นว่าเป็นปัญหาด้านการเข้าถึงการศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 เห็นว่าเป็นปัญหาด้านความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรง และจำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 8.33 เห็นว่าเป็นปัญหาด้านการแบ่งเขตที่ดิน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-51 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามข้อเสนอแนะการบริหารจัดการด้านสังคมของชุมชน (n=12)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการด้านสังคม		
ไม่มี	4	33.33
มี	8	66.67
มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดในชุมชน	8	(n=8)
มีการกำหนดกติกาข้อตกลงของชุมชน	8	100
มีการใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง	4	100
มีการประชุม/ประชาคมหารือในการแก้ปัญหา	6	50
มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาแก้ไข	3	75
		37.50
รวม	12	100.00

หมายเหตุ ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตอบได้มากกว่า 1 ข้อเสนอแนะ

จากตารางที่ 4-51 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ไม่มีข้อเสนอแนะการบริหารจัดการด้านสังคมของชุมชน และอีก 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีข้อเสนอแนะการบริหารจัดการด้านสังคมของชุมชน ดังนี้ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ระบุข้อเสนอแนะให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดในชุมชน และให้มีการกำหนดกติกาข้อตกลงของชุมชน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ระบุข้อเสนอแนะให้มีการประชุม/ประชาคมหารือในการแก้ปัญหา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ระบุข้อเสนอแนะให้มีการใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ระบุข้อเสนอแนะให้มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาแก้ไขตามลำดับ

▶ ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

ตารางที่ 4-52 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอาชีพ (n=12)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
หลัก	12	100
เกษตรกรรม (ทำนา ทำไร่ ทำสวน อ้อย มันสำปะหลัง)		
รอง		
รับจ้างทั่วไป	9	75
การเลี้ยงสัตว์ (วัว หมู ไก่)	3	25
รวม	12	100.00

จากตารางที่ 4-52 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ระบุอาชีพหลักของคนในชุมชน คือ อาชีพเกษตรกรรม (ทำนา ทำไร่ ทำสวน อ้อย มันสำปะหลัง) ส่วนอาชีพรอง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ระบุอาชีพรองของคนในชุมชน คือ รับจ้างทั่วไป และจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ระบุอาชีพรองของคนในชุมชน คือ การเลี้ยงสัตว์ (วัว หมู ไก่) ตามลำดับ

ตารางที่ 4-53 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามโรคระบาด/สุขภาพอนามัยคนในชุมชน (n=12)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
โรคระบาด/สุขภาพอนามัย		
ไม่มี	2	16.67
มี	10	83.33
โควิด	9	(n=10)
ไข้เลือดออก	4	90
ไข้หวัดใหญ่	5	40
		50
รวม	12	100.00

จากตารางที่ 4-53 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ระบุว่าไม่มีโรคระบาด/สุขภาพอนามัยคนในชุมชน และจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ระบุว่า มีโรคระบาด/สุขภาพอนามัยคนในชุมชน โดยจำแนกชนิดของโรคระบาดดังนี้ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ระบุโรคระบาด คือ โรคโควิด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ระบุโรคระบาดคือ โรคไข้หวัดใหญ่ และ จำนวน 4 คน ระบุโรคระบาดคือ โรคไข้เลือดออก ตามลำดับ

ด้านการศึกษาของคนในชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ระดับการศึกษาของคนในชุมชนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระดับการศึกษาของคนในชุมชนอยู่ในระดับประถมศึกษา ตามลำดับ

ด้านระยะทางระหว่างหมู่บ้านกับสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ไม่ระบุข้อมูล แต่ระบุข้อมูลของการเดินทางโดยมีรถรับส่งซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านการรับส่งดังกล่าว

ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพจากหน่วยงานรัฐ โดย ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ได้ระบุว่าเคยได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพจากหน่วยงานรัฐ ดังนี้ การปลูกผักปลอดสารพิษ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การถนอมอาหาร การทำปุ๋ยหมัก ไล่เดือนดิน การเลี้ยงสัตว์ และการเข้าร่วมในการจัดทำแผนแม่บทโครงการฯ

ด้านความต้องการในการได้รับการส่งเสริมเพื่อให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น (เพิ่มรายได้/ลดรายจ่าย/สร้างอาชีพ/พัฒนาการศึกษา) โดยผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ได้ระบุความต้องการด้านแหล่งน้ำ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ได้ระบุความต้องการด้านการส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตร จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ระบุความต้องการด้านการส่งเสริมอาชีพ ตามลำดับ

ด้านการรวมกลุ่ม/เครือข่ายของชุมชน/สร้างความเข้มแข็งในชุมชน โดย ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ให้ข้อมูลการรวมกลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจทำปุ๋ยหมัก กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว กลุ่มปลูกพืชอินทรีย์/เกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มทอผ้า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนา ประกอบด้วย กลุ่มรักษาป่าชุมชน กลุ่มอาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้าน
- กลุ่มสวัสดิการชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มผู้สูงอายุ
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์
- กลุ่มสุขภาพ ประกอบด้วย ชมรมการออกกำลังกาย

กิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี ที่ชุมชนได้รับการส่งเสริมจากโครงการ โดย ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ทราบข้อมูลกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี จากโครงการ โดยได้ระบุโครงการกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการ ดังนี้ การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา การเข้าร่วมกิจกรรมขายสินค้าจากผลิตภัณฑ์ชุมชน การปรับปรุงดินด้วยวิธีการทางชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้

กิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี ที่ชุมชนได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานอื่น โดย ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ระบุหน่วยงาน และกิจกรรม/โครงการ การถ่ายทอด ดังนี้ 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรมการข้าว ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว

ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ระบุประเด็นที่ชุมชนควรได้รับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ ดังนี้

มิติด้านเศรษฐกิจ ประเด็นการพัฒนา คือ การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการพัฒนาช่องทางการตลาด

มิติด้านสังคม ประเด็นการพัฒนา คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นการพัฒนาศักยภาพชุมชนและการรวมกลุ่ม

มิติด้านสิ่งแวดล้อม ประเด็นการพัฒนา การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดการขยะ

มิติด้านการศึกษา ประเด็นการพัฒนา การส่งเสริมการศึกษา (ทุนการศึกษา)

▶ ส่วนที่ 3 ด้านการบริหารโครงการฯ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในตำบลเขาชะงุ้มในการบริหารโครงการ โดย ผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ระบุประเด็นการมีส่วนร่วมดังนี้

- การมีส่วนร่วมในการวางแผน ในการเข้าร่วมประชุมการจัดทำแผนแม่บทของโครงการฯ เพื่อกำหนดทิศทางและแผนการพัฒนา
- การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดย การร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน การเป็นอาสาสมัครในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การตั้งกลุ่ม/เครือข่ายชุมชน การมีส่วนร่วมเครือข่ายเกษตรกรรมเครือข่ายขยายผล การมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

▶ ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ด้านการมีส่วนร่วม

ปัญหา อุปสรรค

1. การมีส่วนร่วมยังจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้นำและไม่กระจายไปยังชุมชนได้อย่างทั่วถึง
2. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยงานโครงการฯ กับชุมชน ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

แนวทางแก้ไข

1. ปรับปรุงกลไกการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทุกกลุ่มในชุมชน
2. เพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและการเข้าถึงกลุ่ม

ด้านการเกษตร

ปัญหา อุปสรรค

1. การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งสำหรับการเกษตร
2. การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช

แนวทางแก้ไข

1. สร้างแหล่งน้ำในชุมชนและพัฒนาระบบการกระจายน้ำสู่ชุมชน
2. ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชให้กับชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหา อุปสรรค

1. ชุมชนขาดความตระหนักในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางแก้ไข

1. สร้างความตระหนักให้กับชุมชนในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. การส่งเสริมพัฒนาชุมชนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มในพื้นที่
2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเน้นการอนุรักษ์ควบคู่กับการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

รายงานการถอดบทเรียนกลุ่มผู้นำศูนย์เรียนรู้โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟู
ที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภोधุดดารา จังหวัดราชบุรี

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ : นายไมตรี พวงอินทร์

ประดู่ทองออร์แกนิกฟาร์ม

สถานที่ตั้ง : เลขที่ 71 หมู่ 10 ตำบลเขาชะงุ้ม
อำเภोधุดดารา จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตร “เกษตรอินทรีย์”

นายไมตรี พวงอินทร์ เกษตรกรเครือข่ายขยายผลของศูนย์เรียนรู้โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม เขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้แบ่งพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์ที่มีความหลากหลายผสมผสานอยู่ในแปลงบนเนื้อที่ 35 ไร่ ภายใต้ชื่อ “ประดู่ทองออร์แกนิกฟาร์ม” มีการแบ่งพื้นที่ปลูกป่าเพื่อช่วยในการหมุนเวียนของแร่ธาตุอาหารในดินเพื่อลดการระบาดของโรค แมลงศัตรูพืช ได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากศูนย์เรียนรู้โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาปรับใช้ อาทิ การใช้วัสดุอินทรีย์ในการปรับปรุงดิน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรตามแนวทาง BCG Model การเลี้ยงไส้เดือนดิน การทำบัญชีฟาร์ม การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้นายไมตรียังได้คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ที่นำเศษเหล็กหลายๆชิ้น เช่น แส่นร์ถจักรยานเก่า ก้านชนรถยนต์ กระทะ ที่หมดสภาพการใช้งานมาประกอบเป็นจักรยานปั่นคั้นน้ำอ้อย และปั่นทำไอศกรีมส่วนผลิตภัณฑ์ที่ถือเป็นอัตลักษณ์ของ “ประดู่ทองออร์แกนิกฟาร์ม” คือ น้ำนมข้าวโพด น้ำตาลอ้อย ข้าวกล้อง ข้าวฮางอก กล้วยฉาบ กล้วยตาก นอกจากนี้ นายไมตรียังได้มีการรวบรวมเกษตรกรในชุมชนร่วมทำงานเป็นกลุ่มภายใต้ “เกษตรกรเครือข่ายขยายผลโครงการฯ” ทำเกษตรแบบอินทรีย์และปลอดภัยส่งผลผลิตจำหน่ายที่ โรงพยาบาล ส่งขายให้กับผู้รักสุขภาพตลาดทั่วไปในพื้นที่จังหวัดราชบุรี อีกด้วย

เป้าหมายในการทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้ “ประตูทองอแกนนิคฟาร์ม” นายไมตรีกล่าวว่า ต้องการปรับเปลี่ยนแนวคิดทั้งของตนเองและเกษตรกรเครือข่ายให้ ลด ละ เลิก การใช้ปุ๋ยเคมีทางการเกษตร ให้ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง เดินตามรอยพ่อ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ต้องไขว่คว้าหาความร่ำรวยแต่ต้องการเพียงความมั่นคงให้กับครอบครัว ซึ่งความมั่นคงดังกล่าวคือ ความสำเร็จของครอบครัวของตนเองและครอบครัวของสมาชิกเกษตรกรเครือข่ายและส่งต่อความสำเร็จนั้นไปสู่ผู้บริโภคผลผลิตของประตูทองอแกนนิคฟาร์มให้มีสุขภาพร่างกายที่ดี

ผลงานที่โดดเด่นและเป็นความภาคภูมิใจ ของนายไมตรี มีดังนี้ 1) ปี 2550 ได้รับคัดเลือกเป็น 1 ใน 80 คนของประเทศด้านหมอดินดีเด่น ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ขับเคลื่อนเกษตรกรเข้าสู่ระบบของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการพัฒนาหอดูแลความรู้มาต่อยอดในสิ่งที่ทำ 2) ปี 2563 ได้รับคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่น สาขาบัญชีฟาร์ม รองชนะเลิศอันดับ 1 ระดับประเทศ จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 3) ปี 2564 ได้รับคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่นด้านการผลิตพืช สาขาเกษตรอินทรีย์ ในระดับเขต จากสำนักงานวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 4) ปี 2566 ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทบุคคลทั่วไปในการประกวดจัดสวนผักในภาชนะเหลือใช้จากโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านเกษตรอินทรีย์ 5) ปี 2566 ได้รับรางวัลชนะเลิศอ้อยโรงงาน ในการประกวดพืชผลทางการเกษตรของดีเมืองราชบุรี จากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6) ปี 2566 ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกษ.9000 เล่ม 1 – 2552 จากกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ 7) ปี 2567 ได้รับรางวัลโล่เชิดชูเกียรติพร้อมประกาศนียบัตรจากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านเกษตรอินทรีย์

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงาน ภายใต้ “ประตูทองอแกนนิคฟาร์ม” ประสบความสำเร็จสำหรับนายไมตรีได้อาศัยแนวคิด “คนที่ประสบความสำเร็จ คือ คนที่ทำอาชีพอะไรก็ได้ให้เต็มศักยภาพมีเวลาให้กับตนเอง ครอบครัว สังคม มีความสุขกับชีวิตด้วยหลักคุณธรรม” โดยการสร้างความดีด้วย 4 ให้ ประกอบด้วย การให้ความสำคัญกับครอบครัว การให้ความรู้ การให้อภัย และการให้โอกาสในการเป็นผู้นำ ทั้งนี้ได้น้อมนำพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติซึ่งนำมาสู่ความมั่นคงทั้งพื้นดินและผู้คนในชุมชน

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้ คือ การขาดแคลนแรงงานในบางช่วงสมาชิกในกลุ่มมีอายุมาก การขยายผลการทำเกษตรอินทรีย์ไปสู่คนรุ่นใหม่ยังน้อยและการเข้าถึงแหล่งทุนอื่น ๆ ยังมีไม่มากส่วนสิ่งสนับสนุนที่อยากให้ศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับสนับสนุนเพิ่มเติม คือ การต่อยอดการท่องเที่ยววิถีเกษตรอินทรีย์สู่การพัฒนาชุมชนเพื่อการสร้างงานสร้างอาชีพและการกระจายรายได้ ตลอดจนส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยดำเนินการภายใต้เครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ : นายโชคดี ตั้งจิต

สวนโชคสมบูรณ์

สถานที่ตั้ง :

เลขที่ 55 หมู่ 8 ตำบลนางแก้ว

อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตร “เกษตรอินทรีย์”

อดีตข้าราชการ ตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตร จังหวัดราชบุรี หลังจากเกษียณอายุราชการ มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะผันตัวเองมาสู่การประกอบอาชีพเกษตรกร โดยได้นำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมจากวัยทำงานมาดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และหลักทฤษฎีใหม่ของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติ ปลุกเอง แปรรูปเอง ขายเอง เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตและความปลอดภัยสำหรับคนที่ปลูกและคนที่บริโภค ภายใต้การบริหารจัดการพื้นที่จำนวน 10 ไร่ ภายใต้ชื่อ “สวนโชคสมบูรณ์” โดยบริหารจัดการพื้นที่สวนแบ่งพื้นที่อยู่อาศัย บ่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง นาข้าว และปลูกไม้ผล เช่น มะพร้าวน้ำหอม ส้มโอพันธุ์ทับทิมสยามและพันธุ์ขาวใหญ่ และกำลังทดลองปลูกทุเรียน นอกจากนี้ยังมีผักพื้นเมือง ชะมวง ผักสลัดยกแคร่ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการปลูกทองหลางเป็นพืชเลี้ยงเดี่ยว การทำปุ๋ยสัตว์ ประกอบด้วย ไข่ไก่ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 40 ตัว เพื่อลดการนำเข้าปัจจัยการผลิตโดยใช้มูลสัตว์มาใช้ในแปลงเกษตร เลี้ยงแพะเพื่อเป็นอาหารสัตว์ โดยมีเป้าหมายที่จะลด ละ เลิกการใช้สารเคมีปุ๋ยเคมีทุกชนิด และลดต้นทุนโดยใช้เกษตรทฤษฎีใหม่

เป้าหมายของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อต้องการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกร และนิสิต นักศึกษา จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต การทำนาเปียกสลับแห้ง การทำคาร์บอนเครดิต ซึ่งมีแปลงต้นแบบในพื้นที่ ในการปลูกไม้ยืนต้นโดยเฉพาะทองหลาง การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย 80% โดยพิจารณาจากการมีรายได้เพิ่มเติมเดือนละ 30,000 บาท และ**การทำเกษตรอินทรีย์** ทำให้เข้าสู่การรับรองมาตรฐาน การเลี้ยงไส้เดือน การทำเชื้อจุลินทรีย์จากใบทองหลางซึ่งก่อนหน้านี้ทำจุลินทรีย์จากเปลือกไข่ การปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีการเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีรายได้ มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิตพ้นจากปัญหาสุขภาพจากสารเคมี และเป็นการขยายผลองค์ความรู้ในการเลี้ยงแพะ การปลูกทองหลางเพื่อเป็นพืชพี่เลี้ยง

ผลงานโดดเด่น ของ “สวนโชคสมบูรณ์” คือ การได้รับมาตรฐานออร์แกนิกไทยแลนด์, Clean food good test, การได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี ในการเป็นพื้นที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรม เช่น การทำนาโดยไม่ต้องไถ การเลี้ยงแพะ

ปัจจัยที่แห่งความสำเร็จ ของ “สวนโชคสมบูรณ์”

คือ 1) บุคคลในครอบครัวต้องมีความรู้ ความเชื่อมั่นในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนซึ่งกันและกัน 2) ความมุ่งมั่นตั้งใจของเกษตรกร มีความอดทน 3) การให้การสนับสนุนของ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี ปศุสัตว์จังหวัดราชบุรี มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช ภัฏหมู่บ้านจอมบึง และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี หน่วยงานส่วนท้องถิ่น การศึกษา นอกกระบบ (กศน.) และคนในชุมชน

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ปัญหาหลักคือ การขาดแคลนแรงงาน โรคแมลงศัตรูพืช ปัญหาโลกร้อนที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของพืช จึงอยากให้ 1) โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขา ชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้การสนับสนุน (1) อยากให้สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการ ให้บริการในลักษณะของการให้ยืมเพื่อสนับสนุนการทำงานเวลาที่มีคนมาศึกษาดูงาน (2) อยากให้ มีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ เกษตรกรมีรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้เขาชะงุ้มฯ เป็นแหล่งศึกษา ดูงานอยู่แล้ว และ (3) พัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การแปรรูป ความรู้ เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐาน 2) สถาบันการศึกษา มาช่วยวิเคราะห์วางแผนในการทำผลิตภัณฑ์ใหม่ และ 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยในการพัฒนาสินค้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการ เพื่อให้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น 1) โครงการควรมุ่งเน้นให้เกษตรกรที่มาดูงาน หรือรับการถ่ายทอดองค์ความรู้นำมาใช้ในการดำเนินงาน 2) โครงการควรกำกับ ติดตามผลการ ดำเนินงานจากการถ่ายทอดความรู้มาขยายผลอย่างแท้จริง และ 3) โครงการควรมีเครื่องจักรขนาดเล็กเพื่อสนับสนุนการขยายผลของเกษตรกรเครือข่าย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักหลากชนิดปลอดสารพิษสู่ชีวิตพอเพียง (แบรนด์ทิพวรรณ) กลุ่มวิสาหกิจมีแนวคิดในการดำเนินงานมาจากการที่นักวิจัย และนักวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี นำแนวคิดการเลี้ยงผึ้งมาแนะนำให้เลี้ยงในพื้นที่ รวมถึงมีการตรวจสอบคุณภาพ ของน้ำผึ้ง พบว่า มีคุณภาพในระดับที่เทียบกับระดับประเทศ ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 15 คน ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ได้แก่ สบู่เหลวน้ำผึ้ง ขมิ้น ว่านหางจระเข้ผสมเมล็ดทับทิม แชมพูน้ำผึ้ง ทับทิม ผสมเกษรบัว และอัญชัญสบู่ก้อนกลุ่สน้ำผึ้งขมิ้น น้ำผึ้งมะเฟือง น้ำผึ้งแตงกวา มะเขือเทศ มะละกอ และมีไม้ผล เป็นมะละกอฮอลแลนด์

จากประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จาก โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม เขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้นำความรู้จากการอบรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และนำมาถ่ายทอดให้กับชุมชน รวมถึงการพยายามเรียนรู้และพัฒนาสูตรด้วยตนเอง ปรับเปลี่ยนวิถี อาชีพจากไร่อ้อย มันสำปะหลัง เป็นเกษตรผสมผสาน และเปลี่ยนจากฟาร์มไก่มาเป็นฟาร์มเห็ด ก่อน เห็ด การแปรรูป เช่น น้ำพริกเห็ด แหนมเห็ดสมุนไพร และน้ำเห็ด รวมถึงการปรับสภาพของดิน การ ทำปุ๋ย ประเภทต่าง ๆ ทั้ง ปุ๋ยน้ำ พ.ด.2 ปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์ โดยมีเป้าหมายในการนำมาถ่ายทอด ให้กับชุมชน เพื่อ 1) สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม 2) สามารถมีความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และ 3) สามารถทำได้ตามเป้าหมาย

ผลงานโดดเด่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ (แบรนด์ทิพวรรณ) คือ ได้รับการยกย่องให้เป็น ปรากฏ์ดิน เป็นครู กศน. ในการถ่ายทอดองค์ความรู้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของ แบรนด์ทิพวรรณ คือ การมีความพยายาม และใช้ความพยายาม ด้วยตนเอง โดยการศึกษา สืบค้นอย่างต่อเนื่อง และการมีองค์ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรอย่างแท้จริง

ปัญหาที่มีผลต่อการดำเนินการ คือ อากาศซึ่งเปลี่ยนแปลงไปทำให้ผลผลิตไม่ออกตาม ช่วงเวลา อยากให้ทางศูนย์การเรียนรู้สนับสนุน 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยที่สอดคล้องกับพืชแต่ละชนิด การป้องกันแมลง การอบเห็ด ให้ไร่น้ำมัน 2) อยากได้การสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น เครื่องสไลด์ น้ำมันสำหรับเห็ดอบหรือเห็ดแปรรูป เครื่องกวนสบู่ 3) การสนับสนุนการดำเนินงานทั้งกระบวนการ กลางน้ำและปลายน้ำ การทำฉลากและบรรจุภัณฑ์ และการขอรับรองมาตรฐาน ออ. และ 4) อยากให้ ศูนย์ของฝากในพื้นที่โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีพื้นที่ ในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างประโยชน์ให้ชุมชนในการใช้วัตถุดิบในชุมชนมาผลิตเป็นสินค้า และความรู้เพิ่มเติมเพื่อขยายผลการดำเนินงาน เช่น การเลี้ยงหอยเชอร์รี่ทอง หอยขม

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ : นางวาสนา กราบเคหะ

สวนเขาชะงุ้ม Date Palm

หรือสวนอินทผลัมเขาชะงุ้ม

สถานที่ตั้ง :

เลขที่ 119 หมู่ที่ 5 ตำบลเขาชะงุ้ม

อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตร “เกษตรอินทรีย์”

ศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ทำเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐาน Q จากกรมวิชาการเกษตร โดยนางวาสนา กราบเคหะ เป็นเกษตรกรเครือข่ายขยายผลของศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ได้แรงบันดาลใจมาจากการอยากหาที่พักผ่อนในช่วงวัยเกษียณจึงเปลี่ยนจากการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานครแล้วมาทำสวนที่จังหวัดราชบุรี โดยสวนชื่อเขาชะงุ้ม Date Palm หรือสวนอินทผลัมเขาชะงุ้ม สวนนี้ปลูกอินทผลัมมาแล้ว 5 ปี สิ่งสำคัญคืออยากเปลี่ยนให้สวนสามารถสร้างรายได้ให้เป็น Passive income ทำสวนในพื้นที่ 10 ไร่ สายพันธุ์ที่ปลูกคือพันธุ์ฮาฮีลีและบาฮีลีแดงและพันธุ์โดแนซี่ ซึ่งพบว่าสวนแห่งนี้ได้รับความสนใจและเข้ามาเรียนรู้ของกลุ่มผู้สนใจทั่วไปตั้งแต่เริ่มวางแผนและปลูกอินทผลัมในปีที่ 1 ซึ่งเครือข่ายที่มาดูศึกษาดูงานก็จะมีทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไปและคนที่สนใจทำการเกษตร และเมื่อปีที่ผ่านมาได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์เรียนรู้ของพื้นที่ขยายผลของศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมหรือประชาชนที่เข้ามาเยี่ยมชมมาเป็นประจำช่วงที่มีผลออกจำหน่ายประมาณเดือนกรกฎาคมจะมีนักท่องเที่ยวหรือคนที่ชอบสวนเกษตรมาเที่ยวชมและซื้ออินทผลัมหน้าสวนเป็นจำนวนมาก แต่โดยปกติมีคนมาเรียนรู้ดูงานสัปดาห์หนึ่ง 2-3 รายเป็นประจำตลอดทั้งปี ส่วนใหญ่ที่มาดูจะมาดูเรื่องของการจัดการแปลง การจัดการปลูก การดูแลการให้น้ำ การใส่ปุ๋ยเพื่อนำไปปฏิบัติตาม

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวต่างชาติเริ่มเข้ามาเยี่ยมชมและซื้อผลไม้ที่สวน ไม่ว่าจะเป็นจากประเทศสวีเดนหรือเนเธอร์แลนด์ สวนแห่งนี้ปลูกแบบอินทรีย์ 100% และได้รับรองมาตรฐาน Q Thailand เรียบร้อยแล้ว การจำหน่ายผลผลิตจำหน่ายที่ตลาดเกษตรกรจำหน่ายในพื้นที่ศูนย์การศึกษาฯ เขาชะงุ้ม สำนักงาน กปร. และจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์ที่ส่งขายให้กับกลุ่มลูกค้าที่สนใจทั่วไป แต่โดยส่วนใหญ่ลูกค้าจะแวะมาซื้อที่หน้าสวนมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อมาท่องเที่ยวชมสวนด้วย

ความภาคภูมิใจ ที่ได้จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ เกิดจากการที่ทำสวนในพื้นที่แห่งนี้แล้วมีความสุขอยู่กับธรรมชาติและส่งต่อผลิตภัณฑ์อินทผลัมที่มีคุณภาพปลอดภัยถึงมือลูกค้า ทำให้ลูกค้าที่ได้รับสินค้ามีความสุขตามไปด้วย และอีกประการหนึ่งคือการทำให้มีสุขภาพที่ดีทางผู้ผลิตและผู้บริโภค และการได้เรียนรู้งานจากศูนย์การศึกษาฯ เขาชะงุ้ม สร้างความภาคภูมิใจให้ดำเนินตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยพ่อหลวงรัชกาลที่ 9

เป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม ของสวนมีความต้องการที่จะให้สวนอินทผลัมแห่งนี้เป็นที่รู้จักกับกลุ่มลูกค้าทั่วไปและโดยเฉพาะลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวและต้องการขยายให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจากอินทผลัมที่ปลูกไว้ในสวนและนอกจากนี้ยังจัดทำเป็นร้านค้าหรือเป็นศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อจะเป็นศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจมาเที่ยวชมสวนเกษตรแบบครบวงจร เพราะฉะนั้นเป้าหมายสูงสุดของสวนแห่งนี้นอกจากจะจำหน่ายผลผลิตแล้วยังต้องการให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นเกษตรแบบยั่งยืน หรือเกษตรที่เป็นเกษตรอินทรีย์ที่มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคและยังช่วยรักษาสีเขียวของสวนอีกด้วย

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ผลสำเร็จเกิดจากการทำงานจริงจังและได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ ฯ เขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และตัวเกษตรกรเองมีความสนใจในการพัฒนาให้สวนอินทผลัมแห่งนี้เป็นส่วนแห่งความสุขทำด้วยความสุขใจ และส่งต่อความสุขนี้ไปยังกลุ่มลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมสวน และนอกจากนี้ได้รับความรู้จากการไปศึกษาดูงานด้านการเกษตร และได้รับความรู้จากนักวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่บรรยายในเรื่องการปลูกอินทผลัม และสามารถสร้างรายได้มีตลาดที่แน่นอนทำให้มีแรงบันดาลใจในการหาพื้นที่เพื่อจะปลูกอินทผลัมให้ประสบความสำเร็จ

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น พบว่าในบางช่วงผลผลิตมีการประสบปัญหาจากสภาวะอากาศเปลี่ยนแปลง ภาวะภัยแล้ง ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ ทำให้ผลผลิตดอกหรือติดผลไม่สม่ำเสมอ อากาศร้อนจัดทำให้ผลผลิตได้ในปริมาณที่น้อย ปัญหาเรื่องโรคและแมลง โดยเฉพาะปัญหาดังมะพร้าวเข้าทำลายทะลายอินทผลัมที่ต้องใช้การดูแลจัดการอย่างใกล้ชิดและจัดการด้วยวิธีแบบเกษตรอินทรีย์ซึ่งต้องใช้ความอดทนอย่างสูงในการจัดการปัญหานี้

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ : นายสุกิจ สุภาพงศ์
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร
“สวนยายเหริญ”

สถานที่ตั้ง : เลขที่ 2/2 หมู่ 7 ตำบลเตาปูน
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตร “เกษตรผสมผสาน”

นายสุกิจ สุภาพงศ์ อดีตข้าราชการครูที่สอนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี จากโรงเรียนวัดเขาส้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้นำองค์ความรู้จากการเป็นครูผู้สอนและผู้เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงดิน (การเลี้ยงและใช้ประโยชน์จากมูลไส้เดือน) การใช้ไส้เดือนฝอยในการกำจัดศัตรูพืช การเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำน้อย การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ได้ผันตัวเองจากการเกษียณอายุราชการ สู่การยกระดับและพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร “สวนยายเหริญ” บนเนื้อที่ 10 ไร่ โดยการรวมกลุ่มเพื่อน ๆ และชาวบ้านในพื้นที่ที่เน้นการนำสมุนไพรมาแปรรูปเพื่อสุขภาพ รวมทั้งเครื่องดื่มต่าง ๆ พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ควบคู่ไปกับการเลี้ยงผึ้งชันโรง สำหรับผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจาก ไพล ขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อย เอ็นเหลื่อ ประกอบด้วย โลชั่นถนอมผิว สบู่สับปะรด แชมพู ครีมหาหน้า น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น น้ำมันนวดสมุนไพรชาดอกกาแฟและชาสมุนไพร น้ำผึ้งชันโรง โดยผลิตภัณฑ์ดังกล่าวถือเป็นสินค้า โอท็อปของจังหวัดราชบุรี ส่วนพื้นที่สวนรอบบ้านได้มีการปลูกพืชผักปลอดสารพิษเพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารของผึ้งและใช้ในการบริโภค สำหรับผลผลิตที่โดดเด่นจากการนำสมุนไพรมาแปรรูปของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร “สวนยายเหริญ” คือ น้ำมันไพล

เป้าหมายในการทำเกษตรผสมผสาน ภายใต้ วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร “สวนยายเหริญ” นายสุกิจ กล่าวว่า การได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชการที่ 9 เป็นหลักในการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคำสอนพออยู่แบบพอเพียง “พออยู่ พอดี พอมี พอกิน” และเลือกใช้พืชสมุนไพรเพื่อสุขภาพ พัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง พัฒนาสมุนไพรที่เป็นอาหารและเครื่องดื่มและพัฒนาผึ้งชันโรงที่มีอยู่ในชุมชน พื้นที่ มาใช้ประโยชน์โดยผ่านการแสวงหาองค์ความรู้จากหน่วยงานในพื้นที่มาต่อยอดสู่การแปรรูปเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ปลอดสารเคมี ราคาไม่แพงโดยมีหน่วยงานภาครัฐการรับรองคุณภาพ ได้แก่ อย. มพช. GAP PGS และ มาตรฐาน Q ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงด้านรายได้ของชุมชนและพื้นที่สิ่งนี้คือความสุขของข้าราชการที่เกษียณอายุราชการที่สามารถทำประโยชน์ให้กับชุมชนพื้นที่ที่ตนอาศัย

ผลงานโดดเด่นและความภูมิใจ ของนายสุรัตน์ มีดังนี้ 1) ปี 2565 ได้รับการจัดคะแนนยอดเยี่ยม Popular Vote เครื่องสำอาง ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP Product Champion) 2) ปี 2565 ได้รับอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กับผลิตภัณฑ์บำรุงผิว มาตรฐานเลขที่ มผช.551/2553 และผลิตภัณฑ์สบู่ก้อนกลีเซอรีน มาตรฐานเลขที่ มผช.665/2553 จากสำนักมาตรฐานอุตสาหกรรม จังหวัดราชบุรี 3) ปี 2565 เนเชอรัล มอยเจอร์ไรเซอร์ โคโคนัทออยล์ ตราโคโคพราวด์ ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับสี่ดาว ประเภทสมุนไพรไม่ใช่อาหาร โครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 4) ปี 2567 ได้ผ่านการประเมินคุณสมบัติการเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) จากสำนักงานเกษตรอำเภอโพธาราม 5) ปี 2567 ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดเกษตรกรตัวอย่าง “น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่เกษตรอย่างยั่งยืน” จากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6) ปี 2567 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ จากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 7) ปี 2567 ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับที่ 2 ในการแข่งขันการประกวดผังชั้นโรงในหมวด “ด้านการอนุมูลิสระ” จากศูนย์วิจัยผังพื้นเมืองและแมลงผสมเกสร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (ราชบุรี) 8) ปี 2567 วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรสวนยายเหริญ ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนามาตรฐานสำหรับธุรกิจเกษตรแปรรูปเป้าหมาย (เกษตรปลอดภัย GAP และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์) จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 9) ปี 2567 วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรสวนยายเหริญ ได้รับการรับรองมาตรฐานทางเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (มกษ.900 - 2564) ใบย่านางแดง 10) ปี 2567 วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรสวนยายเหริญ ได้ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนามาตรฐานสำหรับธุรกิจเกษตรแปรรูปเป้าหมาย (เกษตรปลอดภัย GAP และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์) ภายใต้โครงการยกระดับสินค้าเกษตรสู่อุตสาหกรรม จากสำนักส่งเสริมอุตสาหกรรม และ 11) ปี 2567 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับที่ 2 การประกวดน้ำผึ้งชั้นโรง ในหมวด “ด้านอนุมูลิสระ” ในงานสัปดาห์รหวานบ้านคา และได้รับรางวัลโล่เชิดชูเกียรติพร้อมประกาศนียบัตรจากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงาน ภายใต้ วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร “สวนยายเหริญ” ประสบความสำเร็จ คือ การได้รับสิ่งสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ คือ 1) องค์ความรู้ เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอด 2) เครือข่ายความร่วมมือที่ร่วมบูรณาการให้ความช่วยเหลือจากที่ศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี อุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรี พาณิชยจังหวัดราชบุรี เกษตรจังหวัดราชบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 3) ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่ปลอดภัยและมีใช้ได้ผล ราคาไม่แพงซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของสินค้าแต่ละชนิด

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้ คือ ปัญหาด้านโรงเรือนที่ได้มาตรฐานในการขอย. ของน้ำมันไพล จึงยากให้ทางศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งเครือข่ายในจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การขอมาตรฐาน ขย. เข้ามาให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังยากให้ทางโครงการฯ ช่วยเหลือเพิ่มเติมในเรื่องของช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มเติม ตลอดจนการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้เป็นสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนพื้นที่และจังหวัดราชบุรี

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ : นางสมคิด ทองสุข

โอคิดฟาร์ม

สถานที่ตั้ง :

เลขที่ 56 หมู่ 10 ตำบลเขาชะงุ้ม
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตร “เกษตรอินทรีย์”

นางสมคิด ทองสุข เป็นเกษตรกรเครือข่ายขยายผลของศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้แบ่งพื้นที่จากการทำไร่อ้อยบางส่วนมาปลูกผักสลัดอินทรีย์ปลอดสารพิษผสมผสานผักหลากหลายชนิดภายใต้ชื่อ “โอคิดฟาร์ม” อาทิ ผักบุ้งจีน ผักคะน้า ผักกาดขาว แพง ต้นหอม ถั่วพู มะเขือยาว บล๊อคโคลี เพื่อใช้ในการบริโภคเองในครัวเรือนเนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพ และส่วนหนึ่งก็ได้แบ่งปันให้กับญาติ พี่น้อง และเหลือก็ได้เก็บมาจำหน่าย โดยนางสมคิด ได้เข้าไปร่วมอบรมที่โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมัก การใช้ไส้เดือนฝอยในการกำจัดศัตรูพืช การปรับปรุงดิน (การเลี้ยงและใช้ประโยชน์จากมูลไส้เดือน) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษหลากหลายชนิดหมุนเวียนเก็บขายทำให้มีรายได้หมุนเวียนให้กับครอบครัวทั้งปี โดยผักที่ปลูกปัจจุบันมีการจัดส่งจำหน่ายที่ด้านหน้าโครงการพระราชดำริฯ รวมทั้งส่งจำหน่ายที่โรงพยาบาลโพธาราม และยังมีกลุ่มสมาชิกรับไปจำหน่าย นอกจากนี้ยังได้จำหน่ายให้กับผู้บริโภคที่รักสุขภาพอีกด้วย

เป้าหมายในการทำเกษตรอินทรีย์ ภายใต้ “โอคิดฟาร์ม” นางสมคิด กล่าวว่า การยึดแนวทาง “ทำเกษตรอินทรีย์ แบบ PGS เพราะอยากให้ทุกคนสุขภาพดี” ทั้งนี้ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งไม่เพียงทำให้ครอบครัวตนเองมีรายได้และความมั่นคงเท่านั้น ความมั่นคงดังกล่าวยังส่งต่อถึงความยั่งยืนด้านสุขภาพให้กับผู้บริโภคได้อีกทางหนึ่ง

ผลงานโดดเด่นและความภูมิใจ ของนางสมคิด มีดังนี้ 1) ปี 2564 ได้รับการติดตามระบบการผลิตตามมาตรฐานของมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทยระดับ 4 ดาว ประเภทผักผสมผสาน ชนิด กระเจี๊ยบ มะเขือ แตง ฟักทอง บวบ ถั่วพู กระบี่ กวางตุ้ง กะหล่ำปลี ผักบุ้งจีน 2) ปี 2565 ได้รับการติดตามระบบการผลิตตามมาตรฐานของมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย ระดับ 5 ดาว ประเภทผักผสมผสาน ชนิด กระเจี๊ยบ มะเขือ แตง ฟักทอง บวบ ถั่วพู กระบี่ กวางตุ้ง กะหล่ำปลี ผักบุ้งจีน 3) ปี 2565 ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 โครงการประกวดผลงานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเกษตรที่พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน จากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4) ปี 2567 ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกช 9000 – 2564 จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 5) ปี 2567 เป็นศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ จากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ 6) ปี 2567 ได้รับรางวัลโล่เชิดชูเกียรติพร้อมประกาศนียบัตรจากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านเกษตรผสมผสาน

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงาน ภายใต้อัตลักษณ์ “โอคิดฟาร์ม” ประสบความสำเร็จ คือ การยึดแนวคิดการพัฒนาที่ประกอบด้วย 4 แนวทางเป็นหลักในการดำเนินการ ดังนี้ 1) เป็นเกษตรกรเครือข่ายขยายผลและเข้าร่วมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS 2) มีการบริหารจัดการด้านผลผลิตและการตลาดทำให้มีรายได้ตลอดทั้งปี 3) พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน 4) ทำด้วยใจใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้ คือ ปัญหาด้านแรงงานสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่มีอายุ ส่วนสูงสนับสนุนที่อยากให้ศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับสนับสนุนเพิ่มเติม คือ การพัฒนาพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานและนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานกลับไปเป็นแนวทางในการพัฒนาให้กับพื้นที่อาศัยของตนเองต่อไป

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ : นายสุรัตน์ ฉายแก้ว
ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ : สวนผสมพอเพียงสุรัตน์
สถานที่ตั้ง : เลขที่ หมู่ 1 ตำบลเขาชะงุ้ม
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตร “เกษตรผสมผสาน”

นายสุรัตน์ ฉายแก้ว เป็นเกษตรกรเครือข่ายขยายผลของศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ผันตัวเองจากการทำนามาทำเกษตรผสมผสานที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน มีความตั้งใจในการเดินทางตามแนวทางนี้ เพราะมีใจรักปลูกไม้ผลทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก บนเนื้อที่ 4 ไร่ ซึ่งสามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปี ภายใต้ชื่อ “สวนผสมพอเพียงสุรัตน์” โดยได้ปลูกไม้ผลหลากหลายชนิดหมุนเวียนตามฤดูกาล อาทิ ฝรั่ง ลำไย มะม่วง มะขามยักษ์ มะพร้าว กระเทียม กล้วย ชมพู มะขามป้อม พุทรา นมสด เพื่อเป็นแหล่งอาหารให้กับตนเองและชุมชน รวมทั้งการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครอบครัว โดยนายสุรัตน์ได้นำองค์ความรู้จากการถ่ายทอดจากศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้านการพัฒนาพื้นที่ดินต้นเพื่อปลูกไม้ผลยืนต้น การเลี้ยงไส้เดือนดิน การขยายพันธุ์พืช การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ มาพัฒนาคุณภาพของผลผลิตไม้ผลในสวน สำหรับสวนผสมพอเพียงสุรัตน์มีไม้ผลที่โดดเด่น คือ กิ่งพันธุ์ไม้ผล ฝรั่งกิมจู ลำไยสด โดยมีช่องทางการจำหน่ายทางตรงจากสวนไปถึงผู้บริโภคเอง มีการจำหน่ายทางออนไลน์ อาทิ ไลน์ เฟสบุ๊ก

เป้าหมายในการทำเกษตรผสมผสาน ภายใต้ “สวนผสมพอเพียงสุรัตน์” นายสุรัตน์กล่าวว่า ความมุ่งมั่น ตั้งใจ และใจรัก คือแรงผลักดันที่สำคัญในการทำเกษตร โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว และยังแผ่ไปยังผู้สนใจในการเป็นศูนย์การศึกษาดูงาน และขณะนี้เป้าหมายที่จะต่อยอด คือ การทำสวนมะพร้าวน้ำหอม ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินงานโดยมีศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริเข้ามาช่วยเหลือในกระบวนการดำเนินงานเริ่มตั้งแต่ การปลูก การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ และการเก็บเกี่ยว

ผลงานโดดเด่นและความภูมิใจ ของนายสุรตน์ มีดังนี้ เป็นเกษตรกรเครือข่ายขยายผลของ ศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2566 เกษตรกรดีเด่น (จากองคมนตรี) และปี 2567 ได้รับรางวัลโล่เชิดชูเกียรติพร้อมประกาศนียบัตรจาก ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ด้านเกษตรผสมผสาน

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงาน ภายใต “สวนผสมพอเพียงสุรตน์” ประสบความสำเร็จ สำหรับนายสุรตน์ คือ การได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเกษตร ที่สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และการปรับระบบการผลิต ให้สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ ซึ่งนำมาสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับไม้ผลในสวนผสมพอเพียงสุรตน์ได้ มีผลผลิตหมุนเวียนทั้งปี มีความปลอดภัยต่อคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้ คือ แมลงวันทองเยอะซึ่งแมลงวันทอง ดังกล่าวถือเป็นศัตรูตัวร้ายของไม้ผลในสวนที่ทำให้ผลเน่า และร่วงหล่นก่อนที่จะได้เก็บผลผลิต จึงอยากให้ศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการป้องกันและกำจัดให้มีความเหมาะสมกับชนิด ของไม้ผล เพื่อการเพิ่มผลผลิตในสวน นอกจากนี้ยังอยากให้ทางโครงการฯ ช่วยเหลือเพิ่มเติมในเรื่อง ช่องทางการตลาดในการจำหน่ายไม้ผลในสวนเพิ่มเติมอีกด้วย

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ : นางสาวเนียง เกตุมณี

สวนพอเพียงยั่งยืน

สถานที่ตั้ง :

เลขที่ 12/1 หมู่ 3 ตำบลเขาชะงุ้ม

อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตร “เกษตรอินทรีย์”

นางสาวเนียง เกตุมณี ประธานเกษตรกรเครือข่ายขยายผลของศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อดีตผู้รับเหมาก่อสร้างที่ทำรับเหมามาจนถึงจุดอิ่มตัวได้ผันตัวเองสู่การทำเกษตรบนเนื้อที่ 8 ไร่ โดยมารับช่วงต่อจากพ่อแม่ที่มีอายุมากขึ้น รวมทั้งสุขภาพของตัวเองเริ่มไม่ค่อยแข็งแรง เดิมทางครอบครัวได้ทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยวโดยการปลูกข้าวโพดหวานที่ใช้สารเคมี ด้วยความมุ่งมั่นที่อยากจะเปลี่ยนจากการทำเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ นางสาวเนียงได้เข้าไปศึกษาองค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์จากทางศูนย์การเรียนรู้โครงการฯ อาทิ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การปรับปรุงดิน (การเลี้ยงและการใช้ประโยชน์จากมูลไส้เดือน) การใช้ไส้เดือนฝอยในการกำจัดศัตรูพืช การปลูกพืชผสมผสาน การปลูกหญ้าแฝก การเข้าอบรมเรื่องการพูดสื่อสาร การควบคุมระบบน้ำอัตโนมัติ และจากองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดดังกล่าวนางสาวเนียงจึงได้ตัดสินใจเปลี่ยนแนวคิดจากการทำเกษตรที่ใช้สารเคมีมาใช้สารธรรมชาติเพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ภายใต้ชื่อ “สวนพอเพียงยั่งยืน” ช่วงแรกเป็นการปลูกผักสลัด มะเขือ ข้าวโพดหวาน โดยทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักโฮมเมดใช้เองมีการแบ่งปันผลผลิตที่ได้ให้เพื่อนบ้านเพื่อการบริโภคมีการปลูกผักหลากหลายชนิดเพิ่มมากขึ้นจนได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ประกอบกับสภาวะการณปัจจุบันกระแสความตื่นตัวด้านสุขภาพของผู้บริโภคมีจำนวนเพิ่มขึ้นนางสาวเนียงจึงได้ส่งผลผลิตผักอินทรีย์ของสวนพอเพียงยั่งยืนให้ทางโรงพยาบาลในการทำอาหารให้กับผู้ป่วย และได้ส่งต่อผลผลิตไปจำหน่ายตามตลาดนัดต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรี อีกด้วย

เป้าหมายการทำเกษตรอินทรีย์ ภายใต้ “สวนพอเพียงยั่งยืน” นางสาวเนียงกล่าวว่า “สิ่งสำคัญกว่าการมีรายได้ คือ การแบ่งปันผักที่ปลอดภัยจากสารเคมีและยาฆ่าแมลงให้กับคนในท้องที่ของเราได้กิน มันเป็นความสุข” และมุ่งสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ PGS นอกจากนี้นางสาวเนียงยังมีความต้องการส่งต่อองค์ความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ ให้กับชุมชน ในการต่อยอดการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว รวมทั้งการเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ให้กับโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ ในการศึกษาดูงาน

ผลงานที่โดดเด่นและความภาคภูมิใจ ของนางสำเนียง มีดังนี้ 1) เป็นประธานเกษตรกรเครือข่ายขยายผลของศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2) ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกษ.9000 เล่ม 1 – 2552 จากกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ปี 2565 3) ได้รับการติดตามระบบการผลิตตามมาตรฐานของมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย ระดับ 5 ดาว ประเภทผักผสมผสาน ชนิด กวางตุ้ง คะน้า ผักบุ้ง ผักกาดขาว กะหล่ำปลี บล็อกโคลี จากสำนักพัฒนาที่ดิน 10 ในปี 2552 4) รางวัลชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดเกษตรกรต้นแบบตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 12 หมู่บ้าน จากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ 5) ปี 2567 ได้รับรางวัลโล่เชิดชูเกียรติพร้อมประกาศนียบัตรจากศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริของโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้านเกษตรอินทรีย์

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงาน ภายใต “สวนพอเพียงยั่งยืน” ประสบความสำเร็จเริ่มต้นจากการปรับแนวคิดสู่การทำเกษตรอินทรีย์และการกำหนดเป้าหมายสู่ความสำเร็จ ความมุ่งมั่นในการยกระดับความสามารถด้านการทำเกษตรอินทรีย์ของตนเองด้วยการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา โดยอาศัยความขยัน ประหยัด อดทน และกล้าเผชิญหน้าต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำเกษตรอินทรีย์โดยอาศัยแนวคิด ปลุกเอง ขายเอง ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ให้กับตนเองเฉลี่ยปีละ 240,000 บาทและส่งต่อรายได้สู่คนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง โดยมีแรงสนับสนุนที่เป็นกุญแจสำคัญคือ **องค์ความรู้และนวัตกรรม** ที่ได้รับการถ่ายทอดจากศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้คือ ปัญหาแรงงาน ส่วนสิ่งสนับสนุนที่อยากให้ศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับสนับสนุนเพิ่มเติม คือ องค์ความรู้จากวิทยากรด้านชีวภัณฑ์ในการแก้ปัญหาศัตรูพืชอย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย การลดต้นทุนในการใช้สารเคมีเพื่อช่วยยกระดับผลผลิตในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยการบูรณาการการทำงานภายใต้เครือข่ายความร่วมมือ อาทิ กรมวิชาการเกษตร เกษตรตำบล เกษตรจังหวัด สถาบันการศึกษา เป็นต้น

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ :

นายชวัลวิทย์ คล้ายอยู่
ศูนย์เรียนรู้ทางด้านพลังงาน
Biochar

สถานที่ตั้ง :

เลขที่ 13/2 หมู่ที่ 3 ตำบลเขาชะงุ้ม
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตร เป็นรูปแบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS

โดยนายชวัลวิทย์ คล้ายอยู่สมาชิกเครือข่ายเกษตรกรขยายผลของศูนย์เรียนรู้โครงการวิสาหกิจพื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นการจัดการเตรียมแปลงเกษตรอินทรีย์ และเป็นศูนย์สาธิตการกลั่นน้ำมันจากพลาสติก ทั้งนี้ในการผลิตพลังงานหรือ Biochar ต่าง ๆ ได้ใช้แหล่งวัตถุดิบที่ได้จากพื้นที่รอบศูนย์ของตัวเองไม่ว่าจะเป็นกิ่งไม้ เศษวัสดุเหลือทิ้งที่อยู่ในแปลง โดยลักษณะการปลูกพืชในพื้นที่รอบบ้านประมาณ 2 งานใช้หลักการปลูกพืชตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกไม้ 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง โดยเน้นไม้ยืนต้นบริเวณขอบแปลง เช่น ไม้ไผ่ มะขาม สัก ไม้ผล อาทิชมพู่มะม่วง มีการปลูกแบบผสมผสาน นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชผัก เช่น มะเขือเทศ ผักใบ อาทิผักเคล ฟักทอง และกล้วยหอม และยังมีการปลูกพืชผักสมุนไพรต่าง ๆ อีกหลากหลายชนิด การปลูกเป็นแบบอินทรีย์ที่เป็นรูปแบบการรับรองแบบมีส่วนร่วมพีจีเอสรูปแบบการจำหน่ายผลผลิตมีการนำมาจำหน่ายในโครงการของศูนย์เขาชะงุ้ม จำหน่ายตลาดนัด และมีลูกค้ามารับซื้อที่บ้าน

รายได้จากการขายพืชผักเดือนละประมาณ 7,000 บาท แต่อย่างไรก็ตาม นายชวัลวิทย์ คล้ายอยู่มีความสามารถในการเป็นที่ปรึกษาในการวางแผนและจัดการแปลงเกษตรอินทรีย์ให้กับกลุ่มเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจทั่วไป ทำให้มีรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัวต่อเดือนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 15,000 บาทถึง 20,000 บาทต่อเดือน

เกษตรกรเขาชะงุ้ม

เปลี่ยนเศษไม้เป็นถ่านชีวภาพผสมวัสดุปลูกผักไร้สารพิษ

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม

อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล

เป้าหมายของเกษตรกร คือการปลูกพืชผักแบบปลอดสารเคมีที่สามารถส่งต่อในด้านความมั่นคงทางอาหารของครอบครัวและชุมชน มีการขยายพื้นที่ปลูกออกไปเพื่อเพิ่มผลผลิตจากการที่ไปบริการในเรื่องของการวางแผนทำให้ชุมชนวางใจให้ช่วยในการทำการเกษตรในแปลงของเกษตรกรรายอื่น และสามารถแบ่งปันผลผลิตร่วมกัน

ผลงานที่โดดเด่น เป็นศูนย์ต้นแบบในเรื่องของการผลิต Biochar เรื่องพลังงานและการปลูกมะเขือเทศแบบอินทรีย์ การจัดการพื้นที่เกษตรแบบอินทรีย์ในแปลงที่ไปให้คำปรึกษา นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ที่ได้ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากคำแนะนำของศูนย์ศึกษาโครงการเขาชะจุ่มหรือ ปกร. ที่จะมาดูแลแปลงที่ทางคุณชวลิตวิทย์คล้ายอยู่ ได้ออกแบบแปลงให้

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จหนึ่ง 1) ความรู้ที่เกษตรกรมีและได้รับการถ่ายทอดมาจากศูนย์เรียนรู้ 2) การได้รับการสนับสนุนจากศูนย์การศึกษาเขาชะจุ่มหรือ 3) การมีเครือข่ายสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณบึงในเรื่ององค์ความรู้ด้านพลังงานการผลิตไบโอชาหรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาและอุปสรรค ในด้านการดำเนินงาน 1)ด้านการเกษตรมีปัญหาในส่วนของสภาพดินฟ้าอากาศซึ่งบางครั้งอาจจะต้องใช้การแก้ปัญหาโดยการจัดสร้างโรงเรือนหรือหาวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ต้นทุนก้อนใหญ่มาช่วยในการจัดการ 2) ต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานโดยเฉพาะการให้คำปรึกษาที่เป็นโครงการขนาดใหญ่กว่ากำลังของตนเองต้องใช้เงินลงทุนเยอะทำให้เกิดความล่าช้าและไม่เป็นไปตามแผน 3) พื้นที่ที่ตั้งอยู่ในแปลงเกษตรของตนเองเป็นพื้นที่ขาดแคลนน้ำทำให้มีปัญหาเรื่องการจัดการบ้างในบางฤดูกาล

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ :

นางสาวสมหมาย แดงชาติ
ฟาร์ม “สวนนิชา-อาร์โป

สถานที่ตั้ง :

เลขที่ 5/1 หมู่ที่ 3 ตำบลเขาชะงุ้ม
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตรเป็นแบบเกษตรอินทรีย์

ลักษณะการทำเกษตรเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ โดยนางสาวสมหมาย แดงชาติ เป็นเกษตรกรเครือข่ายขยายผลของศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีความตั้งใจในการทำงานการเกษตรแบบอินทรีย์ โดยปรับเปลี่ยนมาจากกรูปลูกแบบเดิมมา 5 -6 ปี แล้ว มีชื่อฟาร์มว่า “สวนนิชา-อาร์โป มีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ โดยได้ปลูกพืชผักหลากหลายชนิด อาทิ มะเขือเปราะ มะเขือยาว พืชผักล้มลุกชนิดต่าง ๆ โดยในระยะเริ่มต้นปลูกเพื่อจะทานเองในครอบครัว ปัจจุบันสามารถจำหน่ายผลผลิตทั้งในรูปแบบออนไลน์ ที่มีบริการจัดส่ง ขายในพื้นที่โครงการเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และไปขายที่สำนักงานกปร. กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีการนำผลผลิตไปขายยังโรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรีอีกด้วย ซึ่งทำให้มีรายได้ต่อการประกอบการผลิตประมาณ 30,000 บาท ทั้งนี้หนึ่งรอบการผลิตจะใช้เวลาประมาณ 3 เดือน องค์ความรู้จากศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เกษตรกรได้นำไปปรับใช้ อาทิ การทำปุ๋ยหมัก การเตรียมดิน การขยายพันธุ์พืช การจัดการแปลงแบบเกษตรอินทรีย์

ผลงานที่โดดเด่นและความภาคภูมิใจ ของนางสาวสมหมาย แดงชาติ คือได้ปลูกผักอินทรีย์ที่ปลอดภัยส่งตรงให้กับลูกค้าได้บริโภคพืชผักที่มั่นใจได้ว่าปลอดภัยทั้งคนรับประทานและคนปลูก นอกจากนี้ยังมีความภูมิใจในการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ในกลุ่มเครือข่ายและการได้รับการสนับสนุนจากศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มีเจ้าหน้าที่มาดูแลให้คำปรึกษาอย่างดีและสามารถให้คำปรึกษาได้ตลอดเวลา

ทั้งนี้ศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ส่งประชาชน หรือกลุ่มศึกษาดูงานที่สนใจมาศึกษาดูงานของศูนย์ฯ มาเรียนรู้ในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรอีกด้วยและนอกจากนี้นางสาวสมหมาย แดงชาติ ยังได้รับการสนับสนุนในการประกอบอาหารที่ใช้วัตถุดิบที่ปลูกของตนเองและในกลุ่มสมาชิกเครือข่าย สามารถส่งให้กับลูกค้าในชุมชนหรือกลุ่มคณะดูงานอีกด้วย

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของสวนนิชา-อาร์โป ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีแรงผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงจากการปลูกพืชแบบใช้สารเคมีปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์ และได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายกลุ่มสมาชิกและทีมที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงจากศูนย์เรียนรู้โครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ ของศูนย์ฯ ในด้านความรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองอีกด้วย นอกจากนี้พืชผักที่ปลูกแบบเกษตรอินทรีย์สามารถขายได้หมดหรือมีตลาดรองรับทำให้เป็นโอกาสที่ดีที่จะเป็นแรงผลักดันหนึ่ง และสามารถส่งต่อสินค้าที่เป็นที่ต้องการให้กับคนรักสุขภาพได้บริโภค

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสวนนิชา-อาร์โป คือปัจจุบันสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อนทำให้การพืชผักอาจมีความยุ่งยากในการดูแลบริหารจัดการ นอกจากนี้อาจจะมีความเสี่ยงเรื่องโรคแมลงที่เกิดขึ้นกับพืชผักได้บ้าง แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรก็ยังใช้วิธีการแบบธรรมชาติตามหลักการปลูกพืชผักแบบเกษตรอินทรีย์เพื่อช่วยลด ทั้งนี้เกษตรกรมีการได้รับองค์ความรู้จากหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่เข้ามาช่วยในการจัดการเรื่องโรคและแมลงที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์

➤ ประวัติความเป็นมา

ชื่อผู้นำศูนย์การเรียนรู้ : นายสมบุรณ์ ว่องประเสริฐ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักหลากหลายชนิด
ปลอดสารพิษสู่ชีวิตพอเพียง

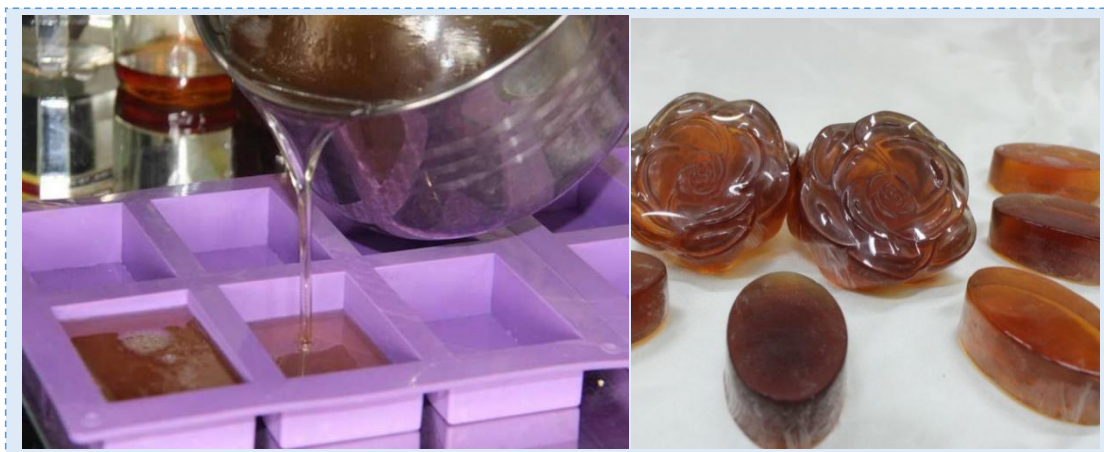
สถานที่ตั้ง : เลขที่ 99 หมู่ 8 ตำบลปากช่อง
อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

➤ ลักษณะการทำเกษตร “เกษตรอินทรีย์”

นายสมบุรณ์ ว่องประเสริฐ เป็นเกษตรกรตัวอย่างที่มีส่วนสำคัญ ในการขยายผลโครงการพัฒนาพื้นที่เขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและการอนุรักษ์ดินและน้ำ ประวัติโดยสังเขป: นายสมบุรณ์เป็นเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ที่ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่เขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในระยะแรก เมื่อมีการขยายผลโครงการ เขาได้กลายเป็นหนึ่งในเกษตรกรต้นแบบของโครงการ และได้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักหลากหลายชนิดปลอดสารพิษสู่ชีวิตพอเพียง (แบรนด์ทิพวรรณ) กลุ่มวิสาหกิจมีแนวคิดในการดำเนินงานมาจากการที่นักวิจัย และนักวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี นำแนวคิดการเลี้ยงผึ้งมาแนะนำให้เลี้ยงในพื้นที่ รวมถึงมีการตรวจสอบคุณภาพของน้ำผึ้ง พบว่า มีคุณภาพในระดับที่เทียบกับระดับประเทศ ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 15 คน ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ได้แก่ สบู่เหลวน้ำผึ้ง ขมิ้น วานหางจรเข้ผสมเมล็ดทับทิม แชมพูน้ำผึ้ง ทับทิมผสมเกสรบัว และอัญชัญ สบู่ก้อนกฤษศสีน้ำผึ้งขมิ้น น้ำผึ้งมะเฟือง น้ำผึ้งแตงกวา มะเขือเทศมะละกอและมีไม้ผล เป็นมะละกอฮอลแลนด์จากประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้นำความรู้จากการอบรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และนำมาถ่ายทอดให้กับชุมชน รวมถึงการพยายามเรียนรู้และพัฒนาสูตรด้วยตนเอง ปรับเปลี่ยนวิถีอาชีพจากไร่อ้อย มันสำปะหลัง เป็นเกษตรผสมผสาน และเปลี่ยนจากฟาร์มไก่มาเป็นฟาร์มเห็ด ก้อนเห็ด การแปรรูป เช่น น้ำพริกเห็ดแหนมเห็ดสมุนไพร และน้ำเห็ด รวมถึงการปรับสภาพของดิน การทำปุ๋ย

ผลงานที่โดดเด่น:

1. การพัฒนาระบบเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นการทำเกษตรผสมผสาน มีการจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วนตามหลักทฤษฎีใหม่

2. การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างระบบการกักเก็บน้ำและการใช้น้ำอย่างประหยัด รวมถึงการนำเทคนิคการจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่การเกษตรของตน

3. การอนุรักษ์ดินและปรับปรุงคุณภาพดิน โดยใช้เทคนิคการปลูกพืชหมุนเวียนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการปลูกพืชคลุมดิน ทำให้สามารถฟื้นฟูดินที่เสื่อมโทรมให้กลับมาอุดมสมบูรณ์

4. การเป็นวิทยากรและจุดเรียนรู้ โดยเปิดพื้นที่ของตนเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการทำเกษตรตามแนวพระราชดำริ

5. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรช่วยสร้างรายได้เพิ่มและลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาผลผลิต

นายสมบูรณ์ได้รับการยอมรับในฐานะเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการน้อมนำแนวพระราชดำริมาปรับใช้ในการทำการเกษตร จนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และยังสามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ในการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตได้อย่างดี

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของ

- รักในความเป็นเกษตรกร มีความสุขและความภูมิใจสิ่งที่ทำ
- มีความขยัน อดทน มีความมุ่งมั่นในความเป็นเกษตรกร
- พัฒนตนเองอยู่เสมอ หมั่นค้นหาความรู้ใหม่ ๆ
- ต่อยอดจากผลผลิตทางการเกษตรโดยการแปรรูปเพื่อการเพิ่มมูลค่าจากผลผลิต
- ห่วงใยในความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภคตั้งมั่นในการประกอบอาชีพเพื่อให้ครบถ้วนอยู่ได้อย่างมีความสุข บนพื้นฐานของความพอเพียง
- ขยายผลความสำเร็จสู่ชุมชน และเยาวชนรุ่นหลังเพื่อความเข้มแข็งของอาชีพเกษตรกร

**ผลการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
(สำหรับคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ)**

การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สำหรับคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อสัมภาษณ์จากหน่วยงานหลักและหน่วยงานบูรณาการในพื้นที่ที่ร่วมในการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ จำนวน 14 คน ประกอบด้วย

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี
2. รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี
3. รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
4. ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ 5 สำนักงาน กปร.
5. เกษตรจังหวัดราชบุรี
6. ประมงจังหวัดราชบุรี
7. เกษตรอำเภอโพธาราม
8. ปศุสัตว์จังหวัดราชบุรี
9. ป่าไม้จังหวัดราชบุรี
10. ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าวราชบุรี
11. ผู้อำนวยการโครงการชลประทาน
12. ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาที่ดินเขต 10 กรมพัฒนาที่ดิน
13. ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร จังหวัดราชบุรี
14. ผู้อำนวยการโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โดยนำเสนอผลสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการดำเนินงาน ได้สะท้อนความคิดเห็นถึงทิศทางการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทโครงการฯ การขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงานโครงการฯ ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากการดำเนินงานโครงการฯ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคที่ส่งผลต่อปัจจัยแห่งความสำเร็จ พร้อมแนวทางแก้ไขเพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการฯ มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นซึ่งสรุปผลตามประเด็นการสัมภาษณ์ได้ดังนี้ ดังนี้

1. จากวิสัยทัศน์ภายใต้แผนแม่บทของโครงการฯ “เป็นแหล่งศึกษาและพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริในการพัฒนาที่ดินเสื่อมโทรมอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในมุมมองของคณะกรรมการโครงการฯ มีความเห็นตรงกันว่าการดำเนินงานของโครงการฯ ในปัจจุบันมีความสอดคล้องตามวิสัยทัศน์ภายใต้แผนแม่บทของโครงการฯ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

- **เป็นแหล่งศึกษาและพัฒนาที่ดินเสื่อมโทรม** โดยโครงการฯ ได้ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร (รัชการที่ 9) ที่ทรงพระราชดำริให้ตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งศึกษาวิจัย และสาธิตทดสอบวิธีการฟื้นฟู ปรับปรุงที่ดินเสื่อมโทรมให้สามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้ ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่โครงการ 869 ไร่ 3 งาน 27.4 ตารางวา

มีพื้นที่ขยายผล 12 หมู่บ้านรอบโครงการฯ ในตำบลเขาชะงุ้ม จากพื้นที่ดินเสื่อมโทรมทางโครงการฯ มุ่งเน้นทำ **การศึกษา ทดลอง วิจัย และสาธิต** หาสาเหตุของการเสื่อมโทรมของดินให้กลับมา มีความอุดมสมบูรณ์และสามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้อย่างยั่งยืนโดยผ่านกระบวนการศึกษา ทดลอง วิจัย สาธิต โดยบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา ส่งผลให้พื้นที่โครงการฯ และหมู่บ้านรอบโครงการฯ มีสภาพที่เหมาะสมในการทำเกษตร มีระบบการอนุรักษ์ดิน และน้ำ ตลอดจนการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ ซึ่งจากการผลสำเร็จของดำเนินงานโครงการที่ผ่านมาพบว่า จำนวนพื้นที่ของป่าเต็งรังลดลงขณะที่พื้นที่ป่าเบญจพรรณมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของตนเองโดยมีเขตชลประทาน ประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 40,000 ไร่ ส่งผลให้ประชาชน เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

- **เป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ** โดยโครงการฯ เป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาที่ดินและการส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืน การส่งเสริมให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับเกษตรกร นักวิชาการ ประชาชนทั่วไป เพื่อเรียนรู้และนำแนวทางการพัฒนาที่ดินกลับไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ตนเองเกิดเกษตรกรต้นแบบมากกว่า 10 กลุ่ม ที่มีการดำเนินการครบห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งจากผลสำเร็จที่ผ่านมาโครงการฯ ได้จัดทำ **“พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต”** เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ มีองค์ความรู้/เทคโนโลยี ที่ครอบคลุมทั้งมิติด้านการพัฒนาที่ดิน การพัฒนาแหล่งน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม การเกษตร ปศุสัตว์ ประมง เชื่อมโยงสู่การพัฒนาอาชีพบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ยังมีการส่งต่อองค์ความรู้/เทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านการเกษตรไปยังโรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้กับนักเรียน

- **ความยั่งยืนของพื้นที่** ซึ่งจากการดำเนินงานของโครงการฯ พบว่า ผลสำเร็จของการดำเนินงานมุ่งเน้นการสร้างความยั่งยืนของพื้นที่ใน 3 มิติ คือ **มิติที่ 1 ความยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติ** โดยการฟื้นฟูอนุรักษ์ดิน น้ำ และป่าไม้ให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน **มิติที่ 2 ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ** โดยการส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืนให้กับเกษตรกร เพื่อสร้างรายได้และอาชีพ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน **มิติที่ 3 ความยั่งยืนด้านสังคม** โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีความอยู่ดีมีสุข สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. บทบาทของคณะกรรมการโครงการฯ ต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการฯ ในมุมมองของคณะกรรมการโครงการฯ มีความเห็นตรงกันว่า โครงสร้างของคณะกรรมการโครงการฯ มีองค์คณะครบถ้วนดีมาก มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าสภาพัฒนาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี ทำให้สามารถกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่ตรงกับสภาพปัญหาของพื้นที่อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังสามารถประสานงานกับส่วนราชการในพื้นที่ ในการหนุนเสริมการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดีอีกด้วย แต่ปัญหาที่พบที่ทางคณะกรรมการโครงการฯ เห็นตรงกัน คือ ในปัจจุบันมีการจัดประชุมคณะกรรมการโครงการฯ จำนวนน้อยครั้งเกินไปโดยเฉพาะกลุ่มผู้บริหารที่เข้ารับตำแหน่งใหม่อาจจะยังไม่ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งกรอบยุทธศาสตร์ภายใต้แผนแม่บทของโครงการฯ อย่างชัดเจนเนื่องจากมีการโยกย้ายตำแหน่งกันบ่อย

3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการฯ ในมุมมองของคณะกรรมการโครงการฯ มีความเห็นตรงกันว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการมีหลายประการ คือ **1) พระราชดำริ** ที่ทรงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมและการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน เป็นหลักยึดโยงหรือเป้าหมายเดียวกันโดยมี 3 หลักคิด คือ การพัฒนาตามภูมิสังคม การใช้การศึกษาวิจัยเพื่อให้รู้จริง และการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง **2) การศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ** โดยโครงการฯ มีการศึกษาและวิจัยอย่างละเอียดเกี่ยวกับสภาพดิน ปัญหา และวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม จนเกิดเป็นห้องเรียนธรรมชาติให้กับประชาชนในพื้นที่และประชาชนทั่วไป **3) การบูรณาการความร่วมมือ** โดยโครงการฯ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ การบูรณาการความรู้และทรัพยากรกับหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งมีคณะกรรมการโครงการฯ ซึ่งมีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีคณะกรรมการกำกับติดตามเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ ภายใต้แผนแม่บทโครงการฯ นอกจากนี้ยังมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ติดตามอย่างใกล้ชิด **4) การมีส่วนร่วมของประชาชน** โดยโครงการฯ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เข้ามาร่วมในการดำเนินงาน และเรียนรู้เทคนิคทางด้านการเกษตรที่เหมาะสม โดยผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือเทคโนโลยี ทำให้เกิดการขยายผลและการนำไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ **5) การขยายผลและการเผยแพร่ความรู้** โดยโครงการฯ ได้ขยายผลความสำเร็จไปสู่เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงาน รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ให้กับประชาชนทั่วไป **6) การได้รับการสนับสนุนงบประมาณ** โดยการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และหน่วยงานร่วมบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทของโครงการฯ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไขจากการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการฯ ในมุมมองของคณะกรรมการโครงการฯสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

4.1 ปัญหา

- **ด้านบุคลากร** โดย 1) การเปลี่ยนแปลงบุคลากรบ่อยครั้งในหน่วยงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความต่อเนื่องของโครงการ โดยบุคลากรใหม่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และทำความเข้าใจในรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความล่าช้า 2) การเปลี่ยนแปลงระดับการบริหารในชุดอนุกรรมการโครงการฯ ซึ่งส่งผลให้เห็นและมุมมองในการตัดสินใจต่อการดำเนินงานโครงการเปลี่ยนแปลงไป 3) แนวคิดและทัศนคติของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่ไม่ตรงตามแนวทางการพัฒนา เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ภายใต้แผนแม่บท 4) สมรรถนะของบุคลากรที่ต้องเพิ่มเติมเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

- **ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการ** โดย 1) ด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล บางครั้งทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน 2) รูปแบบการนำเสนอสื่อ หรือองค์ความรู้ที่ยังไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างระหว่างวัย

- **ปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้** อาทิ สภาพดินฟ้าอากาศ ภาวะโลกร้อน การจัดการพื้นที่โครงการฯ ที่มีขนาดใหญ่และแปลงสาธิตที่หลากหลาย

4.2 แนวทางแก้ไข

- **ด้านบุคลากร** โดย 1) พัฒนากำลังคนให้มีทักษะการทำงาน ให้มีความเชี่ยวชาญเพื่อการขยายผลเพิ่มขึ้น ทั้งการขยายผลด้านเกษตรอินทรีย์ มีการจัดการดิน ปุ๋ยชุมชน หรือจัดตั้งเป็นโรงเรียนเกษตรหรือศูนย์การจัดการศัตรูพืชชุมชน 2) การส่งเสริมการถ่ายทอด ต่อยอดองค์ความรู้หรือเทคโนโลยีให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อสร้างความยั่งยืนในอาชีพ หรือขยายผลไปสู่หมู่บ้านรอบศูนย์

- **ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการ** โดย 1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ให้เกิดการพัฒนา ต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร 2) การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการบริหารจัดการแปลงอย่างครบวงจร อาทิ เทคโนโลยีการจัดการดินและน้ำ เทคโนโลยีการจัดการพืช และเทคโนโลยีการจัดการผลผลิต 3) การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองทางการตลาด การสร้างแบรนด์สินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต 4) ควรมีการประชุมคณะอนุกรรมการโครงการฯ เพื่อกำกับติดตามในทุกไตรมาส

ความเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโครงการฯและการขยายผล หลังจากการประเมินปี 2554

จากผลการศึกษาการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า เกิดความเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโครงการฯ และการขยายผล หลังการประเมิน ในปี 2554 สรุปได้ดังนี้

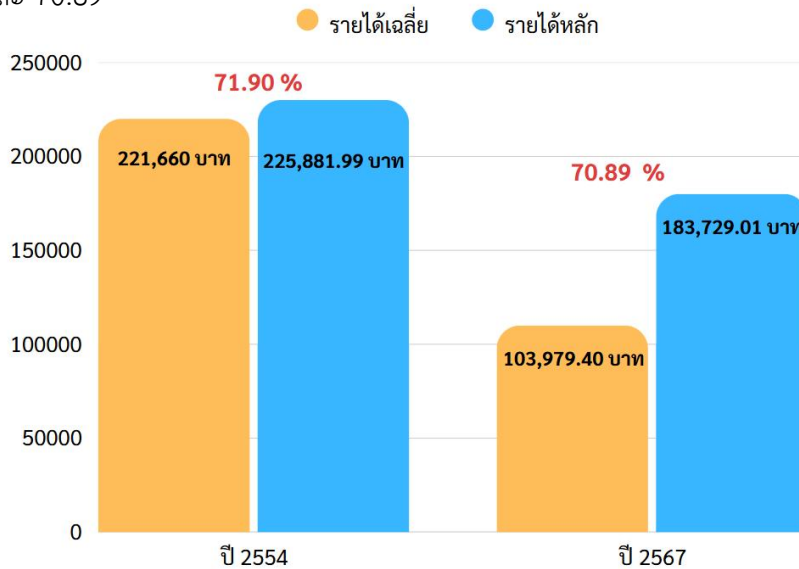
► **ด้านการเก็บข้อมูล** พบว่า ในปี 2554 ประชากรในการประเมินผลการศึกษาการประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการฯ (2) กลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้นำกลุ่ม และ (3) กลุ่มประชาชนหมู่บ้านรอบโครงการฯ ปี 2557 ประชากรจำนวน 6 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มประชาชนตำบลเขาชะงุ้ม (2) กลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินการ (4) กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โรงเรียนรอบศูนย์ฯและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (5) กลุ่มผู้นำศูนย์เรียนรู้ 10 ศูนย์เรียนรู้ (6) กลุ่ม คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการฯ

ประชากร

ปี 2554	ปี 2567
(1) กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการฯ	(1) กลุ่มประชาชนตำบลเขาชะงุ้ม
(2) กลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้นำกลุ่ม	(2) กลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(3) กลุ่มประชาชนหมู่บ้านรอบโครงการฯ	(3) กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินการ
	(4) กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โรงเรียนรอบศูนย์ฯและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
	(5) กลุ่มผู้นำศูนย์เรียนรู้ 10 ศูนย์เรียนรู้
	(6) กลุ่ม คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการฯ

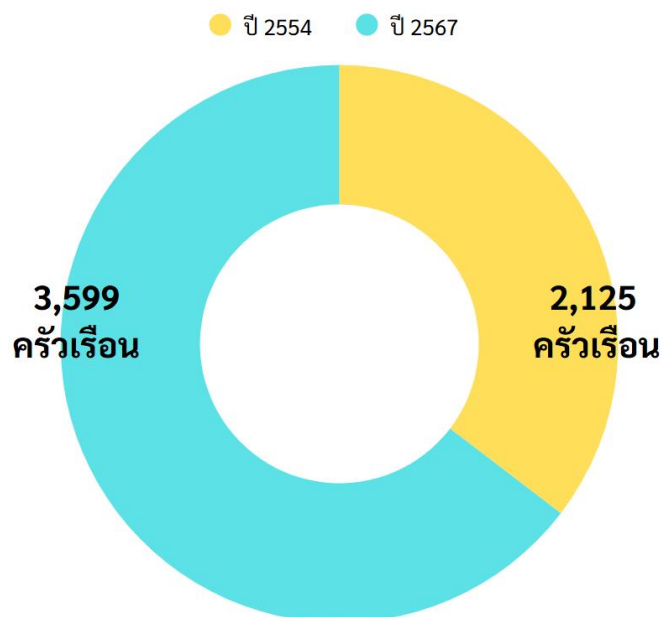

▶ **ด้านเศรษฐกิจ** พบว่า รายได้เฉลี่ยของชุมชนปี 2554 อยู่ที่ 221,660 บาท โดยเป็นรายได้จากการเพาะปลูกมากที่สุดเฉลี่ย 225,881.99 บาทคิดเป็นร้อยละ 71.90 ในปี 2557 รายได้เฉลี่ยของชุมชนอยู่ที่ 103,979.40 บาท เป็นรายได้จากการเกษตร(ปลูกพืช) มากที่สุดเฉลี่ย 183,729.01 บาท คิดเป็นร้อยละ 70.89

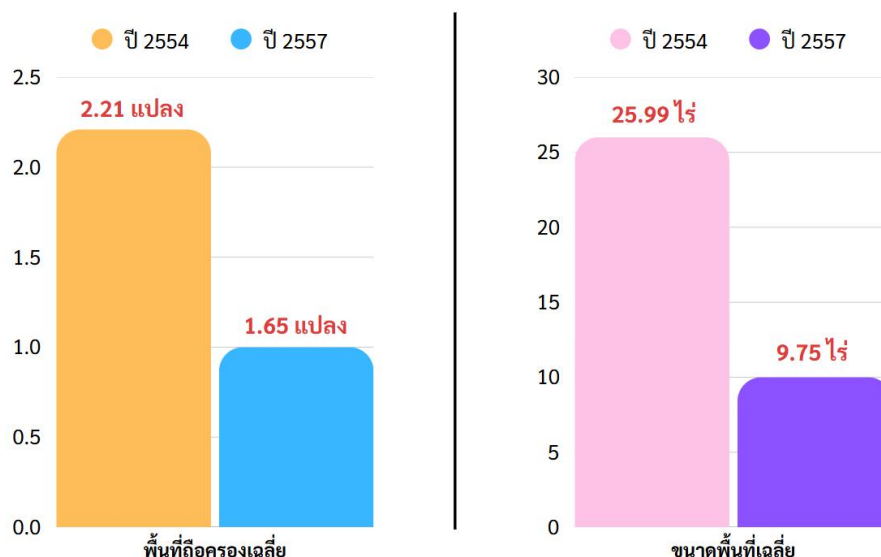

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจดังกล่าวอาจสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. การขยายตัวของครัวเรือนเพิ่มขึ้น เนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร ตลอดจนทัศนคติในการดำเนินชีวิต และค่านิยมสมัยใหม่ ส่งผลต่อโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงขนาดของ ครัวเรือน หลังการประเมินปี 2554 ดังนี้

2. การขยายตัวของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อการถือครองที่ดินและขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินลดลงหลังการประเมินปี 2554 สาเหตุอาจสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการขยายตัวของครัวเรือนส่งผลให้ที่ดินถูกแบ่งให้ลูกหลายคน ทำให้แต่ละคนได้รับส่วนแบ่งที่ดินขนาดเล็กลงซึ่งส่งผลต่อขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินลดลงด้วย นอกจากนี้อาจเกิดจากการขายที่ดินบางส่วนเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ รวมทั้งการแบ่งขายที่ดินบางส่วนเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจ

3. รายได้ของครัวเรือนลดลงอาจสัมพันธ์กับปัจจัยด้านผลกระทบจากโควิด-19 ปัญหาภาคเกษตรราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูงและภัยธรรมชาติที่ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโดยสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยหรือไม่มีรายได้เพิ่มขึ้น

ปี 2554

- รายได้เฉลี่ยไม่ผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (คนละ 23,000 บาท/ต่อปี) **59.80 %**
- รายได้ไม่เพียงพอ และไม่เหลือเก็บ **(43.30 %)**

ปี 2567

- รายได้เฉลี่ย (ต่อเดือน) ต่ำกว่า 5,000 บาท **(31.27 %)**
- รายจ่ายเฉลี่ย (ต่อเดือน) 5,000 - 10,000 บาท **(39.89 %)**
- รายได้เพียงพอ และไม่เหลือเก็บ **(54.45 %)**

การประเมินประโยชน์สุขของประชาชนในพื้นที่ ในปี 2554 ไม่มีการประเมินผลในมิติด้านประโยชน์ สุขของประชาชนในพื้นที่ ส่วนผลการศึกษาปี 2554 กับปี 2557 ที่สอดคล้องกัน คือ การได้รับการสนับสนุน ด้านองค์ความรู้ การได้รับการสนับสนุนด้านการเกษตรและทรัพยากร และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผลการศึกษากลุ่มเจ้าหน้าที่ พบว่า มีผลการศึกษาที่สอดคล้องกันระหว่างปี 2554 กับปี 2557 ในด้านการบริหารจัดการองค์กร และประเด็นปัญหาที่พบในกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่สอดคล้องกัน คือ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร นอกจากนี้การประเมินผลโครงการฯ ในมิติเจ้าหน้าที่ในปี 2557 ยังมีประเด็นเพิ่มเติมจากปี 2554 คือ ประเด็นด้านประสบการณ์ การพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี และการต่อยอดขยายผลสู่การพัฒนาในพื้นที่

จากผลการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโครงการฯ และการขยายผลหลังการประเมินในปี 2554 ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง การพัฒนาจากพื้นที่เสื่อมโทรมสู่พื้นที่ต้นแบบแห่งความอุดมสมบูรณ์และความสุข สะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงมีวิสัยทัศน์อันยาวไกลในการพัฒนาประเทศ พื้นที่เกิดเปลี่ยนแปลงในมิติผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และ ผลกระทบ (Impact) อย่างมีนัยสำคัญในด้าน ต่าง ๆ ได้ดังนี้

▶ **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

ผลผลิต (Output) เกิดพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่เคยเป็นภูเขาหัวโล้นกลายเป็นพื้นที่สีเขียว เกิดแหล่งน้ำขนาดเล็กกระจายทั่วพื้นที่ เช่น ฝาย อ่างเก็บน้ำ และระบบกระจายน้ำ มีการปลูกพืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลาดชันเพิ่มขึ้นและเกิดแปลงสาธิตการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

ผลลัพธ์ (Outcome) ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศฟื้นคืน พันธุ์พืชท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเกิดแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้ำตลอดปี ลำห้วยที่เคยแห้งขอดกลับมีน้ำไหลแม่ในฤดูแล้ง อุณหภูมิในพื้นที่ลดลงจากการเพิ่มพื้นที่ป่า

ผลกระทบ (Impact) เกิดแหล่งดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ที่ช่วยลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระบบนิเวศโดยรวมมีความสมดุลขึ้น นำไปสู่การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในระยะยาว พื้นที่โครงการฯ กลายเป็นต้นน้ำสำคัญที่หล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบและเกิดระบบการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำที่ยั่งยืนและเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น

▶ **ด้านการเกษตรและการพัฒนาอาชีพ**

ผลผลิต (Output) เกิดศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรตามแนวพระราชดำริ มีแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร มีการส่งเสริมอาชีพเสริมให้กับประชาชนในพื้นที่ และมีการพัฒนาพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

ผลลัพธ์ (Outcome) ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น จากการใช้เทคนิคการเกษตรที่เหมาะสม ต้นทุนการผลิตลดลงจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมและ มีผลผลิตเกษตรอินทรีย์และสินค้าแปรรูปที่ได้มาตรฐาน

ผลกระทบ (Impact) เกิดความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือน ชุมชน และโรงเรียน สามารถพึ่งพาตนเองด้านอาหารได้ ลดการย้ายถิ่นของคนรุ่นใหม่เข้าสู่เมืองใหญ่ มีการกลับคืนถิ่นมาทำเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น เกิดระบบเกษตรกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและมลพิษจากการเกษตร สร้างแบรนด์สินค้าเกษตรคุณภาพจากโครงการฯ ที่เป็นที่ยอมรับในตลาดระดับประเทศ

▶ **ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม**

ผลผลิต (Output) มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนและแหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต มีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพประชาชนในพื้นที่

ผลลัพธ์ (Outcome) ชุมชนมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานในพื้นที่ลดลง รายได้เพิ่มและค่าใช้จ่ายลดลงจากการได้รับองค์ความรู้และปัจจัยสนับสนุนจากโครงการฯ

ผลกระทบ (Impact) เกิดชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ประชาชนในพื้นที่ มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาสังคมลดลง เช่น ปัญหายาเสพติด ความขัดแย้งในชุมชนลดลง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต และเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ และพัฒนาที่ยั่งยืนระหว่างชุมชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง

▶ **ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการเรียนรู้**

ผลผลิต (Output) เกิดการพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติและระบบนิเวศ มีศูนย์การเรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ มีการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและเยาวชนให้เป็นนักร้องความหมายธรรมชาติและมีการพัฒนาจุดชมวิวและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ผลลัพธ์ (Outcome) มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ชุมชน มีจำนวนผู้เข้าชมศูนย์การเรียนรู้และร่วมกิจกรรมศึกษาดูงานเพิ่มขึ้น และเกิดธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน

ผลกระทบ (Impact) โครงการฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาตามแนวพระราชดำริที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ เกิดการกระจายรายได้ในชุมชนอย่างทั่วถึงผ่านห่วงโซ่อุปทานด้านการท่องเที่ยว ชุมชนมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมเยาวชน และคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืน

▶ **ด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม**

ผลผลิต (Output) มีแผนแม่บทโครงการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำหนดทิศทางพัฒนาโครงการฯ และมีการทบทวนและปรับปรุงทุก 5 ปี

ผลลัพธ์ (Outcome) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมของ โครงการฯ เกิดการบูรณาการงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมเกิดขึ้นอย่าง เป็นระบบ

ผลกระทบ (Impact) เกิดรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนที่เป็นต้นแบบสำหรับพื้นที่อื่น เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคประชาชนจนนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและปรับตัวต่อความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่าง เข้มแข็ง

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภोधุดดารา จังหวัดราชบุรี ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2528 โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่ พัฒนาพื้นที่ให้เป็นต้นแบบในการศึกษาและทดลองวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมด้วยวิธีการทางธรรมชาติ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ ความสำเร็จของโครงการฯ ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องในทิศทางของการดำเนินงานของแผนปฏิรูปราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กับแผนแม่บทของโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ.2562 – 2564 เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและความยั่งยืนของการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ผ่านการบูรณาการภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การประสานงานของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับประเทศและระดับโลก

ตลอดระยะเวลากว่า 39 ปีที่ผ่านมา ทางสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในปีงบประมาณ 2554 พบว่าการดำเนินงานฯ มีความสอดคล้องกับ แนวพระราชดำริ สอดคล้องตามกรอบแผนแม่บทของโครงการฯ มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโครงการฯ อย่างไรก็ตาม ในสภาวะการณ์ ปัจจุบัน โครงการฯ มีการเปลี่ยนแปลงบริบททางด้าน บุคลากร สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการดำเนินการประเมินผลโครงการฯ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการโดย ในปีงบประมาณ 2567 สำนักงาน กปร. เห็นสมควรให้มีการประเมินประโยชน์สุขของชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมของราษฎรในพื้นที่โครงการฯ และใกล้เคียงตลอดจนการค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จ ข้อจำกัด และบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการและขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินจะช่วยให้เห็นถึงรูปแบบสำหรับการติดตามประเมินโครงการฯ มีการศึกษาจำแนกเป็น 2 ลักษณะ ประกอบด้วย (1) การศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของตำบลเขาชะงุ้ม ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน

โครงการที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลา 3 - 5 ปี ที่ผ่านมา (2562 – 2566) แผนปฏิบัติการสำนักงาน กปร. แผนพัฒนาโครงการฯ ผลการศึกษาแต่ละกลุ่มสรุปได้ดังนี้

▶ ผลการศึกษากลุ่มประชาชนตำบลเขาชะงุ้ม

จำนวน 12 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำออก หมู่ที่ 2 บ้านเขาเสด็จ หมู่ที่ 3 บ้านเนินสูง หมู่ที่ 4 บ้านเขามะเกลือ หมู่ที่ 5 บ้านเขาชะงุ้ม หมู่ที่ 6 บ้านหนองโบสถ์ หมู่ที่ 7 บ้านเขาส้ม หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะค่า หมู่ที่ 9 บ้านพุปลั่ง หมู่ที่ 10 บ้านระฆังทอง หมู่ที่ 11 บ้านขัดวันอน หมู่ที่ 12 บ้านเขาหยอง สรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 371 คน จากตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าเป็นเพศหญิง 66.85% เพศชาย 33.15% อายุส่วนใหญ่ อายุ 55 ปีขึ้นไป (53.37%) รองลงมาคืออายุ 45-55 ปี (27.49%) ที่อยู่อาศัยตามหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 มากที่สุด (13.48%) รองลงมาหมู่ที่ 8 (10.78%) ไม่เป็นสมาชิกเกษตรกรหรือขายมากที่สุด 62.53% เป็นสมาชิก 37.47% สถานะบ้านพัก มีบ้านพักเป็นของตนเอง/ครอบครัวมากที่สุด 97.30% เช่าผู้อื่น 2.70% สถานภาพในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครอบครัว 52.29% เป็นสมาชิกในครอบครัว 39.08% มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ร่วมกัน 4 คน (23.18%) ระดับการศึกษา ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษามากที่สุด 66.58% ระดับมัธยมศึกษา 17.79% นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด 98.65% มีรายได้ครัวเรือน (ต่อเดือน) ต่ำกว่า 5,000 บาทมากที่สุด (31.27%) รองลงมาคือ รายได้ 5,001-10,000 บาท (28.84%) อาชีพหลักคือเกษตรกร (ปลูกพืช) มากที่สุด (52.02%) และ อื่นๆ เช่น แม่บ้านรับจ้างทั่วไป (21.29%) อาชีพรอง ไม่มีอาชีพรองมากที่สุด (39.08%) รองลงมาคือ เลี้ยงสัตว์ (23.45%) มีแหล่งรายได้หลักในครอบครัวคือการเกษตร (ปลูกพืช) 70.89% ส่วนรายจ่ายครอบครัว (ต่อเดือน) 5,001-10,000 บาท มากที่สุด (39.89%) การถือครองที่ดินส่วนใหญ่ถือครอง 1 แปลง ซึ่งมีขนาดที่ดินถือครองเฉลี่ย 9.75 ไร่ และส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนด (90.57%) โดยการใช้ที่ดิน ส่วนใหญ่ใช้ทำการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ด้านการใช้ปุ๋ยทางการเกษตร พบว่าใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 54.69 กระสอบ/ปี ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 33.39 กระสอบ/ปี (เช่น ขี้วัว ขี้ไก่) ด้านแหล่งน้ำจะใช้น้ำประปาหมู่บ้านเป็นหลัก และน้ำดื่มส่วนใหญ่ซื้อน้ำดื่มจากแหล่งจำหน่าย ส่วนด้านการเกษตรพบว่า มีน้ำทำการเกษตรเพียงพอตลอดปี 47.93% ส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายเรื่องน้ำ (54.72%) ด้านภาวะเศรษฐกิจครัวเรือน พบว่า รายได้เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ (54.45%) โดยส่วนใหญ่ไม่มีเงินออม (87.60%) และสถานะหนี้สินมีหนี้สิน 66.58% โดยเป็นหนี้ในระบบส่วนใหญ่ (ธ.ก.ส., ธนาคารต่างๆ, กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ)

► **ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ซึ่งประกอบด้วย 5 มิติ โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ในแต่ละมิติดังนี้**

มิติที่ 1 ด้านคุณภาพชีวิต ด้านคุณภาพในการดำรงชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) ประชาชนมีความสุขในการดำรงชีวิต (ค่าเฉลี่ย 3.81) มีการจัดสรรเวลาทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว และชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.71) แต่การนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีจากโครงการฯ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) ด้านความปลอดภัยในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่ไม่เคยประสบเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในรอบ 3-5 ปีที่ผ่านมา (84.91%) แต่ปัญหาเสพติดในชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด (56.60%) ด้านประโยชน์สุขส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้เพียงพอ (89.76%) มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย (96.77%) และเข้าถึงอาหารที่ถูกสุขลักษณะ (79.78%) แต่ยังมีปัญหามลพิษที่รบกวน (51.48%)

มิติที่ 2 ด้านความเสมอภาค ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในโครงการฯ (62.53%) โดยเป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ (71.43%) และกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน (51.61%) มากที่สุด ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38) และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการอบรม/ถ่ายทอดเทคโนโลยีก็อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27)

มิติที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วม ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) โดยมีการมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.40) และเห็นว่าการมีส่วนร่วมทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.56)

มิติที่ 4 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ภาพรวมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37) โดยประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ (ค่าเฉลี่ย 3.44) และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ดิน น้ำ และป่าไม้ (ค่าเฉลี่ย 3.38) และมองว่าโครงการฯ มีส่วนช่วยให้เกิดแหล่งเรียนรู้และพักผ่อนหย่อนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.65)

มิติที่ 5 ด้านการจัดการความเสี่ยง ประชาชนมีการเตรียมการเพื่อลดความเสี่ยงในด้านต่างๆ โดยเฉพาะโรคระบาดที่มีผลต่อสุขภาพของมนุษย์ (68.46%) โรคระบาดในพืช/สัตว์ (61.73%) ภัยแล้ง/ไฟป่า (58.49%) ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ (57.41%) และอุทกภัย (53.91%)

► **ผลการศึกษาของกลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 12 คน 12 หมู่บ้านสรุปผลการศึกษา ดังนี้**

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์: ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นชาย (83.33%) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 45-55 ปี (58.33%) มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน 10-15 ปี (33.33%)

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ (75%) เห็นว่าคุณภาพดินและน้ำมีคุณภาพดีขึ้น และส่วนใหญ่ (91.67%) เห็นว่าคุณภาพของป่าดีขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อเศรษฐกิจครัวเรือน, ทรัพยากรน้ำ, การพัฒนาอาชีพ, และสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ อาชีพเกษตรกรรมของประชาชนดีขึ้นเนื่องจากดินมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น

ก่อนดำเนินโครงการฯ พบว่า ปัญหาหลัก คือ ความเสื่อมโทรมของดิน (75%) และ**หลังดำเนินโครงการฯ** แล้วพบว่า ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น (100%) โดยกิจกรรมการอนุรักษ์ดินที่สำคัญคือ การปลูกหญ้าแฝก, การปรับปรุงบำรุงดิน, และการวิเคราะห์คุณภาพดิน (100%) กิจกรรมการอนุรักษ์น้ำ ยังมีน้อย (66.67%) กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าคือการสร้างป่าชุมชนและการทำแนวกันไฟป่า (100%) ส่วนวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้านส่วนใหญ่ พบว่า ชุมชนมีการฝึกอบรมให้ความรู้ การส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การสร้างความตระหนักถึงผลกระทบ การไม่ตัดไม้ทำลายป่าและการปลูกป่าทดแทน และการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำเกษตร

ปัญหาด้านสังคม พบว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ถูกระบุมากที่สุด (100%) และปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ความยากจน, การทะเลาะวิวาท, วัยรุ่นมั่วสุม, การลักทรัพย์/ลักขโมย, การบุกรุกพื้นที่สาธารณะ, การเข้าถึงการศึกษา, ความขัดแย้งทางการเมือง, และการแบ่งเขตที่ดิน

ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการด้านสังคม ส่วนใหญ่ (66.67%) มีข้อเสนอแนะ ซึ่งได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด, การกำหนดกติกาข้อตกลงของชุมชน, การประชุม/ประชาคมหารือในการแก้ปัญหา, การเจรจาไกล่เกลี่ย, และการให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาแก้ไข

ข้อมูลด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน พบว่า อาชีพหลักของคนในชุมชนคือ เกษตรกรรม (100%) อาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป (75%) และการเลี้ยงสัตว์ (25%) ส่วนใหญ่ (83.33%) ระบุว่าไม่มีโรคระบาดในชุมชน โดยเฉพาะโควิด-19 (90%) ระดับการศึกษาของคนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (66.67%) ทุกคน (100%) เคยได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพจากหน่วยงานรัฐ โดยความต้องการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ (58.33%), การส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตร (25%), และการส่งเสริมอาชีพ (16.67%)

การรวมกลุ่ม/เครือข่ายของชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพ, กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนา, กลุ่มสวัสดิการชุมชน, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, และกลุ่มสุขภาพ มีกิจกรรม/โครงการอบรมให้ความรู้ และทุกคน (100%) ทราบข้อมูลกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีจากโครงการฯ มีกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายทอด เช่น การเลี้ยงไก่, การเลี้ยงปลา, การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร, การอนุรักษ์ดินและน้ำ, และการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยังได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ด้านการพัฒนาอาชีพและการอนุรักษ์วัฒนธรรม), และกรมการข้าว (ด้านเมล็ดพันธุ์ข้าว)

ประเด็นที่ชุมชนควรได้รับการส่งเสริม ด้านเศรษฐกิจ (การส่งเสริมอาชีพ, การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน, การพัฒนาช่องทางการตลาด) ด้านสังคม (การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน, การพัฒนาศักยภาพชุมชนและการรวมกลุ่ม) ด้านสิ่งแวดล้อม (การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้, การอนุรักษ์ดินและน้ำ, การจัดการขยะ) ด้านการศึกษา (การส่งเสริมการศึกษา) และด้านการบริหารโครงการฯ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานโครงการฯ

ด้านการบริหารโครงการฯ พบว่า เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโครงการฯ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการฯ

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ด้านการมีส่วนร่วม: ปัญหา คือ การมีส่วนร่วมยังจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้นำ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ยังไม่มีประสิทธิภาพ แนวทางแก้ไข คือ การปรับปรุงกลไกการมีส่วนร่วม และการเพิ่มช่องทางการสื่อสาร

ด้านการเกษตร: ปัญหา คือ การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช แนวทางแก้ไข คือ การสร้างแหล่งน้ำในชุมชน และการส่งเสริมองค์ความรู้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: ปัญหา คือ ชุมชนขาดความตระหนักในการอนุรักษ์ แนวทางแก้ไข คือ การสร้างความตระหนัก

ข้อเสนอแนะอื่นๆ คือ การส่งเสริมพัฒนาชุมชนให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม และการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

▶ **ผลการศึกษาจากกลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ/ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานร่วมดำเนินการ** จำนวน 23 คน สรุปผลการศึกษา ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย (60.87%) มีอายุ 35-45 ปี (39.13%) นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด (100%) มีระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี (47.83%) โดยส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติงานโครงการพระราชดำริอื่นมาก่อน (91.30%) และมีระยะเวลาปฏิบัติงานในโครงการน้อยกว่า 5 ปี (52.17%)

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของโครงการ พบว่า สภาพปัญหาของพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผลย้อนหลัง 3-5 ปี คือ พื้นที่แห้งแล้ง ดินเสื่อมโทรม ขาดแคลนน้ำ และการทำการเกษตรได้ผลผลิตต่ำมีการทำลายป่าไม้ โดยการดำเนินงานของโครงการฯ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผล ในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ (การรวมกลุ่มของเกษตรกร การแปรรูปสินค้า) ด้านสังคม (การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน) ด้านสิ่งแวดล้อม (การฟื้นฟูสภาพดินและป่า) และด้านการศึกษา (การเป็นแหล่งเรียนรู้)

การได้รับประสบการณ์/ความรู้จากการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน พบว่า เจ้าหน้าที่โครงการฯ/ผู้ปฏิบัติการหน่วยร่วมดำเนินการส่วนใหญ่ (78.26%) เคยได้รับประสบการณ์/ความรู้จากการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ๆ มีการนำความรู้จากการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานมาปรับใช้ในการดำเนินงานโครงการฯ และพื้นที่ขยายผล เช่น การทำปุ๋ยพืชสด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ทราบว่าโครงการฯ มีแผนแม่บทในการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาประเทศ (73.91%) และมีการนำแผนแม่บทมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน (69.57%) ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานที่สอดคล้องตามแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี ของสำนักงานกปร. (82.61%) ปัญหาที่พบในการดำเนินงานในช่วง 3-5 ปี ที่ผ่านมา คือ เรื่องการบริหารงบประมาณ (26.09%) โดยส่วนใหญ่ระบุว่าได้รับการจัดสรรงบประมาณล่าช้ามีการติดตามความก้าวหน้าของโครงการ

โดยการจัดทำแผนติดตามประเมินผล การลงพื้นที่ และการประชุมคณะกรรมการ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการฯ ประสบความสำเร็จ คือ ความเข้าใจวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการที่ดี การมีส่วนร่วมของประชาชน และการถ่ายทอดองค์ความรู้ องค์ความรู้ที่โดดเด่นของโครงการฯ คือ การฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม การพัฒนาแหล่งน้ำ การอนุรักษ์ป่าไม้ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการส่งเสริมอาชีพมีการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้และต่อยอดกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โครงการฯ/พื้นที่ขยายผล และประชาชนทั่วไป/กลุ่มศึกษาดูงาน

การบริหารจัดการองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) โดยมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อแผนแม่บทการดำเนินงานของโครงการ การวางแผนปฏิบัติการ การกำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การส่งเสริมพัฒนาความรู้ การติดตามประเมินผล การประชาสัมพันธ์ การบริหารงบประมาณ และการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้หน่วยงานมีการเตรียมการเพื่อลดปัญหา/ผลกระทบอันเกิดจากความเสี่ยงในด้านต่างๆ เช่น ภัยแล้ง โรคระบาด และผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ

ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ปัญหา/อุปสรรคที่พบคือ บุคลากรไม่เพียงพอ ความล่าช้าของงบประมาณ และการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานยังไม่มากพอ ข้อเสนอแนะคือ เพิ่มบุคลากร เพิ่มงบประมาณ ปรับปรุงระบบการบริหารงบประมาณ และส่งเสริมองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ

▶ ผลการศึกษากลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร โรงเรียนรอบศูนย์ฯและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

จำนวน 18 คน จากโรงเรียนรอบศูนย์ฯ 7 แห่ง และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 2 แห่ง โดยมีผลการศึกษาดังนี้

องค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ (Input) โรงเรียนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้หลายด้าน ได้แก่

การเกษตรแบบยั่งยืน : เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การปลูกผักยกแคร่

การอนุรักษ์ดินและน้ำ : เทคนิคฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม การทำฝายชะลอน้ำ การเลี้ยงไส้เดือนดิน การใช้หญ้าแฝก

การปศุสัตว์ : การเลี้ยงไก่ไข่ สุกร และปลา เพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีน

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ : การเพิ่มมูลค่าผลผลิต การทำน้ำยาอเนกประสงค์

เศรษฐกิจพอเพียง : การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ : การปลูกป่า การอนุรักษ์พันธุ์พืช การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการฯแล้วโรงเรียนยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ สำนักงานพัฒนาที่ดิน ป่าไม้จังหวัด วิทยาลัยเกษตรฯ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ และ สสส.

การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (Output) โรงเรียนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้แก่

ด้านการเกษตรและแหล่งอาหาร : จัดตั้งแปลงเกษตรผสมผสาน ปลุกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงปลา ไก่ไข่ และสุกร

ด้านการพัฒนาหลักสูตร : บูรณาการความรู้เกษตรในการเรียนการสอน ใช้แปลงเกษตรเป็นห้องเรียนธรรมชาติ

ด้านทักษะอาชีพ : ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรให้นักเรียน เช่น การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงสัตว์

ด้านการเชื่อมโยงกับชุมชน : ขยายผลกิจกรรมสู่ครอบครัวนักเรียนและชุมชน

ด้านการจัดการทรัพยากร : ส่งเสริมการจัดการขยะ การคัดแยก และการทำปุ๋ยหมัก

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Outcome) การดำเนินโครงการฯ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนในด้านต่างๆ ดังนี้

ความมั่นคงทางอาหาร : โรงเรียนผลิตอาหารได้เอง ลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออาหารกลางวัน

สุขภาพและโภชนาการ : นักเรียนมีสุขภาพดีขึ้น อัตราการเจ็บป่วยลดลง พัฒนาการทางร่างกายและสมอติดีขึ้น

ทักษะอาชีพและรายได้ : นักเรียนมีทักษะอาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคต สร้างรายได้ระหว่างเรียน

การมีส่วนร่วมกับชุมชน : เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

สิ่งแวดล้อม : พื้นที่ดินเสื่อมโทรม ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

การเป็นแหล่งเรียนรู้ : โรงเรียนเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรให้กับชุมชน

ผลกระทบที่เกิดขึ้น (Impact) ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน นักเรียน และชุมชนในมิติต่างๆ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ : สร้างรายได้ให้นักเรียนและโรงเรียนจากการขายผลผลิต การลดค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบประกอบอาหารกลางวัน

ด้านสิ่งแวดล้อม : เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดพื้นที่สีเขียวและแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสังคม : สร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน นักเรียนมีสุขภาพทางร่างกายและสติปัญญาดีขึ้น

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น : นักเรียนได้เรียนรู้เทคนิคเกษตรแบบดั้งเดิม เช่น การใช้สมุนไพรป้องกันศัตรูพืชเกิดการส่งต่อความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านสู่คนรุ่นหลัง

ด้านการศึกษา : เกิดแหล่งเรียนรู้ภาคปฏิบัติและโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดการ

เรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงความรู้หลากหลายด้าน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่และขยายพื้นที่เกษตรในโรงเรียน
2. สนับสนุนอุปกรณ์ทางการเกษตรที่หลากหลายเพิ่มเติม
3. สนับสนุนการจัดทำโรงเพาะเห็ด
4. สนับสนุนการจัดทำแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคเพิ่มเติม
5. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเกษตรและสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนเพื่อการพัฒนาอาชีพต่อไป

▶ ผลการศึกษากลุ่มผู้นำศูนย์เรียนรู้ 10 ศูนย์เรียนรู้ สรุปผลการศึกษาดังนี้

ศูนย์เรียนรู้ประตูทองออแกนิกฟาร์ม ลักษณะการทำเกษตร : เกษตรอินทรีย์ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ การมุ่งขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการนำองค์ความรู้มาใช้ในการปรับปรุงดิน การเลี้ยงไส้เดือนดิน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรตามแนวทาง BCG Model มีการทำบัญชีฟาร์ม มีผลผลิตอัตลักษณ์ คือ น้ามนข้าวโพด น้ำตาลอ้อย ข้าวกล้อง ข้าวฮางอก กล้วยฉาบ กล้วยตาก ศูนย์การเรียนรู้ประตูทองออแกนิกมีเป้าหมายที่จะปรับเปลี่ยนแนวคิดของเกษตรกรให้ลด ละ เลิกการใช้ปุ๋ยเคมี ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างความมั่นคงทางด้านสุขภาพให้กับผู้บริโภค โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จคือการทำเกษตรด้วยใจรักและทุ่มเทการให้ความสำคัญกับครอบครัว การให้ความรู้ การให้อภัย และการให้โอกาสการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ โดยมีประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ การขาดแคลนแรงงาน สมาชิกในกลุ่มมีอายุมาก การขยายผลไปสู่คนรุ่นใหม่ยังน้อย การเข้าถึงแหล่งทุนยังจำกัด ส่วนข้อเสนอแนะ คือ สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อสร้างรายได้และพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

ศูนย์เรียนรู้สวนโชคสมบูรณ์ ลักษณะการทำเกษตร : เกษตรอินทรีย์ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ การจัดการพื้นที่แบบผสมผสาน (ที่อยู่อาศัย ปอกกักเก็บน้ำ นาข้าว ไม้ผล ผักพื้นเมือง) การปลูกทองหลางเป็นพืชเลี้ยงเดี่ยว การทำปุ๋ยสูตร (ไก่ไข่) การเลี้ยงเห็ดนางฟ้าเพื่อเป็นอาหารสัตว์ ให้ความสำคัญกับการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี โดยมีเป้าหมายการดำเนินงาน คือ การเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ การลดโลกร้อน และการทำคาร์บอนเครดิต มีผลงานโดดเด่นที่สำคัญคือ การได้รับมาตรฐานออร์แกนิกไทยแลนด์ และเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทำนาโดยไม่ต้องไถ และการเลี้ยงเห็ดนางฟ้า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ความรู้ ความเชื่อมั่น และการสนับสนุนของคนในครอบครัว ความมุ่งมั่นตั้งใจและความอดทนของเกษตรกร การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน โดยมีประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ การขาดแคลนแรงงาน โรคแมลงศัตรูพืช ปัญหาโลกร้อนที่ส่งผลต่อระบบนิเวศ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการศึกษาดูงาน พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พัฒนางค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว การแปรรูป และการรับรองมาตรฐาน

ศูนย์เรียนรู้สวนเขาชะงุ้ม Date Palm ลักษณะการทำเกษตร: เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐาน Q มีแนวทางการดำเนินงาน คือ การปลูกอินทผลัมเป็นหลัก บนพื้นที่ 10 ไร่ เปิดสวนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้สนใจ โดยมีเป้าหมาย คือ การสร้างรายได้แบบ Passive income และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การทำงานจริงจังและการเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้ฯ มีความสุขในการทำสวนและการส่งต่อความสุขไปยังผู้บริโภค โดยมีประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ ปัญหาสภาพอากาศแปรปรวนและภัยแล้ง ปัญหาโรคและแมลง

ศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร “สวนยายเหริญ” ลักษณะการทำเกษตร: เกษตรผสมผสาน โดยเน้นการแปรรูปสมุนไพร มีแนวทางการดำเนินงาน คือ การมุ่งแปรรูปสมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงาม การเลี้ยงผึ้งชันโรง การปลูกพืชผักปลอดสารพิษ มีผลิตภัณฑ์ของกลุ่มคือ โลชั่น สบู่ แชมพู ครีมหาหน้า น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น น้ำมันนวดสมุนไพร ชาดอกกาแฟ ชาสมุนไพร และน้ำผึ้งชันโรง มีเป้าหมายการดำเนินงานที่ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต พัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร และสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้กับชุมชนมีผลงานโดดเด่นคือ ได้รับรางวัลและมาตรฐานต่างๆ มากมาย เช่น OTOP, มผช., GAP สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่ปลอดสารเคมีและราคาไม่แพง และมีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง โดยมีประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ ปัญหาด้านโรงเรือนที่ได้มาตรฐานในการขอ อย. และมีข้อเสนอแนะ คือ สนับสนุนการพัฒนาโรงเรือนและมาตรฐาน อย. สนับสนุนช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

ศูนย์เรียนรู้โอคิดฟาร์ม ลักษณะการทำเกษตร: เกษตรอินทรีย์ โดยปลูกผักสลัดและผักอื่นๆ แบบผสมผสาน มีแนวทางการดำเนินงาน คือ การปลูกผักอินทรีย์ปลอดสารพิษ ได้นำองค์ความรู้ในเรื่องการทำปุ๋ยหมักและใช้ไส้เดือนฝอยในการกำจัดศัตรูพืชมาใช้ในการทำการเกษตร มีการจำหน่ายผักให้กับผู้บริโภคโดยตรงและผ่านช่องทางต่างๆ มีเป้าหมายการดำเนินงานคือการ ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพที่ดีของผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีผลงานโดดเด่น คือ การได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และรางวัลต่างๆ สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การเข้าร่วมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) การบริหารจัดการผลผลิตและการตลาดที่ดี การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยมีประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ ปัญหาด้านแรงงาน (สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุมาก) และมีข้อเสนอแนะ คือ พัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศูนย์เรียนรู้

ศูนย์เรียนรู้สวนผสมพอเพียงสุรัตน์ ลักษณะการทำเกษตร : เกษตรผสมผสาน มีแนวทางในการดำเนินงานคือ ความตั้งใจในการดำเนินงานตามแนวทางนี้ มีใจรัก ปลูกผลไม้ทุกอย่างที่กิน และกินทุกอย่างที่ปลูก ผลิตภัณฑ์ของสวนที่สร้างรายได้ ประกอบด้วย ฝรั่ง ลำไย มะม่วง มะขามยักษ์ มะพร้าว กระทอน กล้วย ชมพู่มะเหมี่ยว พุทราหนามสด มีเป้าหมายในการดำเนินงาน คือ ความมุ่งมั่น ตั้งใจ และใจรัก และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ สร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวและยังแผ่ไปให้กับผู้สนใจในการเป็นศูนย์ศึกษาดูงานพร้อมมีเป้าหมายที่จะต่อยอดในการทำสวนมะพร้าวน้ำหอม สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การได้รับ

การถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร โดยมีประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน คือ แมลงวันทองซึ่งเป็นศัตรูตัวร้ายของไม้ผลในสวน และมีข้อเสนอแนะ คือ การช่วยเหลือช่องทางการตลาดในการจำหน่ายไม้ผลในสวนเพิ่มเติม

ศูนย์เรียนรู้สวนพอเพียงยั่งยืน ลักษณะการทำเกษตร : เกษตรอินทรีย์ มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ การเปลี่ยนแปลงการทำเกษตรโดยใช้สารเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ การนำองค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์จากโครงการฯ อาทิ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การปรับปรุงดิน การใช้ไส้เดือนฝอยในการกำจัดศัตรูพืช การปลูกพืชผสมผสาน การปลูกหญ้าแฝก การควบคุมระบบน้ำอัตโนมัติ มาประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ของสวนที่สร้างรายได้ คือ ผักอินทรีย์หลากหลายชนิด มีเป้าหมายในการดำเนินงาน คือ การแบ่งปันผักที่ปลอดภัยจากสารเคมีและยาฆ่าแมลงให้กับคนในท้องถิ่นได้บริโภค และการส่งต่อองค์ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ให้กับชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวรวมทั้งการเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ให้กับโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆในการศึกษาดูงาน สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ความมุ่งมั่นในการยกระดับความสามารถด้านเกษตรอินทรีย์ด้วยการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆตลอดเวลา โดยอาศัยความขยัน ประหยัด อดทน และกล้าเผชิญหน้าต่ออุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นโดยมีแรงสนับสนุนที่เป็นกุญแจสำคัญ คือ องค์ความรู้และนวัตกรรม โดยมีประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน คือ ปัญหาแรงงาน และมีข้อเสนอแนะ คือ องค์ความรู้จากวิทยากรด้านชีวภัณฑ์ในการแก้ปัญหาศัตรูพืชอย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และลดต้นทุนในการใช้สารเคมี

ศูนย์เรียนรู้ด้านพลังงาน Biochar ลักษณะการทำเกษตร : เป็นรูปแบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ การเตรียมแปลงเกษตรอินทรีย์และศูนย์สาธิตการกลั่นน้ำมันจากพลาสติกในการผลิตพลังงาน หรือ Biochar มีการปลูกพืชผักสมุนไพรหลากหลายชนิดแบบอินทรีย์รองรับแบบมีส่วนร่วมพีจีเอสรูปลูก มีเป้าหมายในการดำเนินงาน คือ การปลูกผักแบบปลอดสารพิษที่สามารถส่งต่อในด้านความมั่นคงทางอาหารของครอบครัว และชุมชน สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ องค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ การได้รับการสนับสนุนจากโครงการฯ และการมีเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆเป็นส่วนสนับสนุนการดำเนินงาน โดยมีประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน คือ ปัญหาด้านสภาพดินฟ้าอากาศ ต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน และการขาดแคลนนํ้าในแปลงเกษตร

ศูนย์เรียนรู้ ฟาร์ม “สวนนิชา – อาร์โป” ลักษณะการทำเกษตร : เกษตรอินทรีย์ มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ ความตั้งใจการทำเกษตรอินทรีย์ โดยการปลูกพืชผักหลากหลายชนิด ประกอบด้วยมะเขือเปราะ มะเขือยาว พืชผักล้มลุกชนิดต่างๆ โดยอาศัยองค์ความรู้จากโครงการฯ เช่น การทำปุ๋ยหมัก การเตรียมดิน การขยายพันธุ์พืช การจัดการแปลงแบบเกษตรอินทรีย์ โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงาน คือ การส่งต่อผักปลอดภัยให้กับผู้บริโภคและการเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับกลุ่มคนที่ต้องการศึกษาดูงานด้านเกษตรอินทรีย์ สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสมาชิกและทีมที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงจากโครงการฯ ประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน คือ สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือผลกระทบที่เกิดจากภาวะโลกร้อน ปัญหาโรคแมลง และมีข้อเสนอแนะ คือ องค์ความรู้ในการจัดการเรื่องโรคและแมลง

ศูนย์เรียนรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักหลากหลายชนิดปลอดสารพิษสู่ชีวิตพอเพียง (แบรนด์ทิพวรรณ) มีแนวทางในการดำเนินงาน คือ การนำองค์ความรู้จากการถ่ายทอดจากโครงการฯ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและถ่ายทอดสู่ชุมชน ผลผลิตของกลุ่ม ประกอบด้วย สบู่เหลว แชมพู สบู่ก้อน น้ำผึ้ง และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเห็ด โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานที่มุ่งสร้างรายได้ให้กับสมาชิก ให้มีความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน มีผลงานโดดเด่น คือ ได้รับการยกย่องให้เป็นปราชญ์ดินและครู กศน. ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ความพยายามและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพร ประเด็นปัญหาอุปสรรค คือ สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงทำให้ผลผลิตไม่ออกตามฤดูกาล ส่วนข้อเสนอแนะ คือ การสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการทำปุ๋ย การป้องกันแมลง และการแปรรูปเห็ด สนับสนุนอุปกรณ์สำหรับการผลิต สนับสนุนการดำเนินงานด้านการตลาดและบรรจุภัณฑ์เพิ่มพื้นที่จำหน่ายสินค้าในศูนย์ของฝากของโครงการฯ

▶ **ผลการศึกษากลุ่มคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ** จำนวน 14 คน จากหน่วยงานหลักและหน่วยงานบูรณาการในพื้นที่สรุปผลการศึกษา ดังนี้

ผลการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์โครงการ จากวิสัยทัศน์ภายใต้แผนแม่บทของโครงการฯ ที่ระบุไว้ว่า “เป็นแหล่งศึกษาและพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริในการพัฒนาที่ดินเสื่อมโทรมอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” คณะกรรมการโครงการฯ มีความเห็นตรงกันว่า การดำเนินงานของโครงการในปัจจุบันมีความสอดคล้องตามวิสัยทัศน์ใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ (1) **การเป็นแหล่งศึกษาและพัฒนาที่ดินเสื่อมโทรม** โดยโครงการฯ ได้ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) มีพื้นที่โครงการ 869 ไร่ 3 งาน 27.4 ตารางวา และมีพื้นที่ขยายผลครอบคลุม 12 หมู่บ้านรอบโครงการฯ ในตำบลเขาชะงุ้ม มุ่งเน้นการศึกษา ทดลอง วิจัย และสาธิต เพื่อค้นหาสาเหตุของการเสื่อมโทรมของดินและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ โดยผลสำเร็จที่เห็นได้ชัดคือ พื้นที่ป่าเต็งรังลดลงขณะที่พื้นที่ป่าเบญจพรรณเพิ่มขึ้น และเกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของตนเองโดยมีเขตชลประทานประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่ (ประมาณ 40,000 ไร่) (2) **การเป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ** โดยโครงการฯ เป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาที่ดินและการส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืน เป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับเกษตรกร นักวิชาการ และประชาชนทั่วไป เกิดเกษตรกรต้นแบบมากกว่า 10 กลุ่ม ที่มีการดำเนินการครบห่วงโซ่อุปทาน มีการจัดตั้ง “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีไปยังโรงเรียนรอบศูนย์ฯ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (3) **การสร้างคามยั่งยืนของพื้นที่ใน 3 มิติ** คือ มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติ มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสังคม

บทบาทของคณะกรรมการโครงการฯ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานคณะกรรมการโครงการฯ มีความเห็นว่าโครงสร้างของคณะกรรมการมีความครบถ้วนสมบูรณ์ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาในการดำเนินงาน คือ การจัดประชุมคณะกรรมการโครงการฯ มีจำนวนน้อยครั้งเกินไป โดยเฉพาะผู้บริหารที่เข้ารับตำแหน่งใหม่อาจยังไม่ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของพื้นที่ และกรอบยุทธศาสตร์ภายใต้แผนแม่บทอย่างชัดเจน เนื่องจากมีการโยกย้ายตำแหน่งบ่อย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการฯ คณะกรรมการโครงการฯ ได้ระบุปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการฯไว้หลายประการ ดังนี้

พระราชดำริ ที่ทรงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมและการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยมี 3 หลักคิด คือ การพัฒนาตามภูมิสังคม การใช้การศึกษาวิจัยเพื่อให้รู้จริง และการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง

การศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพดิน ปัญหา และวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม จนเกิดเป็นห้องเรียนธรรมชาติ

การบูรณาการความร่วมมือ โดยโครงการฯมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ และการมีคณะกรรมการกำกับติดตาม รวมถึงการสนับสนุนการดำเนินงานจากสำนักงาน กปร.

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานและเรียนรู้เทคนิคทางด้านการเกษตรที่เหมาะสม

การขยายผลและการเผยแพร่ความรู้ ไปสู่เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง และการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้

การได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากสำนักงาน กปร. และหน่วยงานร่วมบูรณาการ
ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรค

ด้านบุคลากร การเปลี่ยนแปลงบุคลากรบ่อยครั้ง ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความต่อเนื่องของโครงการ การเปลี่ยนแปลงระดับการบริหารในชุดคณะกรรมการโครงการฯ ทำให้มุมมองในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงไป แนวคิดและทัศนคติของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ไม่ตรงตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรที่ต้องเพิ่มเติมเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี

ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน การประสานงานระหว่างหน่วยงานในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลยังมีความซ้ำซ้อน รูปแบบการนำเสนอหรือองค์ความรู้ยังไม่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างระหว่างวัยปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ สภาพดินฟ้าอากาศ ภาวะโลกร้อนการจัดการพื้นที่โครงการฯ ที่มีขนาดใหญ่และแปลงสาธิตที่หลากหลาย

แนวทางแก้ไข

ด้านบุคลากร พัฒนากำลังคนให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญเพื่อการขยายผล เช่น การขยายผลด้านเกษตรอินทรีย์ การจัดการดิน ปุ๋ยชุมชน หรือจัดตั้งโรงเรียนเกษตรหรือศูนย์การจัดการศัตรูพืชชุมชน ส่งเสริมการถ่ายทอดและต่อยอดองค์ความรู้หรือเทคโนโลยีให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่

ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการบริหารจัดการแปลงอย่างครบวงจร ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองทางการตลาดและสร้างแบรนด์สินค้าเกษตร

จากผลการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโครงการฯ และการขยายผลหลังการประเมินในปี 2554 ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการสร้างความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง การพัฒนาจากพื้นที่เสื่อมโทรมสู่พื้นที่ต้นแบบแห่งความอุดมสมบูรณ์และความสุข สะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงมีวิสัยทัศน์อันยาวไกลในการพัฒนาประเทศ พื้นที่เกิดเปลี่ยนแปลงในมิติผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และ ผลกระทบ (Impact) อย่างมีนัยสำคัญในด้าน ต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านการเก็บข้อมูล พบว่า ในปี 2554 มีประชากรในการประเมิน 3 กลุ่ม (เจ้าหน้าที่โครงการ, ผู้นำชุมชน/ผู้นำกลุ่ม, ประชาชนหมู่บ้านรอบโครงการฯ) ปี 2557 เพิ่มเป็น 6 กลุ่ม โดยเพิ่มกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเกษตร, ผู้นำศูนย์เรียนรู้ และคณะอนุกรรมการโครงการฯ

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า รายได้เฉลี่ยชุมชนลดลง จาก 221,660 บาท (ปี 2554) เหลือ 103,979.40 บาท (ปี 2557) โดยสัดส่วนรายได้จากการเกษตรยังคงสูงที่ประมาณร้อยละ 70 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอาจเกิดจากปัจจัยการขยายตัวของครัวเรือนเพิ่มขึ้น การถือครองที่ดินและขนาดพื้นที่ถือครองลดลง เนื่องจากการแบ่งที่ดินให้ลูกหลานและการขายที่ดินบางส่วนรายได้ลดลงจากผลกระทบของโควิด-19, ราคาผลผลิตตกต่ำ, ต้นทุนการผลิตสูง, ภัยธรรมชาติ และการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย

การเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานโครงการและการขยายผลหลังการประเมินในปี 2554 สะท้อนความสำเร็จของการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรมให้กลายเป็นพื้นที่ต้นแบบแห่งความอุดมสมบูรณ์และความสุข แสดงถึงวิสัยทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านต่างๆดังนี้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลผลิต (Output) เกิดพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่เคยเป็นภูเขาหัวโล้นกลายเป็นพื้นที่สีเขียว เกิดแหล่งน้ำขนาดเล็กกระจายทั่วพื้นที่

ผลลัพธ์ (Outcome) ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศฟื้นคืน พันธุ์พืชท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเกิดแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้ำตลอดปี ลำห้วยที่เคยแห้งขอดกลับมีน้ำไหลแม่ในฤดูแล้งอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ลดลงจากการเพิ่มพื้นที่ป่า

ผลกระทบ (Impact) เกิดแหล่งดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ที่ช่วยลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระบบนิเวศโดยรวมมีความสมดุลขึ้น

ด้านการเกษตรและการพัฒนาอาชีพ

ผลผลิต (Output) เกิดศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรตามแนวพระราชดำริ มีแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร มีการส่งเสริมอาชีพเสริมให้กับประชาชนในพื้นที่ และมีการพัฒนาพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

ผลลัพธ์ (Outcome) ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมและ มีผลผลิตเกษตรอินทรีย์และสินค้าแปรรูปที่ได้มาตรฐาน

ผลกระทบ (Impact) เกิดความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือน ชุมชน และโรงเรียนสามารถพึ่งพาตนเองด้านอาหารได้

ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ผลผลิต (Output) มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนและแหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิต มีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพประชาชนในพื้นที่

ผลลัพธ์ (Outcome) ชุมชนมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานในพื้นที่ลดลง รายได้เพิ่มและค่าใช้จ่ายลดลงจากการได้รับองค์ความรู้และปัจจัยสนับสนุนจากโครงการฯ

ผลกระทบ (Impact) เกิดชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ประชาชนในพื้นที่มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาสังคม

ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการเรียนรู้

ผลผลิต (Output) เกิดการพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติและระบบนิเวศ มีศูนย์การเรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ มีการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและเยาวชน

ผลลัพธ์ (Outcome) มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ชุมชน

ผลกระทบ (Impact) โครงการฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาตามแนวพระราชดำริที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ เกิดการกระจายรายได้ในชุมชนอย่างทั่วถึงผ่านห่วงโซ่อุปทานด้านการท่องเที่ยว

ด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม

ผลผลิต (Output) มีแผนแม่บทโครงการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำหนดทิศทางพัฒนาโครงการฯ และมีการทบทวนและปรับปรุงทุก 5 ปี

ผลลัพธ์ (Outcome) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ เกิดการบูรณาการงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

ผลกระทบ (Impact) เกิดรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนที่เป็นต้นแบบ

สำหรับพื้นที่อื่นเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคประชาชนจนนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและปรับตัวต่อความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างเข้มแข็ง

▶ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการรับฟังความคิดเห็นต่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการฯ จากผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยประเด็นต่างๆดังนี้

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูป่าและระบบนิเวศส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนภายในพื้นที่โครงการ ขยายแหล่งกักเก็บน้ำและระบบชลประทานขนาดเล็กเพื่อการเกษตรให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การรณรงค์ปลูกป่าถาวรในช่วงฤดูฝนของทุกปี และการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชุมชนเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการน้ำ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างเครือข่ายอาสาสมัครดูแลพื้นที่โครงการจากชุมชน โดยรอบจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างโครงการและชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพัฒนาช่องทางสื่อสารและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผ่านประชาคมและผ่านทางแพลตฟอร์มดิจิทัล

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการศึกษา ปรับปรุงเส้นทางศึกษาธรรมชาติให้มีความหลากหลายและน่าสนใจ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้พื้นที่นำจุดเด่นหรือนาอัตลักษณ์ของพื้นที่สู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สร้างต้นแบบโรงเรียนตัวอย่างเพื่อรองรับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีจากโครงการฯ รวมทั้งการจัดกิจกรรมประกวดโรงเรียนต้นแบบ

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ นำเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของโครงการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นในระดับพื้นที่และระดับนโยบายสู่การจัดทำแผนแม่บทโครงการฯ ร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย เพิ่มช่องตลาดการตลาดเพื่อการจำหน่ายผลผลิตจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ขยายพื้นที่ต้นแบบสู่พื้นที่อื่นๆเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ให้หันมาทำเกษตร โดยมีแหล่งทุนสนับสนุนและกำหนดปฏิทินการติดตามประเมินผลแผนแม่บทโครงการฯ ทั้งระยะสั้น (รายเดือนและรายไตรมาส) ระยะกลาง (รายปี) และระยะยาว (ทุก 3 – 5 ปี ประเมินผลกระทบและความยั่งยืน)

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร จัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะเฉพาะด้านให้กับเจ้าหน้าที่ สร้างระบบพี่เลี้ยงและการถ่ายทอดองค์ความรู้ภายในองค์กร ส่งเสริมการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการอื่นๆ และจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนารองรับการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการสู่บรรลุปเป้าหมายตามแผนแม่บทโครงการฯ

การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน โดยการ จัดตั้งคณะทำงานที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นเพื่อกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน และมีการจัดประชุมติดตามความก้าวหน้าเป็นประจำทุกไตรมาส

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการติดตามประเมินผล โดยการจัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการ พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลที่มีตัวชี้วัดชัดเจนและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาโครงการที่สร้างรายได้ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างเครือข่ายอาสาสมัครในพื้นที่เพื่อร่วมดูแลและเฝ้าระวัง

การพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทาน โดยการพัฒนาระบบเก็บกักน้ำและกระจายน้ำที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้น้ำอย่างประหยัดและคุ้มค่า และการฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการเรียนรู้ โดยการพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติและจุดเรียนรู้ในพื้นที่ ฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและสร้างกลุ่มบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ

การถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยการจัดอบรมและถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในโรงเรียนและการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริในพื้นที่โครงการ

การระดมทุนและบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำแผนการใช้งบประมาณที่ชัดเจนและโปร่งใส การแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนจากภาคเอกชนและองค์กรภายนอกและการพัฒนาช่องทางการสร้างรายได้เพื่อความยั่งยืนของโครงการ

การสื่อสารและประชาสัมพันธ์โครงการ โดยการจัดทำแผนการสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ การใช้สื่อหลากหลายรูปแบบในการเผยแพร่ข้อมูลและความสำเร็จของโครงการและการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การขยายผลและถอดบทเรียน โดยการจัดทำคู่มือและเอกสารถอดบทเรียนความสำเร็จของโครงการการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่อื่นๆและการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อการศึกษาดูงานและขยายผล

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทโครงการ

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน บูรณาการการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำแบบครบวงจร โดยเน้นการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำและระบบกระจายน้ำ และส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนและเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยขยายผลโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน พัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร

การศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ สนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านการฟื้นฟูสภาพป่าและความหลากหลายทางชีวภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและการติดตามประเมินผลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัย

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนต่างๆ ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครและผู้นำชุมชนด้านการอนุรักษ์ และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม

การสื่อสารและเผยแพร่องค์ความรู้ พัฒนาศูนย์เรียนรู้เชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สร้างสื่อและช่องทางการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เข้าถึงได้หลากหลายกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมการขยายผลแนวพระราชดำริสู่พื้นที่อื่นๆ

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 ภาพกิจกรรม

▶ ภาพการสัมภาษณ์คณะกรรมการ ฯ

▶ ภาพกิจกรรมการทดลองเครื่องมือ

▶ ภาพกิจกรรมลงพื้นที่เก็บข้อมูลศูนย์การเรียนรู้ และเจ้าหน้าที่

▶ ภาพกิจกรรมลงพื้นที่เก็บข้อมูลโรงเรียน

ภาพกิจกรรมลงพื้นที่เก็บข้อมูลประชาชน และผู้นำชุมชน

ภาคผนวก 2 เครื่องมือ

หมายเลขแบบสัมภาษณ์.....
ชื่อผู้สัมภาษณ์..... เบอร์โทร.....
วันที่สัมภาษณ์...../.....2567

**แบบสัมภาษณ์ : การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
(สำหรับเจ้าหน้าที่)**

ผู้ให้ข้อมูล (นาย/นาง/นางสาว)นามสกุล.....
อายุราชการ.....ปี เบอร์โทรศัพท์มือถือ.....
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....

สังกัด ☐ หน่วยงาน ☐ งานป่าไม้ ☐ งานปศุสัตว์ ☐ งานข้าว
☐ งานพัฒนาแหล่งน้ำ ☐ งานวิชาการเกษตร ☐ งานประมง
☐ งานพัฒนาที่ดิน ☐ งานส่งเสริมการเกษตร

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่เหมาะสมที่สุดตามความคิดเห็นของท่านและเติมคำ
ในช่องว่าง โดยระบุตามความจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ศาสนา ☐ 1. พุทธ ☐ 2. คริสต์ ☐ 3. อิสลาม
☐ 4. อื่น ๆ.....

4. ระดับการศึกษา

- ☐ มัธยมศึกษา/ปวช. ☐ ปวส.
☐ปริญญาตรี ☐ปริญญาโทหรือสูงกว่า

5. ก่อนที่ท่านจะมาปฏิบัติงานที่โครงการฯ ท่านเคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโครงการ
พระราชดำรินี้มาก่อนหรือไม่

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย ระยะเวลา.....ปี

หากเคยมีประสบการณ์ (โปรดระบุ)

6. ระยะเวลาที่ท่านปฏิบัติงานที่โครงการฯปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลผลสัมฤทธิ์และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของโครงการฯ

7. สภาพปัญหาของพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผล ย้อนหลัง 3 – 5 ปี มีอะไรบ้าง
พื้นที่โครงการฯ

.....

พื้นที่ขยายผล

.....

8. ท่านเคยได้รับประสบการณ์/ความรู้ จากการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ บ้างหรือไม่

☐ ไม่เคย

☐ เคย

หากเคยมีประสบการณ์ (โปรดระบุ องค์ความรู้ และสถานที่ศึกษาดูงาน)

.....

9. ท่านนำองค์ความรู้จากการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานจากโครงการพระราชดำริอื่น ๆ มาปรับใช้ในการดำเนินงานโครงการฯ และพื้นที่ขยายผล อย่างไร

.....

10. ท่านทราบหรือไม่ว่าโครงการฯ มีแผนแม่บทในการดำเนินการ (หากทราบ โปรดอธิบายพอสังเขป)

.....

11. ท่านได้มีการดำเนินงานตามแผนแม่บทของโครงการฯ หรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....

12. การดำเนินงานของหน่วยงานท่าน ปฏิบัติได้สอดคล้องตามแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี ของสำนักงาน คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานกปร.) หรือไม่

.....

13. จากการดำเนินงานในระยะ 3 -5 ปี ที่ผ่านมา หน่วยงานของท่านมีปัญหาในด้านการบริหารงบประมาณ อย่างไร (ระบุเป็นข้อ)

14. ท่านมีวิธีการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการฯ อย่างไร

15. จากการดำเนินงานของโครงการ ส่งผลให้พื้นที่ขยายผลเกิดการเปลี่ยนแปลง อย่างไรบ้าง
ด้านเศรษฐกิจ

ด้านสังคม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านการศึกษา

16. ประชาชนในพื้นที่โครงการฯ ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของหน่วยงานท่านอย่างไรบ้าง

17. ท่านคิดว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมหรืองานในความรับผิดชอบของท่านประสบความสำเร็จและทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด (โปรดระบุ 3 ลำดับ)

18. ท่านคิดว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของโครงการฯ ที่ส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด (โปรดระบุ 3 ลำดับ)

19. หน่วยงานของท่านมีองค์ความรู้ที่โดดเด่น ในเรื่องใด (โปรดระบุ)

20. จากองค์ความรู้ที่โดดเด่น ในข้อ 19 หน่วยงานของท่านมีการคัดเลือกองค์ความรู้ เพื่อไปถ่ายทอดให้กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โครงการฯ พื้นที่ขยายผล และประชาชนทั่วไป/กลุ่มศึกษาดูงาน อย่างไร (โปรดระบุ)

พื้นที่โครงการฯ

พื้นที่ขยายผล

ประชาชนทั่วไป/กลุ่มศึกษาดูงาน

21. จากข้อ 20 หน่วยงานของท่านมีการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้/ต่อยอด กับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โครงการฯ พื้นที่ขยายผล และประชาชนทั่วไป/กลุ่มศึกษาดูงาน อย่างไร (โปรดระบุ)

พื้นที่โครงการฯ

พื้นที่ขยายผล

ประชาชนทั่วไป/กลุ่มศึกษาดูงาน

20. การบริหารจัดการองค์กร

คำชี้แจง : โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตัวเลือกที่ตรงกับความคิดเห็น ที่แท้จริงของท่านเพียงข้อละ 1 ช่องเท่านั้น โดยจะแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	การบริหารจัดการองค์กร	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ มีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ					
2	แผนแม่บทโครงการฯ เป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องบูรณาการการทำงานร่วมกันในพื้นที่เพื่อสนองแนวพระราชดำริ					
3	มีการวางแผนปฏิบัติการ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา หรือตอบสนองความต้องการของประชาชน					
4	มีการกำหนดโครงสร้างหน่วยงานของโครงการฯ ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ					
5	เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมตรงตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ					
6	โครงการฯ มีการส่งเสริม/พัฒนาความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน					
7	โครงการฯ มีการควบคุม ติดตาม การดำเนินงานให้สอดคล้องตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม					
8	มีการประสานงานกับหน่วยงานบูรณาการและผู้รับบริการในพื้นที่					
9	มีการประเมินผลการปฏิบัติงานการดำเนินโครงการ/กิจกรรม					
10	มีการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ ข่าวสาร ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง					
11	มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการทำงาน และการบริหารโครงการ					

ข้อ	การบริหารจัดการองค์กร	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
12	มีการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานท่านรับผิดชอบ					
13	มีการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานท่านรับผิดชอบฯ					
14	หน่วยงานท่านมีการนำผลการดำเนินงาน ไปวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานในปีถัดไป					

15. หน่วยงานท่าน มีการเตรียมการเพื่อลดปัญหา/ผลกระทบอันอาจเกิดจากความเสี่ยงในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. สภาวะภัยแล้ง/ไฟฟ้า (ระบุ).....
- ☐ 2. สภาวะโรคระบาดของพืช/สัตว์ (ระบุ).....
- ☐ 3. สภาวะอุทกภัย (ระบุ).....
- ☐ 4. สภาวะผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ (ระบุ).....
- ☐ 5. สภาวะความผันผวนของระบบเศรษฐกิจของประเทศ (ระบุ).....
- ☐ 6. สภาวะโรคระบาดที่มีผลต่อสุขภาพของมนุษย์ (ระบุ).....
- ☐ 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

1. ท่านมีปัญหา/อุปสรรคที่พบจากการดำเนินงาน/บริหารจัดการ มีอย่างไรบ้าง (โปรดระบุเป็นรายข้อ)

.....

.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการฯ อย่างไร (โปรดระบุเป็นรายข้อ)

.....

.....

ขอบคุณในการตอบแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ : การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
(สำหรับประชาชน)

แบบสัมภาษณ์ โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1) ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2) ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่
มิติที่ 1 คุณภาพชีวิต มิติที่ 2 ความเสมอภาค มิติที่ 3 การมีส่วนร่วม มิติที่ 4 การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ และมิติที่ 5) การจัดการความเสี่ยง

ส่วนที่ 3) การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ

ส่วนที่ 4) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-นามสกุล :อายุ.....ปี
2. ข้อมูลการติดต่อ :
โทรศัพท์.....Line/Email.....
3. ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
4. ท่านเป็นสมาชิกเกษตรกรหรือผู้ประกอบการดำเนินงานของโครงการฯ ☐ เป็นสมาชิก ☐ ไม่เป็น
สมาชิก
5. สถานะการเป็นเจ้าของบ้านพักอาศัย ☐ ของตนเอง/สมาชิกในครอบครัว ☐ เช่าผู้อื่น
6. สถานภาพในครัวเรือน ☐ หัวหน้าครอบครัว ☐ สมาชิกในครอบครัว ☐ ผู้อาศัย
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในปัจจุบัน.....คน
8. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเขาชะงุ้มปี
☐ 1. อาศัยอยู่ตั้งแต่ดั้งเดิม โปรตระบุ จำนวนปี
☐ 2. ย้ายถิ่นฐานจากที่อื่นมาเป็นระยะเวลา.....ปี ย้ายมาจาก
.....
เหตุผลการ
ย้าย.....

9. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ 1. ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา	☐ 2. ระดับมัธยมศึกษา
☐ 3. ระดับอาชีวศึกษา	☐ 4. ระดับปริญญาตรี
☐ 5. ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	☐ 6. ไม่ได้เรียน

10. ศาสนา

☐ 1. พุทธ	☐ 2. คริสต์
☐ 3. อิสลาม	☐ 4. อื่น ๆ

11. จำนวนรายได้ของครัวเรือน (ต่อเดือน)

☐ 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 2. 5,001 – 10,000 บาท
☐ 3. 10,001 – 20,000 บาท	☐ 4. 20,001 – 30,000 บาท
☐ 5. 30,001 – 40,000 บาท	☐ 6. 40,001 – 50,000 บาท
☐ 7. มากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไป	

12. อาชีพหลัก

☐ 1. เกษตร (ปลูกพืช)	☐ 2. เลี้ยงสัตว์	☐ 3. เจ้าของธุรกิจ
☐ 4. รับจ้างในภาคเกษตร	☐ 5. รับจ้างนอกภาคเกษตร	☐ 6. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
☐ 7. ประมง	☐ 8. อื่นๆ (ระบุ).....	

13. อาชีพรอง

☐ 1. ไม่มี	☐ 2. เกษตร (ปลูกพืช)	☐ 3. เลี้ยงสัตว์
☐ 4. เจ้าของธุรกิจ	☐ 5. รับจ้างในภาคเกษตร	☐ 6. รับจ้างนอกภาคเกษตร
☐ 7. ประมง	☐ 8. อื่นๆ (ระบุ).....	

14. แหล่งที่มาของรายได้ในครอบครัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. การเกษตร (ปลูกพืช)	จำนวน.....บาท/ปี
☐ 2. เลี้ยงสัตว์	จำนวน.....บาท/ปี
☐ 3. เจ้าของธุรกิจ	จำนวน.....บาท/ปี
☐ 4. รับจ้างในภาคเกษตร	จำนวน.....บาท/ปี
☐ 5. รับจ้างนอกภาคเกษตร	จำนวน.....บาท/ปี
☐ 6. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	จำนวน.....บาท/ปี
☐ 7. ประมง	จำนวน.....บาท/ปี
☐ 8. รายได้อื่น ๆ จาก.....	จำนวน.....บาท/ปี

15. รายจ่ายของครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน)

☐ 1. ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน	☐ 2. 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน
☐ 3. 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน	☐ 4. 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน
☐ 5. 30,001 – 40,000 บาทต่อเดือน	☐ 6. 40,001 – 50,000 บาทต่อเดือน

☐ 7. มากกว่า 50,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป

16. สภาพการใช้ประโยชน์ และประเภทเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินในปัจจุบัน

ปัจจุบันครัวเรือนท่านมีที่ดิน รวมจำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....

ตารางวา แบ่งเป็น (กรณีที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน เป็นที่เดียวกัน ตอบเฉพาะข้อ 16.1)

16.1 ที่อยู่อาศัย ประเภทเอกสารสิทธิ์.....

☐ 1. เช่า จำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....

ตารางวา.....

เช่าจาก.....ค่าเช่า.....บาท ระยะเวลาการเช่า.....

☐ 2. เป็นของตนเอง จำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....

ตารางวา..... การได้มาของที่ดิน ☐ 1. มรดกตกทอด ☐ 2. ซื้อ

☐ 3. อื่น ๆ.....

☐ 3. อื่น ๆ

16.2 ที่ดินทำกิน ประเภทเอกสารสิทธิ์.....

☐ 1. เช่า จำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....

ตารางวา.....

เช่าจาก.....ค่าเช่า.....บาท ระยะเวลาการเช่า.....

☐ 2. เป็นของตนเอง จำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

การได้มาของที่ดิน ☐ 1. มรดกตกทอด ☐ 2. ซื้อ ☐ 3. อื่น ๆ.....

☐ 3. อื่น ๆ

17. ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา ท่านมีการซื้อ/ขายที่ดินในพื้นที่ตำบลเขาชะงุ้มที่ท่านครอบครอง หรือไม่

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. ขาย จำนวน.....ไร่ ปี พ.ศ.....

☐ 3. ซื้อ จำนวน.....ไร่ ปี พ.ศ.....

18. การใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตร แบ่งพื้นที่เป็น :

☐ 18.1. ทำนา จำนวนกี่ครั้งต่อปี

จำนวนที่นา.....แปลง.....ไร่.....งาน.....

ตารางวา

ผลผลิต.....กิโลกรัม/ปี

1) ผลผลิตข้าว ที่ขายไป จำนวน.....กิโลกรัม/ปี

2) ผลผลิตข้าว ที่เก็บไว้กิน จำนวน.....กิโลกรัม/ปี

☐ 18.2 ทำสวน พืชที่ปลูก.....

จำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....
ตารางวา
ผลผลิต.....กิโลกรัม/ปี

☐ 18.3 ทำไร่ พืชที่ปลูก.....
จำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....
ตารางวา.....
ผลผลิต.....กิโลกรัม/ปี

☐ 18.4 ปลูกผักสวนครัว พืชที่ปลูก.....
จำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....
ตารางวา.....
ผลผลิต.....กิโลกรัม/ปี

☐ 18.5 เกษตรผสมผสานพืชที่ปลูก.....
จำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....
ตารางวา.....
ผลผลิต.....กิโลกรัม/ปี

☐ 18.6 เลี้ยงสัตว์ ชนิด.....
จำนวน.....ตัว.....ไร่.....งาน.....
ตารางวา.....
ผลผลิต.....กิโลกรัม/ปี

☐ 18.7 ประมง ชนิด.....
จำนวน.....บ่อ.....ไร่.....งาน.....
ตารางวา.....
ผลผลิต.....กิโลกรัม/ปี

☐ 18.8 อื่น ๆ ชนิด/ประเภท.....
.....
จำนวน.....แปลง.....ไร่.....งาน.....
ตารางวา.....
ผลผลิต.....กิโลกรัม/ปี

19. การใช้ปุ๋ย

- ☐ ปุ๋ยเคมี จำนวน.....กระสอบ/ปี
- ☐ อินทรีย์ จำนวน.....กระสอบ/ปี จาก ☐ การผลิตเอง
- ☐ การซื้อ
- ระบุประเภทของปุ๋ยอินทรีย์

20. ท่านมีวิธีการในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในแปลงเกษตร อย่างไร (โปรดระบุ)

.....

.....

21. ท่านใช้น้ำเพื่อการอุปโภค (น้ำใช้ในครัวเรือน) จากแหล่งใด (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. น้ำประปาหมู่บ้าน	☐ 2. น้ำบาดาล, น้ำบ่อจากบ่อขุด
☐ 3. น้ำจากแม่น้ำ/คลองตามธรรมชาติ	☐ 4. น้ำฝน
☐ 5. คลองชลประทาน	☐ 6. อื่น ๆ โปรดระบุ

22. ท่านใช้น้ำเพื่อการบริโภค (น้ำดื่ม) จากแหล่งใด (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ชื้อ	☐ 2. น้ำประปาหมู่บ้าน
☐ 3. น้ำฝน	☐ 4. น้ำบาดาล, น้ำจากบ่อขุด
☐ 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....	

23. ท่านได้ใช้น้ำทำการเกษตรจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. น้ำประปาหมู่บ้าน	☐ 2. น้ำบาดาล, น้ำบ่อจากบ่อขุด
☐ 3. น้ำจากแม่น้ำ/คลองตามธรรมชาติ	☐ 4. น้ำฝน
☐ 5. คลองชลประทาน	☐ 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

24. ความเพียงพอของปริมาณน้ำเพื่อการเกษตร

- ☐ 1. เพียงพอตลอดปี
- ☐ 2. ไม่เพียงพอ แก้ปัญหาโดย.....

25. กรณีท่านใช้น้ำเพื่อการเกษตร มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้น้ำอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. ไม่มีค่าใช้จ่าย
- ☐ 2. จ่ายค่าสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ (ไร่ละ.....บาท/ปี) รวมเป็นเงิน.....
- บาท/ปี ☐ 3. ค่าไฟ จากการสูบน้ำ รวมเป็นเงิน.....บาท/เดือน รวมเป็น.....
- บาท/ปี ☐ 4. อื่น ๆ

26. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้น้ำ (ระบุ)

.....

.....

27. ภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน

27.1 รายได้ของครัวเรือนของท่านในแต่ละปีเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในครัวเรือนหรือไม่

- ☐ 1. ไม่เพียงพอ ☐ 2. เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ☐ 3. เพียงพอและเหลือเก็บ

27.2 การสะสมเงินออมของครอบครัว

- ☐ 1. ไม่มี ☐ 2. มี จำนวนประมาณ.....บาท/ปี

27.3 ครอบครัวของท่านมีการทำบัญชีครัวเรือน (การจดบันทึกรายรับ/รายจ่าย)

- ☐ 1. มีการบันทึกบัญชี ☐ 2. ไม่มีการบันทึกบัญชี

28. ปัจจุบันครัวเรือนของท่านมีหนี้สินหรือไม่

- ☐ 1. ไม่มี

- ☐ 2. มี ☐ หนี้ในระบบ จำนวน.....บาท แหล่งเงินกู้

.....

- ☐ หนี้นอกระบบ จำนวน.....บาท แหล่งเงินกู้

.....

ส่วนที่ 2) ข้อมูลประโยชน์สุขของชุมชนในพื้นที่โครงการฯ ประกอบด้วย 5 มิติ

มิติที่ 1 : คุณภาพชีวิต

เป้าหมาย : ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.1 คุณภาพในการดำรงชีวิต

1. ท่านมีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ขยายผล

- ☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

2. ท่านมีการจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวและชุมชน

- ☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

3. ท่านสามารถนำเอาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ มาใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต ได้เพียงใด

.....

- ☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

1.2 ความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

4. ในรอบ 3-5 ปีที่ผ่านมา ท่าน/ครอบครัว เคยประสบเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย 1 ครั้ง ☐ เคย 2 ครั้ง
☐ เคย 3 ครั้ง ☐ มากกว่า 3 ครั้ง

5. สถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ชุมชนของท่านอยู่ในระดับใด

- ☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด ☐ ไม่มี

ระบุลักษณะปัญหา (การผลิต/การจำหน่าย/การเสพ).....

1.3 ประโยชน์สุข

ตัวชี้วัด	ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต (ประโยชน์สุข)	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.	ครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน					
7.	ครัวเรือนมีความรู้และสามารถป้องกันตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ					
8.	ครัวเรือนสามารถดูแลตนเองหรือสมาชิก เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น					
9.	ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม					
10.	ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนและได้รับการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ					
11.	ครัวเรือนของท่านถูกรบกวนจากปัญหามลพิษ (เสียง กลิ่น ขยะฝุ่นและควัน น้ำเสีย ฯลฯ)					
12.	ครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอ					
13.	ครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น เช่น จิตอาสา อสม. อพปร. ฯลฯ					

14. คนในครัวเรือนของท่านมีประกันสุขภาพหรือสิทธิรักษาพยาบาล

☐ มี

☐ ไม่มี

15. ท่านทราบสถานที่ใช้บริการตามสิทธิ ตามข้อ 14 หรือไม่

☐ ทราบ

☐ ไม่ทราบ

มิติที่ 2 : ความเสมอภาค

เป้าหมาย : ทุกคนเข้าถึงการให้บริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

1. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน หรือไม่

☐ 1. ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย ☐ 2. เป็นสมาชิกกลุ่ม (กรุณาตอบข้อ 2 และ 3)

2. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. กลุ่มอาชีพ (โปรดระบุ).....

☐ 2. กลุ่มออมทรัพย์

☐ 3. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน

☐ 4. กลุ่มฌาปนกิจ

☐ 5. กลุ่มสตรี

☐ 6. กลุ่มผู้ใช้น้ำ

☐ 7. กลุ่มอื่น ๆ (โปรดระบุชื่อกลุ่ม)

3. ท่านได้ทราบข้อมูลกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากโครงการฯ มากน้อยเพียงใด

☐ มากที่สุด

☐ มาก

☐ ปานกลาง

☐ น้อย

☐ น้อยที่สุด

4. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากโครงการฯ มากน้อยเพียงใด

☐ มากที่สุด

☐ มาก

☐ ปานกลาง

☐ น้อย

☐ น้อยที่สุด

มิติที่ 3 : การมีส่วนร่วม

เป้าหมาย : ชุมชนมีความเข้มแข็ง

ตัวชี้วัด	การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	โครงการฯ เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน					
2.	ท่านได้ร่วมลงมือปฏิบัติในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ					
3.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม					

ตัวชี้วัด	การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับโครงการฯ ทำให้ท่านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น					

มิติที่ 4 : การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เป้าหมาย : ทรัพยากรธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ท่านได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ดิน น้ำ และป่าไม้					
2.	ท่านได้มีการปฏิบัติตามหลักการอนุรักษ์ดินและน้ำจากองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ					
3.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ปั่นพู และปรับปรุง ดินและแหล่งน้ำตามธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ					
4.	ท่านได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร ให้เป็นไปตามหลักการอนุรักษ์ดินโดยการปั่นพูปรับปรุง และบำรุงดิน					
5.	จากการอนุรักษ์และปั่นพูทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ ทำให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ					

6. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับอนุรักษ์และปั่นพูทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ รวมถึงประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. เจ้าหน้าที่โครงการ

☐ 2. ผู้นำชุมชน

☐ 3.จากปราชญ์ชุมชน/ผู้รู้ในชุมชน/หมอพื้นบ้าน

☐ 4. เรียนรู้ด้วยตนเอง

☐ 5.พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง

☐ 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. ท่านเคยเข้าไปเก็บพืชพันธุ์ไม้ในป่า/ของป่ามาใช้ในการดำรงชีวิต หรือไม่

☐ 1. ไม่เคย

☐ 2. เคย ได้แก่.....

มิตีที่ 5 : การจัดการความเสี่ยง

เป้าหมาย : มีแนวทางในการจัดการความเสี่ยงให้มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต

1. ครอบครัวของท่าน มีการเตรียมการเพื่อลดปัญหา/ผลกระทบอันอาจเกิดจากความเสี่ยง ในด้านใดบ้าง
 - ☐ 1. สภาวะภัยแล้ง/ไฟป่า (ระบุ).....
 - ☐ 2. สภาวะโรคระบาดของพืช/สัตว์ (ระบุ).....
 - ☐ 3. สภาวะอุทกภัย (น้ำท่วม) (ระบุ).....
 - ☐ 4. สภาวะผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ (ระบุ).....
 - ☐ 5. สภาวะโรคระบาดที่มีผลต่อสุขภาพของมนุษย์ (ระบุ).....
 - ☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 3 : การได้รับประโยชน์จากโครงการฯ

ตัวชี้วัด	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากโครงการฯ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ท่านได้รับรู้ รับทราบ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการฯ					
2.	ท่านได้รับการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น					
3.	การดำเนินงานของโครงการฯ ทำให้เกิดการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้					
4.	ท่านได้รับการอบรมความรู้ในการประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ					
5.	เมื่อท่านมีปัญหาในการประกอบอาชีพ ท่านสามารถขอคำปรึกษา คำแนะนำ จากเจ้าหน้าที่โครงการฯ					
6.	การดำเนินงานของโครงการฯ ส่งผลทำให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น					

7. ท่านได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
 - ☐ 1. เพิ่มรายได้
 - ☐ 2. ลดรายจ่าย
 - ☐ 3. มีความมั่นคงทางอาชีพ
 - ☐ 4. ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น
 - ☐ 5. อื่น ๆ

8. ท่านได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริมอาชีพ จากของโครงการ
ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล ในเรื่องใดบ้าง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. การปลูกพืชแบบผสมผสาน	☐ 2. การปลูกพืชไร่
☐ 3. การปลูกไม้ผล	☐ 4. การผลิตเมล็ดพันธุ์
☐ 5. การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำริ	
☐ 6. การทำ/ใช้ ปุ๋ยหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักพระราชทาน	
☐ 7. การใช้ไส้เดือนฝอยในการกำจัดศัตรูพืช	
☐ 8. การปรับปรุงดิน (การเลี้ยงและใช้ประโยชน์จากมูลไส้เดือน)	
☐ 9. การเลี้ยงไก่ไข่	☐ 10. การเลี้ยงแพะ
☐ 11. การเลี้ยงผึ้ง	
☐ 12. การเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำน้อย (ปลาดุก/ปลานิล)	
☐ 13. การแปรรูปผลิตภัณฑ์	☐ 14. อื่น ๆ

9. ท่านหรือคนในครัวเรือน ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต/การประกอบอาชีพใด จาก
โครงการฯ (เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วัสดุ/อุปกรณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมการประกอบอาชีพต่าง ๆ ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ : การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม

อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล

(สำหรับผู้นำชุมชน/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

ผู้ให้ข้อมูล (นาย/นาง/นางสาว) ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ..... ปี

บ้านเลขที่.....ชื่อบ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....อาชีพหลัก.....

เบอร์โทรศัพท์.....ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน.....

ปีผู้สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....

เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์.....เวลาสิ้นสุดสัมภาษณ์.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูอนุรักษ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร

ส่วนที่ 3 ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

ส่วนที่ 5 การน้อมนำพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลย

เดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปปรับใช้ในการทำงาน และดำเนินชีวิต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูอนุรักษ์

1. ในชุมชน/หมู่บ้านของท่าน สภาพดิน น้ำ และป่าไม้ ในพื้นที่ชุมชนมีสภาพอย่างไร

รายละเอียด	ดิน	น้ำ	ป่า
การเปลี่ยนแปลง คุณภาพของทรัพยากร	☐ เสื่อมโทรมลง	☐ เสื่อมโทรมลง	☐ เสื่อมโทรมลง
	☐ เท่าเดิม	☐ เท่าเดิม	☐ เท่าเดิม
	☐ ดีขึ้น	☐ ดีขึ้น	☐ ดีขึ้น

จากข้อมูลข้างต้น ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านของท่านหรือไม่ (โปรดอธิบาย)

.....

.....

จากข้อมูลข้างต้น ส่งผลต่ออาชีพการเกษตรของประชาชน อย่างไร

.....

.....

2. ก่อนการดำเนินงานโครงการฯ ความเป็นอยู่ของท่านและประชาชนในพื้นที่ เป็นอย่างไร

.....

.....

3. หลังการดำเนินงานโครงการฯ ชีวิตและความเป็นอยู่ของท่านและประชาชนในพื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

4. ในหมู่บ้านของท่านมีกิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดิน หรือไม่ อย่างไร (ระบุกิจกรรม)

.....

.....

5. ในหมู่บ้านของท่านมีกิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ น้ำ หรือไม่ อย่างไร (ระบุกิจกรรม)

.....

.....

6. ในชุมชนของท่านมีกิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่า หรือไม่อย่างไร (ระบุกิจกรรม)

.....

.....

7. ท่านคิดว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้าน ควรมีวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมอย่างไร

.....

.....

8. ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการป้องกันฟื้นฟูปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่โครงการฯ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

9. ในชุมชนของท่านมีแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไร

.....

.....

10. ในชุมชนของท่านมีปัญหาทางด้านสังคม หรือไม่ หากมี มีปัญหาในข้อใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยเรียงลำดับตามความสำคัญของปัญหา)

☐ ยาเสพติด	☐ ภัยรุม ระบุปัญหา.....	☐ การทะเลาะวิวาท
☐ การบุกรุกพื้นที่สาธารณะ	☐ ปัญหาการลักทรัพย์/ลักขโมย	☐ ปัญหาความยากจน
☐ ปัญหาการเข้าถึงการศึกษา	☐ ปัญหาความขัดแย้งทางด้านการเมืองอย่างรุนแรง	
☐ ปัญหาการแบ่งเขตที่ดิน		
☐ ปัญหาการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ		
☐ ไม่มี	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....	

11. ท่านมีข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการด้านสังคมของชุมชน อย่างไร

- ☐ 1. ไม่มี
- ☐ 2. มี โปรดระบุการบริหารจัดการด้านชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยเรียงลำดับตามความสำคัญของปัญหา)

- ☐ 2.1 มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดในชุมชน
- ☐ 2.2 มีการกำหนดกติกาข้อตกลงของชุมชน
- ☐ 2.3 มีการใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
- ☐ 2.4 มีการประชุม/ประชาคมหารือในการแก้ปัญหา
- ☐ 2.5 มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา
- ☐ 2.6 อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

1. อาชีพหลักของคนในชุมชน.....
2. อาชีพรองของคนในชุมชน.....
3. โรคระบาด/สุขภาพอนามัยคนในชุมชน.....
4. การศึกษาของคนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับ.....
5. ระยะระหว่างหมู่บ้านกับสถานศึกษา.....การเดินทาง.....
6. ในชุมชนของท่านเคยได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐหรือไม่
1. ☐ เคย 2. ☐ ไม่เคย
ถ้าเคย โปรดระบุกิจกรรมที่ได้เข้าร่วม
.....
.....
7. ในชุมชนของท่านเคยได้รับการส่งเสริมให้ประชาชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้จากหน่วยงาน ภาครัฐหรือไม่
1. ☐ เคย 2. ☐ ไม่เคย
ถ้าเคย โปรดระบุกิจกรรมที่ได้เข้าร่วม
.....
.....
8. ในชุมชนของท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมในด้านใดบ้าง เพื่อให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น (เพิ่มรายได้/ลดรายจ่าย/สร้างอาชีพ/พัฒนาการศึกษา)
.....
.....
9. ในชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่ม/เครือข่ายของชุมชน/สร้างความเข้มแข็งของชุมชน อย่างไร
.....
.....
.....
10. ท่านได้ทราบหรือไม่ว่า ในชุมชนของท่านมีกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีจากโครงการฯ
.....
.....
.....

11. จากข้อ 10 ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการอบรม/การถ่ายทอดกิจกรรม/โครงการอบรม/
การถ่ายทอด/เทคโนโลยีจากโครงการฯ ไต่บ้าง

.....

.....

.....

12. นอกจากจากโครงการฯ ยังมีหน่วยงานใดบ้างที่มาจัดกิจกรรม/โครงการอบรมการถ่ายทอด
องค์ความรู้/เทคโนโลยี ให้กับชุมชนของท่าน ในประเด็นใด

.....

.....

13. ในชุมชนของท่าน ควรได้รับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในด้านต่อไปนี้
อย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

ด้านสังคม

.....

.....

.....

ด้านสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

ด้านการศึกษา

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ

ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการฯ ในลักษณะใดบ้าง

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

1. ท่านคิดว่าปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานโครงการฯ มีอะไรบ้าง
.....
.....
2. จากปัญหาที่พบ ท่านคิดว่าควรดำเนินการอย่างไรจึงจะทำให้โครงการฯ บรรลุผลได้ตาม
วัตถุประสงค์/เป้าหมายที่กำหนดไว้
.....
.....
.....
3. ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์

ข้อคำถามสำหรับกิจกรรมถอดบทเรียน
: โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
(สำหรับกลุ่มผู้นำศูนย์เรียนรู้ฯ)

1. ขอให้ท่านเล่าประสบการณ์จากวิธีการทำงานในศูนย์เรียนรู้ของท่าน
2. ในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ ท่านได้มีการกำหนดเป้าหมายเพื่อการดำเนินงานไว้
อย่างไร และสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่
3. ผลงานที่โดดเด่น จากการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ของท่าน มีอะไรบ้าง
4. ขอให้ท่านเล่าถึงองค์ความรู้/เทคโนโลยี ที่ศูนย์เรียนรู้ได้รับการถ่ายทอดมาจากโครงการเขา
ชะงุ้ม แล้วนำไปปฏิบัติได้อย่างเห็นเป็นรูปธรรม และสามารถขยายผลไปสู่เครือข่ายอื่น ๆ
5. ท่านคิดว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ของท่านประสบความสำเร็จ
มีอะไรบ้าง
6. ท่านคิดว่า ในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ มีปัญหา และอุปสรรค อะไรบ้าง
7. ท่านต้องการให้โครงการเขาชะงุ้ม สนับสนุนหรือเติมเต็มในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้ของท่าน
ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
8. นอกจากโครงการเขาชะงุ้มแล้ว ท่านต้องการให้ภาคีเครือข่ายอื่น ๆ มาสนับสนุนหรือเติมเต็ม
ในเรื่องใดบ้าง
9. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในการบริหารจัดการโครงการเขาชะงุ้ม ในมุมมองของท่าน
เพื่อให้โครงการเขาชะงุ้มบรรลุเป้าหมาย หรือประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

แบบสัมภาษณ์

การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
ในส่วนการใช้ประโยชน์/ผลกระทบในพื้นที่ขยายผล
(สำหรับโรงเรียนในพื้นที่ขยายผล และโรงเรียนตชด.)

ผู้ให้ข้อมูล (นาย/นาง/นางสาว) ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
เบอร์โทรศัพท์.....ตำแหน่งงาน.....
ผู้สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....
เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์.....เวลาสิ้นสุดสัมภาษณ์.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ (ปัจจัยนำเข้า - Input)
- ตอนที่ 2 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (ผลผลิต - Output)
- ตอนที่ 3 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ (ผลลัพธ์ - Outcome)
- ตอนที่ 4 ผลกระทบที่ได้จากการดำเนินโครงการ (ผลกระทบ - Impact)
- ตอนที่ 5 ประเด็นปัญหา/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แบบสัมภาษณ์ : การประเมินโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและพื้นที่ขยายผล
ในส่วนการใช้ประโยชน์/ผลกระทบในพื้นที่ขยายผล
(สำหรับโรงเรียน)

ชื่อโรงเรียนพื้นที่

เป้าหมาย.....

วัน เวลา ที่สัมภาษณ์.....

ตามที่โรงเรียนของท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่อยอด/ขยายผลภายใต้โครงการศึกษา
วิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านตอบแบบติดตามผลประเมินผล
การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ เพราะข้อมูลของท่านมีสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาโครงการฯ
ต่อไป

ตอนที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากโครงการฯ (ปัจจัยนำเข้า -Input)

1. โรงเรียนของท่านได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีจากโครงการฯ ในประเด็นใดบ้าง
และโดยวิธีการใด (โปรดระบุเป็นรายประเด็น)

.....
.....

2. โรงเรียนของท่านได้รับการสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี จากหน่วยงานอื่น
นอกเหนือจากจากโครงการฯ ในประเด็นใดบ้าง และโดยวิธีการใด (โปรดระบุเป็นรายประเด็น)

.....
.....

**ตอนที่ 2 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี
(ผลลัพธ์ - Output)**

โครงการที่ท่านได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี มาท่านสามารถนำมาใช้ประโยชน์ใน
โรงเรียนของท่านอย่างไรบ้าง

.....
.....

ตอนที่ 3 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลลัพธ์ – Outcome)

1. จากการนำความรู้/เทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดมาสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโรงเรียนของท่านอย่างไร

1.1 เกิดเป็นอาชีพ เสริมสร้างรายได้แก่โรงเรียนหรือชุมชนท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร (ถ้ามีระบุ)

.....

1.2 อื่น ๆ (ระบุ)

.....

ตอนที่ 4 ผลกระทบที่ได้จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี (ผลกระทบ – Impact)

คำชี้แจง ให้ท่านระบุผลกระทบที่ท่าน/โรงเรียน/ท้องถิ่น ได้รับหลังจากการดำเนินโครงการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

[] 1. เศรษฐกิจ (ระบุ).....

[] 1.1 เพิ่มรายได้ (ระบุ).....

[] 1.2 ลดรายจ่าย (ระบุ).....

[] 2. สิ่งแวดล้อม (ระบุ).....

[] 3. สังคม (ระบุ).....

[] 3.1 ศิลปวัฒนธรรม (ระบุ).....

[] 3.2 สุขภาวะ (ระบุ).....

[] 4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ระบุ).....

[] 4.1 ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น (ระบุ).....

[] 4.2 ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น (ระบุ)

[] 5. การศึกษา (ระบุ).....

ตอนที่ 5 ประเด็นปัญหา/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ขอบคุณในความร่วมมือ

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ : การประเมินผลโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
(สำหรับคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ)

ผู้ให้ข้อมูล (นาย/นาง/นางสาว) ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

ตำแหน่ง.....

เบอร์โทรศัพท์.....ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน.....ปี

ผู้สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....

เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์.....เวลาสิ้นสุดสัมภาษณ์.....

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. จากวิสัยทัศน์ภายใต้แผนแม่บทโครงการฯ “เป็นแหล่งศึกษาและพัฒนาตามแนวพระราชดำริในการพัฒนาที่ดินเสื่อมโทรมอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในมุมมองของท่านคิดว่าการดำเนินงานโครงการฯ ในปัจจุบันเป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด ช่วยอธิบายพอสังเขป
2. ท่านคิดว่าบทบาทของคณะกรรมการฯ ต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนงานโครงการฯ ที่ได้กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด และมีบทบาทอย่างไร
3. ท่านคิดว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการฯ ประกอบด้วยปัจจัยด้านใดบ้าง
4. ในการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานของโครงการฯ ท่านพบปัญหา อุปสรรคในด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน อย่างไร
5. จากข้อ 4 ท่านมีแนวทางการดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการฯ มีประสิทธิภาพที่สูงมากยิ่งขึ้น

ภาคผนวก 3 หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ

ที่ อว ๐๖๓๒.๙/๐๐๖๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๔๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ

เรียน นายวุฒิพงษ์ สุภักดิ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ จำนวน ๖ ชุด

ตามที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดย อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะ ได้รับการว่าจ้างจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี นั้น เพื่อให้กระบวนการในการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว บรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ คณะทำงานจึงได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินสำหรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และต้องมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

ในการนี้ คณะทำงาน เล็งเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในงานด้านสังคม ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อม และมีประสบการณ์ในการพัฒนาพื้นที่ที่หลากหลาย จึงมีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว (รายละเอียดดังสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทร ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๓๐, ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๖๐ ต่อ ๒๑๑

โทรสาร ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๓๐

ที่ อว ๐๖๓๒.๘/๐๐๖๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๙๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ

เรียน นายกานติษฐ์ สิงห์กัน ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์และแผนงานตามแนวพระราชดำริ กรมป่าไม้

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดย อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะ ได้รับการว่าจ้างจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาวิจัยการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี นั้น เพื่อให้กระบวนการในการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว บรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ คณะทำงานจึงได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินสำหรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และต้องมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

ในการนี้ คณะทำงาน เล็งเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์และแผนงาน และมีประสบการณ์ในการพัฒนาพื้นที่ที่หลากหลาย จึงมีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว (รายละเอียดสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทร ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๓๐, ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๖๐ ต่อ ๒๑๑

โทรสาร ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๓๐

ที่ อว ๐๖๓๒.๙/๐๐๖๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๙๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ
เรียน ผศ.ดร.ยุพเยาว์ โตศิริ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดย อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะ ได้รับการว่าจ้างจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี นั้น เพื่อให้กระบวนการในการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว บรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ คณะทำงานจึงได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินสำหรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และต้องมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

ในการนี้ คณะทำงาน เล็งเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญรับผิดชอบด้านงานวิชาการวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และมีประสบการณ์ในการพัฒนาพื้นที่ที่หลากหลาย จึงมีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว (รายละเอียดดังสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทร ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๓๐, ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๖๐ ต่อ ๒๑๑

โทรสาร ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๓๐

ที่ อว ๐๖๓๒.๙/๐๐๖๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๙๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ

เรียน ดร.อรณิชชา คชนา ผู้อำนวยการโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กาญจนบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดย อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะ ได้รับการว่าจ้างจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี นั้น เพื่อให้กระบวนการในการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว บรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ คณะทำงานจึงได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินสำหรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และต้องมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

ในการนี้ คณะทำงาน เล็งเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านวิชาการ และมีประสบการณ์ในการพัฒนาพื้นที่ที่หลากหลาย จึงมีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว (รายละเอียดดังสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทร ๐๓๔-๕๓๔ ๐๓๐, ๐๓๔-๕๓๔ ๐๖๐ ต่อ ๒๑๑

โทรสาร ๐๓๔-๕๓๔ ๐๓๐

ที่ อว ๐๖๓๒.๙/๐๐๖๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๙๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความเรียงเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ

เรียน ดร.ปณิดา มุสณานต์ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวัยหวาน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดย อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะ ได้รับการว่าจ้างจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี นั้น เพื่อให้กระบวนการในการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว บรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ คณะทำงานจึงได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินสำหรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

ในการนี้ คณะทำงาน เล็งเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสังคม ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และมีประสบการณ์ในการพัฒนาพื้นที่ที่หลากหลาย จึงมีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือสำหรับการประเมินผลโครงการฯ ดังกล่าว (รายละเอียดดังสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สถาบันวิจัยและพัฒนา

โทร ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๓๐, ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๖๐ ต่อ ๒๑๑

โทรสาร ๐๓๔ ๕๓๔ ๐๓๐

ภาคผนวก 4 คำสั่งคณะกรรมการ

คำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ ๒ /๒๕๖๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เป็นศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สอดคล้องตามแนวพระราชดำริและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ตามคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ ๗/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๐ อาศัยอำนาจหน้าที่ในข้อ ๕ ของคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงขอยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานหรือบุคคล และที่แก้ไขเพิ่มเติมก่อนหน้านี้ของโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดราชบุรี ศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๑.๑ องค์ประกอบ

๑) ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี	ประธานอนุกรรมการ
๒) รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี	รองประธานอนุกรรมการ
๓) รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	รองประธานอนุกรรมการ
๔) ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๕ สำนักงาน กปร.	รองประธานอนุกรรมการ
๕) ผู้แทนมูลนิธิชัยพัฒนา	อนุกรรมการ
๖) ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต ๑๐ กรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
๗) ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ (บ้านโป่ง) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
๘) ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ (ราชบุรี) กรมป่าไม้	อนุกรรมการ
๙) ปลัดจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ

/๑๐) เกษตร...

๑๐) เกษตรจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๑๑) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๑๒) สหกรณ์จังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๑๓) ประมงจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๑๔) ปศุสัตว์จังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๑๕) ท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๑๖) ประชาสัมพันธ์จังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๑๗) พัฒนาการจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๑๘) พลังงานจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๑๙) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๒๐) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๒๑) ผู้อำนวยการโครงการชลประทานราชบุรี	อนุกรรมการ
๒๒) นายอำเภอโพธาราม	อนุกรรมการ
๒๓) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าวราชบุรี	อนุกรรมการ
๒๔) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี	อนุกรรมการ
๒๕) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์หนองแก	อนุกรรมการ
๒๖) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ
๒๗) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะงุ้ม	อนุกรรมการ
๒๘) ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ
๒๙) ผู้อำนวยการโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อนุกรรมการ และเลขานุการ
๓๐) ผู้แทนสำนักงานจังหวัดราชบุรี	อนุกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๓๑) ผู้แทนกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๕ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

๑.๒ อำนาจหน้าที่

- ๑) ควบคุม กำกับ ดูแล และประสานการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๒) จัดทำแผนแม่บทโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแผนปฏิบัติงานประจำปีให้เป็นไปตามกรอบนโยบายของแผนแม่บท และจัดทำงบประมาณเสนอขออนุมัติประจำปี
- ๓) ให้คำปรึกษา แนะนำแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

/๔) แต่งตั้งคณะ...

๔) แต่งตั้งคณะทำงาน คณะปฏิบัติงานในพื้นที่ ตลอดจนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น

๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดอันเกี่ยวข้องกับโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. ผู้อำนวยการโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒.๑ องค์ประกอบ

ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน เป็น ผู้อำนวยการโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒.๒ อำนาจหน้าที่

๑) ทำหน้าที่เป็นประธานคณะทำงานที่คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แต่งตั้ง

๒) ควบคุม กำกับ ดูแล และประสานการดำเนินงานของโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๓) ประสานการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีเสนอคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๔) แต่งตั้งบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ประจำกองอำนาจโครงการฯ ตามความจำเป็น แล้วรายงานให้คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริทราบ

๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดอันเกี่ยวข้องกับโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายพลากร สุวรรณรัฐ)

องคมนตรี

ประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2566). ข้อมูลประชากรเดือนมิถุนายน 2566: ตำบลเขาชะจ๋ม อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการทะเบียน.
- กรมชลประทาน. (2567, ธันวาคม). โครงการอนุรักษ์น้ำและพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่แห้งแล้ง. สืบค้นจาก <http://www.rid.go.th>
- กรมป่าไม้. (2540). ผลการฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่เขาชะจ๋ม. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- กรมพัฒนาที่ดิน. (2545). เอกสารวิชาการเรื่องการปรับปรุงดินในพื้นที่เสื่อมโทรม. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567, ธันวาคม). เอกสารฝึกอบรมเกษตรกรในพื้นที่โครงการพิเศษ. สืบค้นจาก <http://www.doae.go.th>
- โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะจ๋ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2566). รายงานผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2566. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะจ๋มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมู่ที่ 2 ตำบลเขาชะจ๋ม อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี. (2562). แผนแม่บทโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะจ๋มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ.2562-2564. ราชบุรี: ผู้แต่ง.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (ม.ป.ป.). บทวิเคราะห์ผลกระทบเชิงนิเวศในพื้นที่ฟื้นฟูเขาชะจ๋ม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยทรัพยากรชีวภาพ.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2567, ธันวาคม). รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ. สืบค้นจาก <http://www.chaipat.or.th>
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาชะจ๋มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (ม.ป.ป.). ข้อมูลการดำเนินงานและกิจกรรมพัฒนาในพื้นที่. ราชบุรี: ศูนย์ศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2563). รายงานโครงการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะจ๋ม. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กปร.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (ม.ป.ป.). แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ของ สำนักงาน กปร.. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation. New York Cornell University.
- Urwick, L. F. (1970). Papers in the Science of Administration. The Academy of Management Journal, 13; 4, pp.361-371.

คณะผู้จัดทำ

รายชื่อผู้รับผิดชอบโครงการและทีมงานที่ระบุรายละเอียดและข้อมูลบุคคล

ชื่อ อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
คุณวุฒิ	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม)
ความชำนาญ/ความสนใจพิเศษ	วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ นิเวศวิทยา
สถานที่ติดต่อ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
โทรศัพท์/โทรสาร	092-4746660
ความรับผิดชอบต่อโครงการที่เสนอ	คิดเป็นร้อยละ 40
ความรับผิดชอบต่อโครงการอื่น ๆ ซึ่งยังอยู่ระหว่างดำเนินการ	-
(ถ้ามีโปรดระบุชื่อโครงการและแหล่งทุนสนับสนุน)	

ลงชื่อ

(อาจารย์ ดร.ปิยะพร พิทักษ์ตันสกุล)
(หัวหน้าโครงการ)

ชื่อ อาจารย์ ดร.บรรจบพร อินดี

ตำแหน่ง	คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
คุณวุฒิ	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การจัดการภาครัฐและเอกชน)
ความชำนาญ/ความสนใจพิเศษ	การตลาด การบริหารองค์กร การท่องเที่ยวและการบริการ
สถานที่ติดต่อ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
โทรศัพท์/โทรสาร	081 8370991
ความรับผิดชอบต่อโครงการที่เสนอ	คิดเป็นร้อยละ 30
ความรับผิดชอบต่อโครงการอื่น ๆ ซึ่งยังอยู่ระหว่างดำเนินการ	-
(ถ้ามีโปรดระบุชื่อโครงการและแหล่งทุนสนับสนุน)	

ลงชื่อ

(อาจารย์ ดร.บรรจบพร อินดี)
(ผู้ร่วมโครงการ)

ชื่อ นางนารี สุขดี

ตำแหน่ง

คุณวุฒิ

ความชำนาญ/ความสนใจพิเศษ

สถานที่ติดต่อ

โทรศัพท์/โทรสาร

ความรับผิดชอบต่อโครงการที่เสนอ คิดเป็นร้อยละ 30

ความรับผิดชอบต่อโครงการอื่น ๆ ซึ่งยังอยู่ระหว่างดำเนินการ -

(ถ้ามีโปรดระบุชื่อโครงการและแหล่งทุนสนับสนุน)

ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการภาครัฐและเอกชน)

การวิเคราะห์โครงการและงบประมาณ การจัดการเชิงกลยุทธ์

กองนโยบายและแผน สำนักงานอธิการบดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

080-6535774

ลงชื่อ

(นางนารี สุขดี)

(ผู้ร่วมโครงการ)

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ
เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

